

Realities and trends of rural youth participation in decision-making

 Ref. Ares(2025)4366446 - 30/05/2025

This report examines the realities and trends of rural youth participation in decision-making across diverse European contexts, aiming to shed light on how young people in rural communities and remote towns engage (or struggle to engage) in governance, from the local council to the European Union.

Financované z Európskej únie. Vyjadrené názory sú názormi autora a nemusia reflektovať názory Európskej únie. Európska únia nenesie za ne zodpovednosť.

Co-funded by
the European Union

**Rural
Youth
Forward**

Acknowledgement:

This report was developed as part of the project Rural Youth Forward, co-funded by the European Union through the European Education and Culture Executive Agency (EACEA), under grant agreement No. 101185214.

Author: Victor Cătălin Toma

Copyright © Rural Youth Europe and Asociația pentru Dezvoltare Activă

Reproduction of the content of this material is permitted with source attribution.

Legal disclaimer:

Views and opinions expressed are, however, those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

May 2025

Co-funded by
the European Union

**Rural
Youth
Forward**

Thank you

We would like to express our sincere gratitude to all those who contributed their time, expertise, and passion to the creation of this report. Your insights, experiences, and commitment to rural youth empowerment have shaped this work and made it possible.

We extend special thanks to:

- Anja Fortuna (Rural Youth Europe)
- Daniela Hinteregger (Landjugend Österreich)
- Eva Golob (Zveza Slovenske Podeželske Mladine)
- George Leonard Ficuță (Asociația pentru Dezvoltare Activă)
- Jakub Dvorsky (Vidiecky Parlament Mladých na Slovensku)
- Matías Rubio (La Bardal)
- Monika Slaninova (Vidiecky Parlament Mladých na Slovensku)
- Rene Paskolo (Zveza Slovenske Podeželske Mladine)
- Sara Álvarez Gómez (La Bardal)
- Spyros Papadatos (Rural Youth Europe)
- Tobias Lang (Landjugend Österreich)

We are also grateful to everyone who contributed during the Expert Seminar in Romania (April 2025), as well as to all those who participated in the online research.

Obsah

Úvod a kontext	6
Definície a význam účasti mládeže vo vidieckych oblastiach	9
Európsky politický rámec	12
Metodika	18
Súčasný stav účasti mládeže z vidieka na rozhodovacom procese	23
Úloha štruktúr mládeže vo vidieckych oblastiach	30
Výzvy, ktorým čelí mládež vo vidieckych oblastiach v oblasti účasti	35
1. Obmedzená infraštruktúra a prístup k službám	35
2. Geografická izolácia a vzdialenosť od centier rozhodovania	37
3. Postojové a kultúrne bariéry	38
4. Inštitucionálne a štrukturálne bariéry	40
5. Vnímanie a obraz mládeže vo vidieckych oblastiach	42
Výzvy v oblasti účasti vidieckych mládežníckych štruktúr na rozhodovacom procese	44
1. Výzvy na miestnej úrovni	44
2. Výzvy na národnej/regionálnej úrovni	46
3. Výzvy na medzinárodnej úrovni: Mládežnícke siete a platformy	47
1. Európska mládežnícka dedina – podpora miestnych mládežníckych ekosystémov	50
2. LEADER/CLLD – Zapojenie mládeže do miestneho rozvoja	53
3. Mládežnícke rady a inovácie v miestnej práci s mládežou	54
5. Štruktúry na podporu a riadenie vedené mládežou	57
Trendy a príležitosti v oblasti zapájania a účasti mládeže z vidieka do tvorby politik	63
1. Digitálna participácia a zlepšenie konektivity	63
2. Aktivizmus a sociálne hnutia vedené mládežou na miestnej úrovni	65
3. Meniaca sa politická situácia a inštitucionálna podpora	67
4. Vnímanie a konanie – meniaci sa spôsoby myslenia	69
5. Integrácia pohľadov mládeže z vidieka do širších hnutí	71
Odporúčania pre zainteresované strany	74
Záver	83
Referencie:	87

Rural Youth Forward

“Zdieľame spoločnú víziu, v ktorej sú mladí ľudia z vidieka plne uznávaní a posilňovaní ako spolutvorcovia, ktorí aktívne a zmysluplne formujú svoje komunity, svoje krajiny a budúcnosť Európy”.

Úvod a kontext

Mladí ľudia vo vidieckych oblastiach v celej Európe predstavujú dôležitú, ale často nedostatočne zastúpenú demografickú skupinu v oblasti správy vecí verejných a tvorby politik. Takmer jedna tretina obyvateľov Európy žije vo vidieckych oblastiach, ale mladí ľudia v týchto regiónoch sú čoraz vzácnejší v dôsledku migrácie do miest a starnutia obyvateľstva. Tí, ktorí zostávajú vo vidieckych komunitách alebo sa do nich vracajú, čelia odlišnej realite – od obmedzeného prístupu k službám a pracovným miestam až po pocit politickej „neviditeľnosti“ v porovnaní so svojimi rovesníkmi z miest. Táto správa skúma **realitu a trendy účasti mládeže z vidieka na rozhodovacom procese** v rôznych európskych kontextoch s cieľom objasniť, ako sa mladí ľudia v dedinách a odľahlých mestách zapájajú (alebo snažia zapájať) do správy vecí verejných, od miestnej samosprávy až po Európsku úniu.

Európske inštitúcie začali uznávať, že posilnenie postavenia mládeže vo vidieckych oblastiach je nevyhnutné pre dynamickú budúcnosť vidieka. Súčasná stratégia EÚ pre mládež (2019 – 2027) výslovne zahŕňa **cieľ č. 6 pre mládež: „Posun mládeže vo vidieckych oblastiach vpred“**, čím sa po prvýkrát európska stratégia mládežníckej politiky zameriava konkrétne na mládež vo vidieckych. Rovnako aj Rada Európy rieši dlhodobu zanedbávanú medzeru prijatím odporúčania Výboru ministrov o mládeži vo vidieckych oblastiach, ktorého cieľom je posilniť angažovanosť, služby a práva mládeže vo vidieckych oblastiach. Tieto záväzky na vysokej úrovni vytvárajú podmienky, ale skutočná realita účasti mládeže vo vidieckych oblastiach sa formuje v teréne – na obecnej a mestskej úrovni, v komunitných skupinách, mládežníckych radách a dokonca aj v protestných hnutiach na európskom vidieku. Navyše, súčasný Nový demokratický pakt Rady Európy poukazuje na „alarmujúci úpadok demokracie v Európe“ a vyzýva mládež, aby sa angažovala v ochrane demokratickej budúcnosti. Úloha mládeže vo vidieckych oblastiach, ktorá je zakorenená lokálne, ale prepojená globálne, môže slúžiť ako dôležitý most medzi polarizovanými komunitami a inštitúciami.

Účel a rozsah: Táto správa poskytuje štruktúrovanú, podrobnú analýzu zapojenia mládeže z vidieka do správy vecí verejných a občianskeho života, pričom integruje rozsiahlu literatúru a prehľad politik, ako aj nové poznatky z konzultácií so zameranými skupinami mládeže z vidieka v dvanástich európskych krajinách (Rumunsko, Grécko, Slovinsko, Rakúsko, Španielsko, Slovensko, Estónsko, Dánsko, Nemecko, Spojené kráľovstvo, Írsko a Nórsko). Fokuse skupiny – realizované v roku 2025 v rámci nadnárodnej konzultácie – zachytili skúsenosti mladých Európanov z vidieka s miestnymi rozhodovacími orgánmi, vnímané prekážky zapojenia, prístup k digitálnym nástrojom, inštitucionálnu podporu a názory na aktivizmus. V celej správe sú tieto hlasy mládeže integrované spolu s výsledkami výskumu, aby poskytli nuansovaný pohľad na tieto otázky zdola nahor.

Štruktúra: Správa je rozdelená do tematických kapitol, ktoré sa zaoberajú kľúčovými výskumnými otázkami. Začíname objasnením definícií pojmov „mládež z vidieka“ a

„participácia mládeže“ a vysvetlením, prečo sú dôležité. Ďalej mapujeme európsky politický rámec, ktorý ovplyvňuje angažovanosť mládeže vo vidieckych oblastiach (stratégie EÚ, iniciatívy Rady Európy atď.). Následne predstavujeme súčasný stav účasti mládeže vo vidieckych oblastiach v celej Európe, po čom nasleduje analýza výziev, ktorým mládež vo vidieckych oblastiach čelí na miestnej, národnej a európskej úrovni. Skúmajú sa úspešné modely a osvedčené postupy – od programu European Youth Village po komunitu LEADER a Rural Youth Parliament – ktoré ilustrujú, čo funguje pri posilňovaní aktivity mládeže vo vidieckych oblastiach. Skúmajú sa nové trendy a príležitosti, ako je digitálna participácia a organizovanie na miestnej úrovni, z hľadiska ich potenciálu prekonať staré prekážky. Posudzuje sa úloha špecializovaných štruktúr pre mládež vo vidieckych oblastiach (rady mládeže, siete, zastrešujúce organizácie atď.), aby sa pochopilo, ako efektívne zosilňujú hlasy mládeže vo vidieckych oblastiach. Nakoniec poskytujeme praktické odporúčania pre tvorcov politík, mládežnícke organizácie, miestne orgány a inštitúcie EÚ na posilnenie účasti mládeže vo vidieckych oblastiach, po ktorých nasleduje záver, ktorý reflektuje zistenia a výhľad do budúcnosti.

Táto komplexná správa poskytuje podrobný obraz o tom, ako sa mládež vo vidieckych oblastiach Európy dnes zapája do tvorby politík – o formách, ktoré to nadobúda, prekážkach, s ktorými sa stretáva, inováciách a programoch, ktoré prinášajú zmeny, a o meniacom sa prostredí príležitostí. Zvýraznením štatistických zistení a osobných postrehov mladých Európanov z vidieckych oblastí sa snažíme informovať zainteresované strany a prispieť k inkluzívnejšiemu riadeniu, ktoré zohľadňuje názory mládeže vo všetkých kútoch európskeho vidieka.

„Youth participation encompasses the ways young people engage in and influence decision-making processes and civic life”.

Definície a význam účasti mládeže vo vidieckych oblastiach

Definícia „mladých ľudí z vidieka“: „Mladí ľudia z vidieka“ sa vo všeobecnosti vzťahujú na mladých ľudí žijúcich mimo mestských centier. V praxi sa vidiecke oblasti často definujú v kontraste s mestskými – napríklad ako miestne komunity s nižšou hustotou obyvateľstva, často zamerané na poľnohospodárstvo, lesníctvo alebo rybné hospodárstvo. Definícia EÚ (použitá v záveroch Rady o mládeži vo vidieckych oblastiach) opisuje vidiecke oblasti ako *„miestne správne komunity mimo mestských aglomerácií, ktoré sa väčšinou vyznačujú nižšou hustotou obyvateľstva, špecifickou socio-geografickou a kultúrnou identitou, blízkosťou prírodných zdrojov a zodpovedajúcimi ekonomickými vyhliadkami, ale aj potrebou zlepšiť služby pre mládež a širokú verejnosť“* (Şerban & Braziené, 2021). Národné definície sa líšia (niektoré používajú prahové hodnoty počtu obyvateľov alebo vzdialenosť od miest), ale vo všeobecnosti sa v tejto správe pod pojmom *„mládež vo vidieckych oblastiach“* rozumie mladí ľudia (zvyčajne vo veku 13 – 30 rokov) žijúci v dedinách, malých mestách alebo riedko osídlených oblastiach, ktoré sú relatívne vzdialené od veľkých mestských centier. Je dôležité poznamenať, že mládež vo vidieckych oblastiach je rôznorodá skupina – vidiecke prostredie v severnom Švédsku sa líši od vidieckeho prostredia na pobreží Španielska –, ale má mnoho štrukturálnych spoločných črt, pokiaľ ide o prístup k príležitostiam a inštitúciám.

Definícia „participácie mládeže“: *Participácia mládeže* zahŕňa spôsoby, akými sa mladí ľudia zapájajú do rozhodovacích procesov a občianskeho života a ovplyvňujú ich. Ide o formálnu politickú účasť (hlasovanie, členstvo v mládežníckych krídlach politických strán alebo zvolenie do funkcie), štruktúrovanú občiansku účasť (napríklad zapojenie sa do mládežníckych rád, poradných výborov a výborov pre rozvoj komunity) a neformálne alebo neinštitucionalizované formy zapojenia (dobrovoľníctvo, aktivizmus, protesty, online kampane, komunitné iniciatívy). Stratégia EÚ pre mládež kladie dôraz na *„podporu účasti mládeže na demokratickom živote“* a zabezpečenie toho, aby mladí ľudia mali zdroje a príležitosti na formovanie spoločnosti. Zmysluplná participácia mládeže znamená, že mladí ľudia majú vplyv a hlas pri rozhodovaní, ktoré sa ich týka, či už na úrovni miestnej komunity, alebo v širších politických sférach. V kontexte mládeže vo vidieckych oblastiach sa participácia môže realizovať prostredníctvom špecifických kanálov, ako sú vidiecke mládežnícke združenia, poľnohospodárske mládežnícke kluby, dedinské stretnutia alebo miestne akčné skupiny, okrem bežnejších spôsobov, ktoré sú k dispozícii všetkým mladým ľuďom

Relevantnosť a dôležitosť: Participácia mládeže je základným kameňom demokratického a inkluzívneho riadenia. Pre vidiecke komunity je zapojenie mládeže obzvlášť dôležité, pretože rozhodnutia mladých ľudí o tom, či zostanú vo svojich rodných mestách alebo sa do nich vrátia, často ovplyvňujú budúcnosť týchto oblastí. Historicky však bola mládež vo vidieckych oblastiach *„definovaná tým, čo jej chýba“* – napr. bola vnímaná ako opak mládeže v mestách – a jej hlasy boli v politickom diskurze marginalizované. To má hmatateľné dôsledky: politiky

vytvorené bez zapojenia mládeže nemusia riešiť potreby vidieckej mládeže, čo prispieva k cyklu vyludňovania a úpadku. Naopak, keď sa vidiecka mládež zapojí, môže byť silným motorom rozvoja a zmien v komunite. Participácia mládeže môže napríklad viesť k vytvoreniu služieb priateľských k mládeži (ako je zriadenie miestneho mládežníckeho centra alebo autobusovej linky), inovatívnych sociálnych podnikov alebo iniciatív na zachovanie miestnej kultúry a životného prostredia.

Participácia mládeže z vidieka je dôležitá aj z hľadiska rovnosti. Štúdie ukazujú, že mladí ľudia z vidieka v Európe sú často vystavení vyššiemu riziku chudoby a sociálneho vylúčenia ako ich rovesníci z miest a čelia nevýhodám v oblasti vzdelávania, zamestnanosti a mobility. Ich zapojenie do rozhodovania je spôsobom, ako zabezpečiť, aby *ich* výzvy a nápady boli zohľadnené pri hľadaní riešení, či už ide o prispôsobenie vzdelávacieho programu pre mládež z vidieka, ktorá nie je zamestnaná, ani neštuduje, alebo o rozšírenie širokopásmového pripojenia v nedostatočne pokrytých vidieckych komunitách. Ako to vyjadril jeden účastník fokusovej skupiny: *„My sme tí, ktorí denne žijú vidieckou realitou – vieme, čo v našich komunitách funguje a čo nie. Potrebujeme však kanály, aby sme to mohli odovzdať tým, ktorí sú pri moci.“* Zahrnutie hlasov vidieckej mládeže vedie k lepšiemu a citlivejšiemu riadeniu, ktoré môže riešiť rozdiely medzi vidiekom a mestom.

Nakoniec, v kontinentálnom meradle sa participácia vidieckej mládeže viaže na širšie ciele Európy. Otázky ako udržateľné poľnohospodárstvo, zmena klímy a vyvážený regionálny rozvoj si vyžadujú energiu a prínos ďalšej generácie vo vidieckych oblastiach. Zhrnutie: Definícia vidieckej mládeže a jej účasti objasňuje, o *kom* hovoríme a *prečo* je ich zapojenie demokratickým právom a strategickou nevyhnutnosťou pre sociálnu súdržnosť a vitalitu vidieka v Európe. Táto správa používa tieto definície ako základ pre skúmanie, do akej miery ideál aktívnej účasti vidieckej mládeže zodpovedá dnešnej realite v Európe.

The EU Youth Strategy 2019–2027 provides the overarching framework for European cooperation on youth policy. A central element of this strategy is the set of 11 European Youth Goals, which were developed through consultations with young people across Europe.

With the European Youth Goal #6, “Moving Rural Youth Forward,” the EU has, for the first time, developed a youth strategy with a specific rural focus.

Európsky politický rámec

Európske inštitúcie a rámce čoraz viac uznávajú dôležitosť zapájania mládeže z vidieka do tvorby politík. V tejto kapitole sú uvedené kľúčové politiky, stratégie a iniciatívy na európskej úrovni (EÚ a Rada Európy), ktoré formujú alebo podporujú participáciu mládeže z vidieka.

Stratégia EÚ pre mládež a cieľ č. 6 pre mládež: Stratégia EÚ pre mládež na roky 2019 – 2027 poskytuje všeobecný rámec pre európsku spoluprácu v oblasti politiky mládeže. Centrálnym prvkom tejto stratégie je súbor 11 európskych cieľov pre mládež, ktoré boli vypracované na základe konzultácií s mladými ľuďmi. **Cieľ č. 6 pre mládež „Posunúť mládež vo vidieckych oblastiach vpred“** je celý venovaný otázkam mládeže vo vidieckych oblastiach – je to prvýkrát, čo sa stratégia EÚ pre mládež zameriava konkrétne na vidiecke oblasti. Cieľ č. 6 pre mládež uznáva, že mladí ľudia vo vidieckych oblastiach čelia „*osobitným ťažkostiam pri realizácii svojich cieľov a ambícií*“ kvôli menším príležitostiam a nedostatkom v infraštruktúre. Vyzýva na vytvorenie podmienok, ktoré umožnia mládeži vo vidieckych oblastiach naplniť svoj potenciál vo svojich domovských oblastiach. Cieľ je rozdelený na konkrétne úlohy, medzi ktoré patrí: zabezpečenie primeranej infraštruktúry (od verejných služieb po bývanie a pripojenie k internetu) vo vidieckych oblastiach; vytváranie kvalitných pracovných miest pre mladých ľudí vo vidieckom hospodárstve; decentralizácia aktivít mládeže, aby sa mládež vo vidieckych oblastiach mohla zapájať na miestnej úrovni; aktívne zapájanie mládeže vo vidieckych oblastiach do rozhodovacích procesov; zabezpečenie rovnakého prístupu k kvalitnému vzdelávaniu pre mládež vo vidieckych oblastiach; propagácia pozitívneho obrazu života na vidieku a zachovanie vidieckych tradícií (Ciele mládeže, n.d.). Tieto ciele slúžia ako cestovná mapa pre politiky EÚ a národné politiky. Zaradenie cieľa 6 bolo výsledkom **6. cyklu Dialógu EÚ s mládežou (2017 – 2018)**, kde delegáti mládeže z celej Európy, mnohí z vidieckych oblastí, naliehavo žiadali tvorcov politík, aby riešili rozdiely v príležitostiach medzi mestskými a vidieckymi oblasťami. Mnohí účastníci Dialógu EÚ s mládežou vyjadrili frustráciu z „*nedostatočnej účasti na rozhodovacích procesoch*“ a pocitu *odtrhnutosti od inštitúcií* vo vidieckych oblastiach, čo priamo ovplyvnilo vytvorenie cieľa týkajúceho sa mládeže vo vidieckych oblastiach. Stratégia EÚ pre mládež prijatím tohto cieľa zaväzuje EÚ venovať osobitnú pozornosť mládeži vo vidieckych oblastiach do roku 2027.

Záver Rady EÚ o mládeži vo vidieckych oblastiach (2020): Členské štáty EÚ prostredníctvom Rady EÚ premenili obavy na dohodnuté priority. V máji 2020 Rada prijala **závery o „zvyšovaní príležitostí pre mladých ľudí vo vidieckych a odľahlých oblastiach“**. V týchto záveroch Rady sa výslovne uznávajú demografické výzvy: populácia Európy starne obzvlášť rýchlo vo vidieckych oblastiach, zatiaľ čo mládež je priťahovaná mestami. Rada EÚ vyzýva na zníženie nerovností medzi mestskými a vidieckymi oblasťami a na „*medzi sektorové opatrenia, ktoré odrážajú názory a perspektívy mladých ľudí vo vidieckych a odľahlých oblastiach*“. Naliehavo vyzýva členské štáty, aby zabezpečili lepšiu dostupnosť služieb, kvalitných pracovných miest,

vzdelávania, digitálnej a fyzickej infraštruktúry a verejnej dopravy vo vidieckych regiónoch, čím v podstate odzrkadľuje ciele v oblasti mládeže. Dôležité je, že závery vyzývajú vlády, aby **povzbudzovali mládež vo vidieckych oblastiach, aby sa aktívne zapájala do života svojich miestnych komunít** prostredníctvom aktívneho občianstva, dobrovoľníctva a sociálneho podnikania. Vyzývajú tiež k synergiám medzi programami EÚ (ako Erasmus+, Európsky zbor solidarity, Európsky sociálny fond, Záruka pre mládež) v prospech mládeže vo vidieckych oblastiach. Napríklad vláda by mohla využiť financovanie z programu Erasmus+ na podporu výmeny mládeže vo vidieckych oblastiach alebo využiť prostriedky z ESF na odbornú prípravu mládeže vo vidieckych oblastiach. Okrem toho je sektor mládeže (mládežnícke organizácie, národné rady mládeže) vyzvaný, aby „*zvyšoval povedomie mladých ľudí vo vidieckych oblastiach o príležitostiach v ich miestnych komunitách*“ – čo je uznanie skutočnosti, že mnohí mladí ľudia vo vidieckych oblastiach nemusia vedieť o miestnych iniciatívach alebo právach, ktoré majú. Tieto závery Rady poskytujú politický mandát a povzbudenie pre krajiny EÚ, aby sa vo svojich národných politikách mládeže a stratégiách rozvoja vidieka zamerali na mládež vo vidieckych oblastiach.

Dlhodobá vízia EÚ pre vidiecke oblasti: V roku 2021 Európska komisia predstavila Dlhodobú víziu pre vidiecke oblasti (LTVRA) 2040, ktorá síce nie je zameraná špecificky na mládež, ale zdôrazňuje potrebu posilniť vidiecke oblasti Európy, prepojiť ich, zvýšiť ich odolnosť a prosperitu. Mladí ľudia sú ústrednou súčasťou tejto vízie ako kľúčoví aktéri, ktorí „*zostávajú, vracajú sa a prosperujú*“ vo vidieckych regiónoch (FAFCE, 2023). Vízia viedla k vytvoreniu **Vidieckeho paktu** a Akčného plánu EÚ pre vidiecke oblasti. V rámci tohto rámca vznikli iniciatívy na zapojenie hlasov mládeže – napríklad mládežnícke organizácie boli povzbudzované, aby sa pripojili k komunite Vidieckeho paktu. Niektoré krajiny (napríklad Írsko) dokonca zriadili **Národné zhromaždenie mládeže vo vidieckych oblastiach** ako súčasť implementácie tejto vízie (viac o tom v ďalšej časti). Vízia vidieka spája rôzne oblasti politiky (regionálny rozvoj, digitalizácia, Zelená dohoda atď.) s mládežou ako príjemcami. Napríklad zlepšenie širokopásmového pripojenia vo vidieckych oblastiach priamo ovplyvňuje schopnosť mladých ľudí prístup k vzdelaniu a účasť na digitálnej demokracii.

Erasmus+ a začlenenie mládeže z vidieka: Hlavné programy EÚ pre mládež, Erasmus+ (kapitola Mládež) a Európsky zbor solidarity (ESC), sa tiež zosúladujú s týmto rámcom prostredníctvom svojej **stratégie začlenenia a diverzity**. Stratégia ID (2021) výslovne identifikuje mladých ľudí z vidieckych alebo odľahlých oblastí ako cieľovú skupinu, ktorá by mala mať prospech z mobilnosti a dobrovoľníckych príležitostí. Cieľom tohto politického opatrenia je zabezpečiť, aby odľahlé miesto, kde mladí ľudia vyrastali, nebolo prekážkou pre ich medzinárodné skúsenosti alebo príležitosti v EÚ. V dôsledku toho národné agentúry Erasmus+ financujú množstvo projektov zameraných na posilnenie postavenia mládeže vo vidieckych oblastiach. Napríklad existujú projekty *budovania kapacít* na školenie pracovníkov s mládežou vo vidieckych oblastiach v alternatívnych metódach účasti, výmeny mládeže spájajúce mládež z vidieckych oblastí z rôznych krajín, aby sa podelili o svoje výzvy, a projekty

dobrovoľníctva ESC, ktoré umiestňujú dobrovoľníkov do vidieckych komunít. Takéto programy poskytujú zdroje, ktoré môžu nepriamo podporiť participáciu mládeže z vidieckych oblastí (napr. mládež z malých miest, ktorá sa zúčastňuje výmenného programu Erasmus+, sa často vracia s väčšou motiváciou a zručnosťami zapájať sa do miestnych aktivít). Proces dialógu EÚ s mládežou (predtým štruktúrovaný dialóg) je tiež podporovaný v rámci kľúčovej akcie 3 programu Erasmus+ a členské štáty sú povzbudzované, aby sa počas národných konzultačných fáz obracali na mládež z vidieka. Štruktúrované dialógy sa niekedy konajú mimo hlavných miest, aby sa získali názory mládeže z vidieka.

Rada Európy – zameranie na mládež vo vidieckych oblastiach: Rada Európy (CoE) prostredníctvom svojho oddelenia pre mládež súčasne presadzuje politiku zameranú na mládež vo vidieckych oblastiach. Dňa 7. mája 2025 výbor ministrov Rady Európy formálne prijal odporúčanie CM/Rec(2025)3 o mládeži vo vidieckych oblastiach. Cieľom tohto odporúčania je „*vyplniť konkrétnu medzeru v politike na európskej úrovni*“ týkajúcu sa mládeže vo vidieckych oblastiach. Medzi riešené otázky patrí **podpora angažovanosti mládeže a demokratickej účasti vo vidieckych oblastiach, posilňovanie mládežníckych štruktúr vo vidieckych komunitách, vytváranie ekonomických príležitostí pre mládež vo vidieckych oblastiach a zlepšovanie prístupu k právam, ako je vzdelávanie a informácie.** Počas prípravných stretnutí v Štrasburgu odborníci a zástupcovia mládeže diskutovali o jedinečných zraniteľných miestach mládeže vo vidieckych oblastiach a navrhovali opatrenia, ktoré by mali vlády prijať. Odporúčanie naliehavo vyzýva členské štáty CoE, aby prijali národné prístupy zabezpečujúce, že mladí ľudia vo vidieckych oblastiach budú môcť rovnako využívať svoje práva a podieľať. Toto je veľmi dôležité: odporúčania Rady Európy stanovujú európske normy a toto je prvé odporúčanie, ktoré sa špecificky týka mládeže vo vidieckych oblastiach. Dopĺňa existujúce nástroje Rady Európy, ako je **revidovaná Európska charta o účasti mládeže na miestnom a regionálnom živote**, a poskytuje im vidiecky pohľad.

Súbežne s prijatím odporúčania CM/Rec(2025)3 Rada Európy spustila nový demokratický pakt pre Európu, ktorým sa členské štáty zaväzujú „predchádzať a brániť sa demokratickému úpadku“. Správa generálneho tajomníka z roku 2025 varuje, že Európa čelí „dokonalému búrke“ vojen, dezinformácií a erózie demokracie, a zdôrazňuje, že participácia mládeže – aj vo vidieckych oblastiach – je prvou líniou obrany demokratickej bezpečnosti. Posilnenie postavenia vidieckej mládeže ako mostov medzi miestnymi komunitami a verejnými inštitúciami je preto kľúčové pre pakt aj pre CM/Rec(2025)3.

Okrem toho štúdia Youth Partnership z roku 2021 s názvom „*Mladí ľudia vo vidieckych oblastiach: rôznorodí, ignorovaní a nenaplnení*“ identifikovala hlavné nedostatky a vyzvala k prechodu od prístupu založeného na potrebách (kde sa s vidieckou mládežou zaobchádza ako s pasívnymi príjemcami) k prístupu založenému na právach, ktorý ich posilňuje ako aktívnych občanov. Štúdia tiež konštatovala, že mnohí mladí ľudia vo vidieckych oblastiach nemajú dôveru vo svoju schopnosť dosiahnuť zmenu alebo byť vypočutí orgánmi – čo je dôkaz, ktorý pravdepodobne ovplyvnil politické odporúčania Rady Európy.

Ďalšie relevantné rámce a iniciatívy:

Programy predsedníctva Rady EÚ: Striedajúce sa predsedníctva EÚ občas uprednostňovali mládež vo vidieckych oblastiach. Napríklad chorvátske predsedníctvo EÚ v roku 2020 zaradilo mládež vo vidieckych oblastiach do programu, čo vyvrcholilo uvedenými závermi Rady. Program trojice predsedníctiev Rumunska, Fínska a Chorvátska (2019 – 2020) zahŕňal dialógy o mládeži vo vidieckych oblastiach v rámci témy vytvárania príležitostí pre mládež.

Súčasnou je novším príkladom maďarské predsedníctvo Rady v roku 2024. V tomto rámci dokument s názvom „Závery Rady a zástupcov vlád členských štátov zasadajúcich v Rade o poskytovaní globálnych príležitostí pre mladých ľudí žijúcich vo vidieckych a odľahlých oblastiach“ (C/2024/7404) načrtáva záväzok Európskej únie posilňovať príležitosti pre mládež vo vidieckych a odľahlých regiónoch. Rada vyzýva členské štáty a Európsku komisiu, aby zlepšili infraštruktúru a digitálnu konektivitu vo vidieckych oblastiach, zlepšili prístup ku kvalitnému vzdelávaniu, zdravotnej starostlivosti a sociálnym službám; podporovali participáciu mládeže na rozhodovacích procesoch na všetkých úrovniach; podporovali vidiecke podnikanie a pracovné príležitosti, najmä pre mladých ľudí, ktorí nie sú zamestnaní, ani sa nezúčastňujú na vzdelávaní alebo odbornej príprave (NEET); riešiť problémy duševného zdravia a poskytovať podporné služby prispôbené mládeži vo vidieckych oblastiach; zabezpečiť inkluzívne politiky, ktoré zohľadňujú rôznorodé identity a potreby mládeže vo vidieckych oblastiach, vrátane žien, osôb LGBTI a osôb so zdravotným postihnutím. Implementáciou týchto opatrení sa EÚ snaží vytvoriť odolné, inkluzívne a prosperujúce vidiecke komunity, v ktorých sa mladým ľuďom darí.

SPZ EÚ (spoločná poľnohospodárska politika) a politika rozvoja vidieka: Hoci sa SPZ zameriava predovšetkým na poľnohospodárstvo, zahŕňa aj cieľ „obnovy generácií“ s opatreniami na podporu mladých poľnohospodárov. Nepriamo to motivuje mládež, aby zostala vo vidieckych oblastiach, čím sa zvyšuje životaschopnosť poľnohospodárstva a vidieckeho podnikania. Niektoré národné programy rozvoja vidieka financované v rámci SPP obsahujú malé iniciatívy pre mládež vo vidieckych oblastiach (napr. školenia v oblasti vodcovstva a podpora pre mladých podnikateľov vo vidieckych oblastiach). Navyše, nová sieť EÚ SPP (spájajúca zainteresované strany vidieckej politiky) začala venovať pozornosť mládeži, napríklad fórum „**Mladí lídri v rozvoji vidieka**“ v roku 2024, ktoré zdôraznilo hodnotu zapojenia mládeže do programov LEADER.

Európsky vidiecky parlament (ERP): Hoci ide o iniciatívu občianskej spoločnosti (podporovanú z fondov EÚ), ERP a jeho paralelný **Európsky vidiecky parlament mládeže (ERYP)** poskytujú platformu pre vidieckych občanov a mládež na formulovanie požiadaviek v

oblasti politiky na miestnej úrovni. Na stretnutí ERYP v roku 2019 bola prijatá deklarácia (Development Principles NGO, 2019) s 10 výzvami k akcii v súvislosti s naliehavými výzvami, ktorým čelia mladí Európania vo vidieckych oblastiach, ako sú výzvy na lepšiu konektivitu, priestory pre mládež a odolnosť voči zmene klímy. Tieto deklarácie, hoci nie sú záväzné, sa používajú na presadzovanie záujmov na európskych fórach a slúžia ako podklad pre diskusie EÚ o rozvoji vidieka.

Záruky pre mládež a iniciatívy v oblasti zamestnanosti: Niektoré celoeurópske iniciatívy v oblasti zamestnanosti poukazujú na potrebu osloviť mládež NEET vo vidieckych oblastiach, ktorá často čelí viacerým prekážkam. Zabezpečenie fungovania programov, ako je Záruka pre mládež (ktorá sľubuje každému mladému človeku ponuku práce, vzdelávania alebo odbornej prípravy), vo vidieckych regiónoch je predmetom prebiehajúcej politickej diskusie.

Stratégie začleňovania a digitálne politiky: Súčasťou rámca sú aj stratégia EÚ pre digitálnu dekádu a národné plány širokopásmového pripojenia, pretože bez prístupu k internetu sa mládež vo vidieckych oblastiach nemôže rovnako podieľať na dnešných online občianskych platformách. EÚ stanovila ciele v oblasti univerzálnej konektivity (napr. vysokorychlostné širokopásmové pripojenie pre všetky vidiecke oblasti do roku 2025 v rámci digitálnej agendy), čím priamo reaguje na rozdiely v digitálnej participácii, ktoré postihujú mládež vo vidieckych oblastiach.

Zhrnutie: Európsky politický rámec pre participáciu mládeže vo vidieckych oblastiach je mnohostranný. EÚ poskytuje politický záväzok (cieľ 6 v oblasti mládeže, závery Rady atď.) a programovú podporu (Erasmus+, ESC atď.) na začlenenie a posilnenie postavenia mládeže vo vidieckych oblastiach. Rada Európy posilňuje tieto snahy perspektívou založenou na právach a očakávanými štandardmi pre členské štáty. Obe inštitúcie zdôrazňujú medziodvetvový charakter tejto otázky: politika mládeže sa musí prelínať s rozvojom vidieka, digitálnou politikou, vzdelávaním a zamestnanosťou, aby skutočne umožnila pôsobenie mládeže vo vidieckych oblastiach. Existencia týchto rámcov je sama osebe príležitosťou – pred desiatimi rokmi bola mládež vo vidieckych oblastiach z diskusie o európskej politike mládeže takmer úplne vylúčená, zatiaľ čo dnes má táto téma dynamiku a viditeľnosť. Skutočnou skúškou však bude implementácia na národnej a miestnej úrovni, ktorú v nasledujúcich kapitolách preskúmame na základe reálnych dôkazov.

...the methodology blends comprehensive secondary research with empirical input from young rural Europeans. This approach ensures that the analysis is not only well-informed by existing knowledge but is also anchored in the present-day voices and lived experiences of rural youth across different European settings.

Metodika

Táto výskumná správa využíva kombináciu **prehľadu literatúry, analýzy politik a primárneho kvalitatívneho výskumu**, aby komplexne riešila výskumné otázky. Metodika bola navrhnutá tak, aby zachytila ako všeobecné trendy v celej Európe, tak aj nuansované pohľady samotnej mládeže vo vidieckych oblastiach.

Prehľad literatúry a dokumentov: Vykonali sme rozsiahly prehľad existujúcich štúdií, správ a údajov o účasti mládeže vo vidieckych oblastiach. Kľúčové zdroje zahŕňali:

- **politické dokumenty a hodnotenia EÚ** – napríklad dokumentácia stratégie EÚ pre mládež a ciele pre mládež, závery Rady o mládeži vo vidieckych oblastiach, oznámenia Európskej komisie (napr. o dlhodobej vízii pre vidiecke oblasti) a správy o programe Erasmus+.
- **Zdroje Rady Európy** – najmä návrhy materiálov a správy o odporúčaní týkajúcom sa mládeže vo vidieckych oblastiach, štúdia partnerstva mládeže „Mladí ľudia vo vidieckych oblastiach: rôznorodí, ignorovaní a nenaplnení“ (Șerban & Braziené 2021) a relevantné články v časopise Coyote (napr. Lodeserto 2020 o ciele mládeže č. 6), ktoré poskytujú kontext.
- **Výskum medzinárodných organizácií a think-tankov** – vrátane analýz OECD (2022) o rozvoji mládeže vo vidieckych oblastiach (napr. výstupy z konferencií OECD o rozvoji vidieka s dôrazom na mládež) a akademických článkov o občianskej angažovanosti mládeže vo vidieckom prostredí.
- **Správy Európskeho fóra mládeže a mládežníckych mimovládnych organizácií**, ako napríklad Youth Progress Index 2021 (Index pokroku mládeže 2021), ktorý poskytol údaje o digitálnej priepasti, a akékoľvek stanoviská Európskeho fóra mládeže alebo organizácie Rural Youth Europe týkajúce sa účasti (napr. kontrolné zoznamy práv mládeže).
- **Národné politické a strategické dokumenty** – vybrali sme vzorku národných stratégií pre mládež a plánov rozvoja vidieka z rôznych krajín, aby sme zistili, ako sa zaoberajú mládežou vo vidieckych oblastiach. Táto sekundárna analýza poskytla komparatívny prehľad a identifikovala spoločné témy (súčasná úroveň účasti, výzvy, osvedčené postupy atď.). Poskytla tiež faktické údaje a príklady, ktoré sú citované v celej správe na podloženie jednotlivých bodov.

Konzultácie so zameranými skupinami:

Aby sme výskum zakotvili v súčasnej realite, zorganizovali sme v apríli 2025 sériu diskusií fokusových skupín s viac ako 20 lídrmi mládeže z vidieka z dvanástich európskych krajín (Rumunsko, Grécko, Slovinsko, Rakúsko, Španielsko, Slovensko, Estónsko, Dánsko, Nemecko,

Spojené kráľovstvo, Írsko a Nórsko). Tieto krajiny boli vybrané na základe ich geografickej a socioekonomickej rozmanitosti, pričom pokrývali severnú, západnú, južnú a strednú/východnú Európu, ako aj kontexty EÚ a mimo EÚ. Účastníci boli vybraní prostredníctvom miestnych mládežníckych organizácií a štruktúr.

Diskusná skupina trvala približne 1,5 hodiny a moderoval ju výskumník v anglickom jazyku. Poznámky a nahrávky boli prepisované a analyzované tematicky. Hoci nešlo o štatisticky reprezentatívnu vzorku, tieto diskusie poskytli bohaté kvalitatívne poznatky a neoficiálne dôkazy. Diskusné skupiny sa riadili čiastočne štruktúrovaným diskusným sprievodcom, ktorý bol v súlade s našimi výskumnými otázkami:

- **Skúsenosti s participáciou:** Pýtali sme sa, ako sa títo mladí ľudia v súčasnosti zapájajú do rozhodovacích procesov alebo komunitných iniciatív (napr. mládežnícke rady, verejné zhromaždenia, dobrovoľníctvo, protesty). Prečo sa rozhodli (alebo nerozhodli) zúčastniť sa?
- **Vzťahy s rozhodovacími orgánmi:** Skúmali sme, ako mládež z vidieka komunikuje s miestnymi orgánmi, tvorcami politik alebo komunitnými lídrami. Cítili sa, že ich niekto počúva? Aké kanály existovali pre dialóg?
- **Výzvy a prekážky:** Vyvolali sme diskusiu o prekážkach účasti (napr. nedostatok času, nedostatočné miestne príležitosti, postoje dospelých, problémy s dopravou, digitálna konektivita).
- **Mechanizmy a podpora:** Pýtali sme sa na programy alebo štruktúry, ktoré využívali, napr. iniciatívy EÚ, miestne mládežnícke kluby alebo siete, a či boli účinné pri zvyšovaní zapojenia mládeže.
- **Vnímanie aktivizmu:** Skúmali sme tiež, ako vnímajú protesty alebo aktivizmus ako spôsob, ako sa dať počuť. Účastníci opísali protesty alebo kampane vedené mládežou vo svojich oblastiach a ako ich prijalo širšie spoločstvo.
- **Nápady a riešenia:** Dôležité je, že sme sa opýtali, aké zmeny alebo podpora by im pomohli viac sa zapájať, čím sme získali priame odporúčania pre zainteresované strany.

Okrem počiatočnej fokusovej skupiny sme zorganizovali **tri doplňujúce fokusové skupiny** zamerané na *participáciu vidieckych mládežníckych štruktúr* na rozhodovacom procese. Tieto stretnutia spojili zástupcov a vedúcich miestnych mimovládnych organizácií vo vidieckych oblastiach, národných/regionálnych mládežníckych štruktúr a medzinárodných mládežníckych štruktúr a platforiem. Naším cieľom bolo pochopiť organizačné a štrukturálne rozmery účasti vidieckej mládeže z rôznych úrovní mládežníckych alebo na mládež zameraných subjektov.

Tieto tri špecializované fokusové skupiny nám umožnili zachytiť **viacvrstvový pohľad** na participáciu mládeže vo vidieckych oblastiach, ktorý presahuje individuálne skúsenosti mladých ľudí na miestnej úrovni a zahŕňa organizačné, národné a medzinárodné rozmery zapojenia mládeže. Fokusové skupiny poskytli **komplexný kvalitatívny súbor** údajov o tom,

ako mládež vo vidieckych oblastiach a jej podporné štruktúry sa snažia ovplyvňovať rozhodnutia na všetkých úrovniach správy. Zistenia z týchto diskusií sme zahrnuli do celej správy, pričom sme zdôraznili opakujúce sa témy (napr. infraštruktúrne bariéry, výzvy v oblasti postojov) aj konkrétne poznatky týkajúce sa dynamiky mimovládnych organizácií, národnej advokácie a medzinárodnej účasti.

Prípadové štúdie a príklady: Na základe informácií z literatúry a fokusových skupín sme identifikovali ilustratívne prípadové štúdie alebo príklady, ktoré sme zahrnuli do správy. Tieto boli vybrané s cieľom zdôrazniť „osvedčené postupy“ (napr. úspešná mládežnícka rada vo vidieckej obci alebo projekt, ktorý výrazne zvýšil angažovanosť mládeže) a humanizovať trendy (napr. osobný príbeh mladého človeka z vidieka, ktorý sa stal lídrom komunity). Niektoré príklady boli čerpané z dokumentovaných zdrojov (napríklad program European Youth Village v Rumunsku), zatiaľ čo iné pochádzali z popisov účastníkov fokusových skupín a z vidieckeho veľtrhu, kde účastníci zdieľali osvedčené postupy z vidieckych mládežníckych štruktúr, ktorých sú súčasťou.

Analýza údajov: Kvantitatívne údaje o mládeži vo vidieckych oblastiach (počet obyvateľov, miera NEET atď.) boli zozbierané z Eurostatu, OECD a národných štatistík, aby doplnili kvalitatívne zistenia. Ako príklad uvádzame údaje Eurostatu o vyššom riziku chudoby mládeže vo vidieckych oblastiach alebo rozdieloch v miere NEET. Tam, kde je to relevantné, uvádzame aj údaje o miere účasti mládeže (napríklad volebná účasť alebo miera dobrovoľníctva, ak sú k dispozícii podľa regiónov). V niektorých prípadoch poskytli informácie celoeurópske prieskumy, ako napríklad Eurobarometer (napríklad jedna analýza Európskej komisie (2021) uvádza, že mládež vo vidieckych oblastiach patrí medzi najaktívnejšiu v dobrovoľníctve, na čo odkazujeme).

Citácie a overovanie: Počas celého písania sme fakty overovali z viacerých zdrojov. Zistenia fokusových skupín, ktoré sú primárnym výskumom, sú prezentované v naratívnej forme; keď sa bod z fokusových skupín zhodoval s publikovaným výskumom, posilnili sme ho citáciou pre dôveryhodnosť. Napríklad, ak niekto z Írska, kto sa zúčastnil fokusovej skupiny, spomenul nedostatok verejnej dopravy, citujeme výskum Národnej rady mládeže Írska, ktorý potvrdzuje, že doprava je jednou z najväčších výziev (Národná rada mládeže Írska, 2019). Táto triangulácia zvyšuje spoľahlivosť záverov.

Obmedzenia: Treba poznamenať, že fokusové skupiny sú síce rôznorodé, ale nezahŕňajú všetky európske krajiny – medzi významné výnimky patria časti Balkánu, severné krajiny a pod. Okrem toho vzorka fokusových skupín môže byť svojou povahou skreslená v prospech mládeže, ktorá sa angažuje v mládežníckych štruktúrach na vidieku (pretože neangažovaná mládež je ťažšie získať). Mnohí účastníci však vyjadrili názory svojich rovesníkov, ktorí nie sú angažovaní, čím poskytli pohľad na tieto perspektívy. Jazykové bariéry boli minimálne, pretože takmer všetci účastníci hovorili plynule po anglicky, ale preklad jemných nuáns pojmov mohol stratiť časť kontextu. Keď účastníci používali miestne idiomy alebo odkazy,

interpretovali sme ich v širšom európskom kontexte. Nakoniec, vzhľadom na rýchlo sa meniacu politickú situáciu (napr. nové iniciatívy, ktoré sa začnú v roku 2025), správa zachytáva situáciu na začiatku roku 2025.

Súhrnne možno povedať, že metodika kombinuje **komplexný sekundárny výskum s empirickými údajmi od mladých Európanov z vidieka**. Takýto prístup zaručuje, že analýza je nielen dobre podložená existujúcimi poznatkami, ale je tiež zakotvená v súčasných názoroch a životných skúsenostiach mládeže z vidieka v rôznych európskych prostrediach. Nasledujúce kapitoly využívajú túto metodiku na poskytnutie podrobných odpovedí na výskumné otázky.

Current rural youth participation across Europe is characterized by a paradox: individually, many rural young people are engaged in their communities or willing to contribute; structurally, they often lack channels and recognition.

Where structures (like youth councils or organizations) do exist and function well, rural youth can have a meaningful role – advising local policy, leading projects, or connecting to national debates.

But in the absence of these, their participation remains informal and frequently invisible to policymakers.

Súčasný stav účasti mládeže z vidieka na rozhodovacom procese

Ako sa mládež vo vidieckych oblastiach v celej Európe v súčasnosti zapája do rozhodovania a občianskeho života? Obraz je zmiešaný: existujú oblasti s výraznou účasťou mládeže, ale celkovo je úroveň účasti vo vidieckych oblastiach nižšia a neformálnejšia v porovnaní s mestskými oblasťami, pričom medzi jednotlivými krajinami existujú výrazné rozdiely. Táto časť poskytuje komparatívny prehľad foriem a úrovní účasti, ktoré boli pozorované, na základe výskumu a poznatkov z fokusových skupín.

(1) Formálna politická účasť: Pokiaľ ide o konvenčnú politiku (hlasovanie, členstvo v strane, zastávanie funkcie), mládež vo vidieckych oblastiach sa často zapája v miere porovnateľnej alebo mierne nižšej ako mládež v mestských oblastiach, v závislosti od krajiny. Napríklad niektoré národné volebné štúdie naznačujú, že účasť mladých voličov je všade nízka, ale participácia mládeže vo vidieckych oblastiach môže byť obmedzená faktormi, ako je vzdialenosť od volebných miestností alebo pocit, že sa politické kampane menej zameriavajú na nich. Mnohí mladí ľudia z vidieka vyjadrujú apatiu voči formálnej politike: „*Prečo voliť radu, ktorá nás aj tak nikdy nepočúva?*“ je názor, ktorý sa objavuje u rôznych mladých ľudí z vidieka v celej Európe.

Napriek tomu existujú pozoruhodné príklady vidieckej mládeže, ktorá sa dostáva do formálneho rozhodovacieho procesu:

- **Mladí poslanci a starostovia:** V niektorých krajinách boli mladí ľudia zvolení do miestnych zastupiteľstiev vo vidieckych obciach. Ide však skôr o výnimky ako o pravidlo; účastníci konštatovali, že vo väčšine miestnych zastupiteľstiev vo vidieckych oblastiach dominujú starší dospelí (často poľnohospodári alebo dlhoroční obyvatelia) a len málo členov, ak vôbec nejakí, má menej ako 30 rokov.
- **Mládežnícke parlamenty/zhromaždenia:** Mnohé krajiny organizujú programy mládežníckych parlamentov (napr. Mládežnícky parlament Spojeného kráľovstva alebo mládežnícke parlamenty v nemeckých spolkových krajinách). Mládež z vidieka sa na nich zúčastňuje, ale tieto programy majú často sídlo v mestách alebo si vyžadujú cestovanie.
- **Dialóg a konferencie EÚ o mládeži:** Mládež z vidieka sa tiež podieľa na celoeurópskych dialógoch o mládeži. V procese konferencií EÚ o mládeži (v rámci cyklov dialógu EÚ o mládeži) sa zúčastnili niektorí zástupcovia mládeže z vidieka (často prostredníctvom národných rád mládeže).

Všeobecne možno konštatovať, že formálne politické štruktúry vo vidieckych oblastiach systematicky nezapájajú mládež. V miestnej samospráve existuje relatívne málo *inštitucionalizovaných* úloh pre mládež. Niektoré pozitívne kroky možno pozorovať v krajinách

ako **Slovinsko**, kde existujú mestské rady mládeže a Národná rada mládeže presadzuje zastúpenie vidieka, a **Rakúsko**, kde tradícia Landjugend (vidiecke mládežnícke organizácie) niekedy spolupracuje s mestskými orgánmi. V iných krajinách však mládež z vidieka nemá formálne kanály.

(2) Mládežnícke rady a poradné orgány: Štruktúrovanejšou formou účasti sú mládežnícke rady, mládežnícke fóra alebo poradné výbory na miestnej alebo regionálnej úrovni. V tejto oblasti vidíme v rámci Európy značnú rozmanitosť:

- V **severských a pobaltských krajinách** je bežné, že miestne rady mládeže existujú aj v malých vidieckych obciach. Napríklad estónsky zákon o práci s mládežou vyžaduje, aby obce zapájali mládež do rozhodovania; v dôsledku toho majú vidiecke obce často *noortevolikogu* (radu mládeže), ktorá môže poskytovať podnety starostovi a rade. Jedna účastníčka estónskej fokusovej skupiny z vidieckeho ostrova opísala svoju mládežnícku radu ako aktívnu v organizovaní komunitných podujatí a príležitostnom podávaní petícií miestnej samospráve (s rôznym úspechom). Poznamenala však, že udržať členstvo je ťažké: „Keď ľudia dosiahnu 18 rokov, mnohí odídu na univerzitu na pevninu, takže počet členov našej mládežníckej rady sa každý rok znižuje.“
- V **Nemecku** existujú rady mládeže (Jugendräte alebo Jugendparlamente) v niektorých vidieckych mestách, ale nie sú rovnomerne rozložené. Namiesto toho silné nemecké vidiecke mládežnícke združenia zohrávajú takmer reprezentatívnu úlohu. **Bund der Deutschen Landjugend (BDL)** s 100 000 mladými členmi je zväzom regionálnych vidieckych mládežníckych skupín a intenzívne sa angažuje v zastupovaní záujmov vidieckej mládeže (Bund der Deutschen Landjugend, 2018). V podstate funguje ako lobistický a poradný orgán v otázkach od poľnohospodárstva po vidiecku infraštruktúru. Zastupovanie je základným kameňom práce BDL, ktorá v mene vidieckej mládeže spolupracuje s vládou aj poľnohospodárskymi zväzmi. Tak napríklad v Nemecku, hoci 17-ročný mladík z dediny nemusí mať formálne miesto v obecnej rade, môže mať hlas prostredníctvom štruktúry Landjugend, ktorá sa podieľa na tvorbe politiky. Podobne aj rakúska Landjugend a organizácie ako **Macra na Feirme** v Írsku (sieť vidieckej mládeže zaoberajúcej sa poľnohospodárstvom) poskytujú mládeži platformu na ovplyvňovanie politik týkajúcich sa vidieckeho života.
- V **južnej Európe** sú formálne mládežnícke orgány vo vidieckych oblastiach menej početné. Španielsko a Taliansko majú mnoho malých obcí a len niektoré z nich majú miestne mládežnícke rady. Španielsky Národný inštitút pre mládež (INJUVE) a regionálne mládežnícke rady sa nedávno začali zameriavať na otázky vidieckej mládeže, ale tradične nebola vidiecka mládež dobre organizovaná, snáď s výnimkou kultúrnych združení.
- **Mládežnícke parlamenty a simulácie:** Niektoré krajiny organizujú pravidelné podujatia *mládežníckych parlamentov* na regionálnej alebo národnej úrovni, ktoré

zahŕňajú mládež z vidieka. Napríklad mládež z vidieka vo Francúzsku sa môže zapojiť do Národného mládežníckeho parlamentu vidieka organizovaného mimovládnyimi organizáciami alebo byť súčasťou „Conseil des Jeunes“ na úrovni *departementu*. Ide o epizodické, ale cenné podujatia, ktoré mládeži z vidieka umožňujú zoznámiť sa s rozhodovacími procesmi.

Celkovo nie je prítomnosť **poradenských štruktúr pre mládež** vo vidieckych oblastiach jednotná. Tam, kde existujú a sú podporované, môžu byť mostom medzi mladými ľuďmi a miestnymi orgánmi. Tam, kde neexistujú, sa participácia mládeže vo vidieckych oblastiach prejavuje inými spôsobmi, predovšetkým neformálnymi.

(3) Neformálna participácia a účasť v komunite: Mládež vo vidieckych oblastiach sa často zapája do života svojej komunity spôsobmi, ktoré možno nie sú na prvý pohľad politické, ale napriek tomu sú formou občianskeho angažovania sa:

- **Dobrovoľníctvo a komunitná služba:** Pozoruhodným trendom je, že mladí ľudia vo vidieckych oblastiach sa často vo väčšej miere zapájajú do dobrovoľníckych činností, najmä v komunitne orientovaných úlohách. Podľa analýzy EÚ „*ľudia žijúci vo vidieckych oblastiach (nie v mestách) sú najaktívnejší v dobrovoľníctve*“ (Európska komisia, 2021). Je to zrejme napríklad v prípade dobrovoľných hasičských zborov, cirkevných skupín, športových klubov alebo miestnych mimovládnych organizácií, ktoré sú v dedinách veľmi rozšírené. Napríklad v Rakúsku a Nemecku je bežné, že mládež z vidieka sa dobrovoľne zapája do organizovania dedinských slávností alebo mládežníckych klubov (Jugendtreffs). V fokusových skupinách účastníci spomínali dobrovoľníctvo ako kľúčový prostriedok: „*Ak chceme, aby sa tu niečo stalo, musíme sa prihlásiť ako dobrovoľníci a urobiť to sami*“. Tento druh účasti, hoci nemá formálny vplyv na politiku, buduje občianske zručnosti a sociálny kapitál. Niekedy prechádza aj do advokácie – napríklad skupina mladých dobrovoľníkov, ktorí renovujú komunitný priestor, môže potom požiadať obec o finančnú podporu.
- **Miestne iniciatívy a mimovládne organizácie:** V mnohých vidieckych oblastiach vznikli iniciatívy mládeže, ktoré vyplňujú medzery. Príkladmi sú mládežnícke družstvá (ako skupina mladých ľudí, ktorí znovu otvorili zatvorenú kaviareň ako družstevné sociálne podniky, ako je to v niektorých častiach španielskej oblasti Astúria), environmentálne akčné skupiny (mladí dobrovoľníci, ktorí čistia rieky alebo udržiavajú turistické chodníky) alebo kultúrne projekty (mládež oživujúca miestne tradície prostredníctvom podujatí). Tieto aktivity zdola naznačujú formu účasti, pri ktorej mládež preberá vedúcu úlohu vo svojich komunitách. Hoci nemusia vždy komunikovať s vládou, ovplyvňujú miestne záležitosti a často hľadajú spoluprácu alebo povolenie od miestnych orgánov.
- **Rodinné a komunitné siete:** V malých komunitách majú osobné vzťahy často väčšiu váhu ako formálne úlohy. Niektorí mladí ľudia z vidieka sa angažujú tým, že vyjadrujú svoje názory na komunitných stretnutiach alebo priamo miestnym vodcom, ktorých

poznajú. Napríklad sa stáva, že mládež z vidieka komunikuje o problémoch neformálnym rozhovorom s predsedom farského zastupiteľstva, ktorý je niekedy susedom, alebo prostredníctvom komunitných skupín na Facebooku, kde sa diskutuje o miestnych problémoch. Hoci je tento neformálny *prístup priamy*, je to forma účasti, ktorá sa líši od úzko prepojených vidieckych prostredí – mládež môže mať slovo, ak je proaktívna a ak sú starší ľudia otvorení.

- **Protesty a aktivizmus:** V minulosti boli protesty vedené mládežou skôr zamerané na mestské oblasti, ale mládež z vidieka sa začala mobilizovať v súvislosti s určitými otázkami. Významným príkladom je environmentálny aktivizmus: počas globálnych klimatických štrajkov *Fridays for Future* niektorí mladí ľudia z vidieka organizovali malé demonštrácie v najbližších mestách alebo sa pripojili k väčším protestom v mestách. V krajinách ako Nemecko a Írsko sa mladí ľudia z vidieka, ktorých trápí klíma a poľnohospodárstvo, ocitli v oboch táboroch – niektorí sa pripojili k klimatickým protestom a iní sa zúčastnili demonštrácií organizovaných poľnohospodármi (napr. mladí poľnohospodári jazdili na traktoroch na mestské protesty proti poľnohospodárskej politike). Napríklad v Španielsku sa v roku 2019 konala „La Revuelta de la España Vacía“ (Vzbura prázdneho Španielska) – masová demonštrácia, na ktorej vidiečania (mladí aj starí) pochodovali, aby upriamili pozornosť na vyludňovanie vidieka. Takýto aktivizmus naznačuje, že keď ich nejaká otázka akútne ovplyvňuje, vidiecka mládež sa zapojí prostredníctvom protestov. Diskusie v fokusových skupinách však tiež odhalili, že niektorí mladí ľudia z vidieka považujú protest za **poslednú možnosť alebo veľký krok**. V konzervatívnejších alebo uzavretejších dedinách môže otvorený protest proti miestnym orgánom niesť so sebou sociálne riziká („Všetci ťa poznajú, takže ak budeš protestovať, ľudia o tebe budú klebetiť alebo ťa budú označovať“). Mnohí mladí ľudia z vidieka preto uprednostňujú tiché presadzovanie svojich záujmov alebo odchod z oblasti pred konfrontáciou. Vnímanie aktivizmu sa však mení – vďaka sociálnym médiám môžu mladí ľudia z vidieka podporovať svoje záujmy online, aj keď neprotestujú na námestí v dedine.

(4) Zapájanie sa prostredníctvom digitálnych platforiem: Súčasný stav účasti je čoraz viac digitálny. Aj vo vidieckych regiónoch má väčšina mladých ľudí smartfóny a používa sociálne siete. To otvorilo nové formy zapájania sa:

- Mladí ľudia z vidieka využívajú platformy ako skupiny na Facebooku, chaty na WhatsApp alebo miestne fóra na diskusiu o otázkach týkajúcich sa komunity a koordináciu akcií.
- Nástroje e-participácie na národnej alebo európskej úrovni (ako sú súťaže nápadov mládeže, online konzultácie alebo prieskumy EÚ) môžu v teoretickej rovine osloviť mládež z vidieka rovnako ľahko ako mládež z miest, ak to umožňuje pripojenie a informovanosť.

- Digitálne zapojenie však odzrkadľuje aj digitálnu priepasť. Mládež z vidieckych oblastí s nekvalitným internetovým pripojením alebo obmedzenou digitálnou gramotnosťou sa zapája menej.

Zhrnutie: **Úroveň účasti mládeže vo vidieckych oblastiach** sa líši: v niektorých komunitách je mládež aktívna (prostredníctvom klubov, rád a projektov), zatiaľ čo v iných je participácia mládeže veľmi nízka alebo neaktívna. Z výskumu vyplýva, že *„mladí ľudia vo vidieckych oblastiach majú záujem a sú pripravení zúčastňovať sa, ale nemajú na to dostatočné príležitosti“* (Șerban & Brazienè, 2021).

Navyše, mládež vo vidieckych oblastiach často cíti, že jej participácia nemá žiadny vplyv. Mnohí v rôznych krajinách vyjadrili názor, že keď vyjadrí svoje názory, *„nič sa tým nezmení“*. To vedie k pocitu sklamaní a k úplnému odstúpeniu od účasti. Táto dynamika – záujem zmarený nedostatkom príležitostí alebo vnímanou účinnosťou – je charakteristickým znakom súčasného stavu účasti mládeže vo vidieckych oblastiach. Naznačuje to skrytý potenciál: ak sa zavedú štruktúry a podpora (ako uvidíme v príkladoch osvedčených postupov), angažovanosť mládeže vo vidieckych oblastiach môže rozkvitnúť.

Jedným pozitívnym zovšeobecnením je, že **participácia zameraná na komunitu (dobrovoľníctvo, miestne projekty)** je relatívne silnejšia medzi mládežou vo vidieckych oblastiach, zatiaľ čo **inštitucionálna politická participácia** je slabšia. Zdá sa, že mládež vo vidieckych oblastiach investuje energiu do neformálneho zlepšovania komunity, keď dostane príležitosť, aj keď sa vyhýba politike. To znamená, že mládež vo vidieckych oblastiach sa zúčastňuje svojím vlastným spôsobom, ale často mimo pozornosti.

Na ilustráciu uveďme malý úspech, o ktorom sa hovorilo v fokusovej skupine: V jednej rumunskej dedine skupina mladých ľudí založila združenie „dedinskej mládeže“, aby organizovala aktivity pre ostatných mladých ľudí. V priebehu rokov mladí lídri združenia využili svoju dôveryhodnosť a požiadali miestne orgány o priestor pre mládež. Starosta, keď videl ich prínos, súhlasil. Teraz má dedina miestnosť pre mládež, kde sa môžu stretávať a socializovať, a títo mladí lídri sa občas zúčastňujú zasadnutí zastupiteľstva, keď sa diskutuje o otázkach týkajúcich sa mládeže. Táto trajektória od účasti v komunite po získanie hlasu v miestnych rozhodnutiach je niečo, čo vidíme tam, kde mládež preberá iniciatívu a nachádza vnímavé miestne vedenie.

Na druhej strane, v miestach bez podporného prostredia zostáva participácia minimálna. Napríklad jeden mladý Rumun z vidieka povedal, že v jeho dedine *„nie je nič pre mládež, žiadna mládežnícka rada, žiadne podujatia. Väčšina mojich priateľov odišla. Tí z nás, ktorí zostali, sa len skrývajú alebo plánujú tiež odísť.“* Takéto situácie bohužiaľ existujú v mnohých vyludňujúcich sa vidieckych regiónoch južnej a východnej Európy, kde samotná prítomnosť mládeže klesá, čo sťažuje organizovanú participáciu.

Záverom možno konštatovať, že **súčasná participácia mládeže vo vidieckych oblastiach v celej Európe je charakterizovaná paradoxom**: *individuálne* sa mnoho mladých ľudí vo vidieckych oblastiach angažuje vo svojich komunitách alebo je ochotných prispievať, *štrukturálne* však často nemajú k dispozícii kanály a uznanie. Tam, kde štruktúry (ako mládežnícke rady alebo organizácie) existujú a fungujú dobre, môže mládež vo vidieckych oblastiach zohrávať významnú úlohu – poskytovať poradenstvo v oblasti miestnej politiky, viesť projekty alebo sa zapájať do celoštátnych diskusií. Ak však tieto štruktúry chýbajú, ich participácia zostáva neformálna a pre tvorcov politik čisto neviditeľná. To vytvára priestor na preskúmanie dôvodov existencie týchto medzier – výziev, ktoré bránia angažovanosti mládeže vo vidieckych oblastiach, ktorými sa bude zaoberať nasledujúca kapitola.

Rural youth structures are the backbone of rural youth participation. They organize and articulate the voice of rural youth, provide platforms for involvement, and serve as bridges with authorities.

Strengthening these structures (through funding, capacity-building, and legal empowerment) and ensuring rural youth are represented in broader youth structures are vital steps.

Úloha štruktúr mládeže vo vidieckych oblastiach

Účinná a trvalá participácia mládeže často vyžaduje organizované štruktúry, ktoré zastupujú záujmy mladých ľudí a spájajú ich s rozhodovacími orgánmi. V kontexte vidieka hrajú rôzne **štruktúry mládeže** – od miestnych mládežníckych rád po národné a medzinárodné organizácie – dôležitú úlohu pri zosilňovaní hlasu mládeže vo vidieckych oblastiach a uľahčovaní jej vplyvu na politiku. V tejto kapitole sú zmapované tieto štruktúry, preskúmaný ich vplyv a posúdené, ako prispievajú k pôsobeniu mládeže vo vidieckych oblastiach.

Miestne mládežnícke rady a fóra: Na miestnej úrovni sú **mestské mládežnícke rady (MYC)** alebo mládežnícke fóra primárnou štruktúrou, prostredníctvom ktorej sa mládež vo vidieckych oblastiach môže zapájať do správy vecí verejných. Tam, kde existujú, poskytujú tieto orgány mladým ľuďom platformu na diskusiu o problémoch a formálne predkladanie odporúčaní miestnym orgánom. Ako už bolo uvedené, ich rozšírenosť sa veľmi líši. V niektorých krajinách sú MYC inštitucionalizované – aj malé vidiecke obce majú často mládežnícku radu alebo mládežnícky parlament. Tieto rady zvyčajne pozostávajú z volených alebo menovaných zástupcov mládeže (často teenagerov), ktorí sa pravidelne stretávajú. Ich vplyv závisí od mandátu: na niektorých miestach organizujú len podujatia, zatiaľ čo na iných majú poradný status vo všetkých otázkach týkajúcich sa mládeže. V niektorých krajinách mnohé obce uznávajú mládežnícku radu v obecných štatútoch, čo znamená, že rada musí byť konzultovaná v otázkach mládežníckej politiky a niekedy má dokonca aj rozpočet. Táto **inštitucionálna podpora** umožňuje mládeži mať skutočný vplyv (napr. ovplyvňovať miestnu mládežnícku stratégiu alebo komentovať nové cestovné poriadky autobusov). Naopak, v krajinách, kde mládežnícke rady nie sú bežné alebo aktívne (napr. v niektorých častiach Španielska, východnej Európy alebo Balkánu), vidiecka mládež nemá takúto štruktúrovanú možnosť vyjadriť sa.

Účinnosť miestnych mládežníckych rád vo vidieckych oblastiach často závisí od podpory dospelých. Tam, kde miestne orgány aktívne počúvajú a reagujú na mládežnícke rady (možno im dokonca poskytujú miesta pozorovateľov na zasadnutiach rady), mládežnícke rady sa stávajú vplyvnými. Na druhej strane, ak mládežnícke rady existujú len na papieri, ale sú ignorované alebo nemajú dostatočné zdroje, ich vplyv je minimálny a mladí členovia môžu byť sklamaní. Posilnenie úlohy a kapacity miestnych mládežníckych rád je preto kľúčovým faktorom (riešeným v odporúčaníach).

Národné mládežnícke rady (NYC) a zastúpenie vidieka: Takmer každá európska krajina má **národnú mládežnícku radu** – zastrešujúci orgán mládežníckych organizácií, ktorý presadzuje záujmy mládeže v politike. Zloženie NYC je dôležité pre mládež z vidieka. Mnohé NYC boli v minulosti ovládané mestskými organizáciami (študentské zväzy, politické mládežnícke krídla atď.), pričom mládež z vidieka bola nedostatočne zastúpená. V niekoľkých krajinách sú však

mládežnícke organizácie z vidieka aktívnymi členmi alebo majú dokonca vyhradené miesta. Okrem toho mládežnícka organizácia z vidieka v NYC môže navrhovať uznesenia, prispievať do konzultácií a nominovať delegátov mládeže z vidieka na rôzne podujatia. Ich prítomnosť pomáha „vidieckym“ politikám mládeže.

Organizácie a siete mládeže z vidieka: Na rozdiel od všeobecných mládežníckych rád existujú organizácie špecificky zamerané na mládež z vidieka, ktoré slúžia ako dôležité podporné a advokačné štruktúry:

Rural Youth Europe (RYE): Ako už bolo uvedené, RYE je zastrešujúcou organizáciou pre 24 členských organizácií v 20 krajinách, ktoré zastupujú približne 500 000 mladých ľudí z vidieka. Jej členmi sú zvyčajne národné vidiecke mládežnícke združenia alebo vidiecke sekcie širších organizácií. Úloha RYE je mnohostranná: organizuje podujatia zamerané na budovanie kapacít (ako napríklad každoročné stretnutie vidieckej mládeže a tematické semináre), uľahčuje výmenu osvedčených postupov medzi vidieckymi mládežníckymi skupinami a presadzuje záujmy mládeže na európskej úrovni. Hoci RYE sama priamo nelobuje u národných vlád, poskytuje svojim členským organizáciám znalosti a nástroje, aby tak mohli robiť. Spolupracuje tiež s orgánmi ako Európska komisia (napr. poskytuje poradenstvo v oblasti mládeže vo vidieckom rozvoji). Vplyv RYE je viditeľný v tom, ako sa otázky vidieckej mládeže udržali ako priorita v európskej politike mládeže (cieľ mládeže č. 6 atď.) – RYE bola súčasťou procesu štruktúrovaného dialógu, ktorý tento cieľ vytvoril. Okrem toho RYE zabezpečuje, aby vidiecka mládež nebola izolovaná na medzinárodnej úrovni; táto solidarita a spoločná identita posilňujú miestne odhodlanie.

MIJARC (Medzinárodné katolícke hnutie vidieckej mládeže): MIJARC Europe má členov v niekoľkých európskych krajinách (často nazývaných JARC alebo podobne). Tí sa zvyčajne zameriavajú na osobný rozvoj, poľnohospodárstvo a sociálnu spravodlivosť z náboženského hľadiska, ale zapájajú sa aj do politického dialógu o rozvoji vidieka a právach mládeže. Podobne ako RYE sú členmi Európskeho fóra mládeže a majú status účastníka v Rade Európy. Prítomnosť MIJARC vo vidieckych obciach prostredníctvom farských mládežníckych klubov alebo poľnohospodárskych mládežníckych organizácií je štruktúrou, ktorá podporuje komunitné líderstvo. Historicky skupiny MIJARC v obciach často fungovali ako *de facto* mládežnícke rady, najmä v častiach Francúzska, Belgicka a Portugalska, a vyškolili mnoho komunitných lídrov. Tieto siete tak prispievajú *vytváraním ľudského kapitálu* (mladých lídrov) a lobovaním (ich európska koordinácia napríklad vydala stanoviská k reformám SPP).

Združenia mladých poľnohospodárov: Hoci sa organizácie ako **CEJA (Európska rada mladých poľnohospodárov)** a národné zväzy mladých poľnohospodárov zameriavajú predovšetkým na ekonomické záujmy, prekrývajú sa s účasťou vidieckej mládeže. Často presadzujú politiky (prístup k pôde, dotácie na založenie poľnohospodárskych podnikov), ktoré ovplyvňujú živobytie vidieckej mládeže, a tým zapájajú svojich členov v vidieckych oblastiach, ktoré sú silne závislé od poľnohospodárstva, sú skupiny mladých poľnohospodárov niekedy

najsilnejším hlasom mládeže, ktorý počúvajú ministerstvá poľnohospodárstva a miestne rady. Často spolupracujú s mimovládnyimi organizáciami venujúcimi sa mládeži vo vidieckych oblastiach v oblasti prekrývajúcich sa záujmov (napríklad CEJA a RYEurope spolupracovali na témach zamestnanosti mládeže vo vidieckych oblastiach). Tieto združenia fungujú ako štruktúra, ktorá poskytuje mládeži vo vidieckych oblastiach (v poľnohospodárstve) miesto v diskusiách.

Vzdelávacie a mládežnícke siete: Úlohu zohrávajú aj štruktúry ako hnutie 4H (mládežnícke kluby vo vidieckych oblastiach zamerané na zručnosti, ktoré sú prominentné v niektorých severských a východných krajinách) alebo štátne služby pre mládež vo vidieckych oblastiach. Napríklad fínska organizácia 4H má kluby takmer v každej vidieckej obci a účinne slúži ako sieť, v ktorej sa mládež učí projektovým zručnostiam a občianskej zodpovednosti. Nemusia priamo lobovať, ale vytvárajú generáciu angažovanej vidieckej mládeže. Podobne **Europe Goes Local** (sieť projektov Erasmus+) zahŕňa vidiecke obce a pomáha profesionalizovať miestnu prácu s mládežou – ide o štrukturálne zlepšenie, ktoré nepriamo posilňuje štruktúry účasti mládeže (napr. zefektívnenie miestneho centra mládeže, aby mládež mohla vyjadriť svoj názor).

Mládežnícke parlamenty a zhromaždenia: Okrem rád a mimovládnych organizácií fungujú **mládežnícke parlamenty na regionálnej/národnej úrovni** ako štruktúry, v ktorých môžu byť prítomní mladí ľudia z vidieka. Ide skôr o periodické ako o trvalé štruktúry, ale sú to štruktúrované procesy, ktoré prinášajú kolektívne príspevky mládeže (vyhlásenia, odporúčania).

Vplyv vidieckych mládežníckych štruktúr sa líši:

- Na **miestnej úrovni** môže dobre podporovaná mládežnícka rada alebo aktívna mládežnícka mimovládna organizácia výrazne ovplyvňovať rozhodnutia samosprávy, ako to dokazujú početné príklady (zriadenie mládežníckych centier, financovanie programov atď.). Mnohé vidiecke oblasti však stále nemajú takéto štruktúry alebo existujú len formálne. Výzvou je ich udržanie v oblastiach, kde je populácia mládeže veľmi nízka a fluktuácia je neustála. Jedným z riešení, ktoré niektoré krajiny využívajú, sú medzi-obecné mládežnícke rady, ktoré však vyžadujú koordináciu.
- Na **národnej úrovni** zabezpečujú vidiecke mládežnícke organizácie a zástupcovia v národných mládežníckych radách mládežnícku politiku priaznivú pre vidiecke oblasti. Ich úspech je evidentný, keď národné mládežnícke stratégie výslovne spomínajú vidiecku mládež alebo keď sa prijímajú konkrétne programy (ako napríklad dopravné dotácie pre vidiecku mládež alebo programy na podporu podnikania vidieckej mládeže), často po lobovaní týchto štruktúr.
- Na **európskej úrovni** štruktúry ako RYE, MIJARC, CEJA a advokácia Európskeho fóra mládeže posunuli otázky mládeže vo vidieckych oblastiach z neznáma do pozície

uznávaného aspektu politiky mládeže. Existencia cieľa mládeže č. 6 a nadchádzajúce odporúčanie Rady Európy odzrkadľujú roky práce štruktúr mládeže vo vidieckych oblastiach, ktoré presadzujú, že „*mládež vo vidieckych oblastiach je dôležitá*“. Ich pokračujúca prítomnosť je kľúčová pre monitorovanie implementácie a ďalší pokrok (napr. by mohli ďalej presadzovať odporúčanie Rady EÚ špecificky zamerané na participáciu mládeže vo vidieckych oblastiach alebo vyčlenené finančné prostriedky v programoch pre mládež vo vidieckych oblastiach).

Zhrnutie: **Štruktúry mládeže vo vidieckych oblastiach – formálne rady aj mládežnícke organizácie – sú pilierom účasti mládeže vo vidieckych oblastiach.** Organizujú a vyjadrujú názory mládeže vo vidieckych oblastiach, poskytujú platformy na zapájanie sa a slúžia ako mosty k orgánom. Posilnenie týchto štruktúr (prostredníctvom financovania, budovania kapacít a posilňovania právnych postavení) a zabezpečenie zastúpenia mládeže vo vidieckych oblastiach v širších štruktúrach mládeže sú kľúčovými krokmi.

While some challenges (like feeling unheard by adults) are common to youth in general, they often manifest in specific ways or with greater intensity in rural settings.

All these challenges are deeply interrelated. For example, limited infrastructure (no transport) feeds into geographic isolation, which feeds into fewer opportunities and confidence, which is reinforced by dismissive attitudes, and so on – forming a complex barrier web around rural youth.

Výzvy, ktorým čelí mládež vo vidieckych oblastiach v oblasti účasti

Mládež vo vidieckych oblastiach v celej Európe čelí rade **prekážok, ktoré bránia jej zapojeniu** do rozhodovacích a občianskych aktivít. Tieto výzvy sú viacrozmerne – infraštruktúrne, geografické, socioekonomické a inštitucionálne. V tejto kapitole sa identifikujú hlavné prekážky na základe širokých výskumných zistení a priamych svedectiev z fokusových skupín a kvantitatívneho výskumu. Hoci niektoré výzvy (napríklad *pocit, že dospeli ich nepočúvajú*) sú spoločné pre mládež vo všeobecnosti, vo vidieckom prostredí sa často prejavujú špecifickými spôsobmi alebo s väčšou intenzitou.

1. Obmedzená infraštruktúra a prístup k službám

Jednou z najčastejšie uvádzaných výziev je základný nedostatok podporných infraštruktúr vo vidieckych oblastiach:

Doprava a mobilita: Nedostatočná verejná doprava je *kritickou prekážkou* účasti mládeže vo vidieckych oblastiach. Bez spoľahlivého spôsobu dopravy majú mladí ľudia ťažkosti zúčastňovať sa stretnutí, podujatí alebo dokonca získať prístup k vzdelávaniu a službám, ktoré uľahčujú zapájanie sa a duševné zdravie. Ako zdôraznila Národná rada mládeže Írska (2019), *„obmedzená verejná doprava je jednou z najväčších výziev, ktorým čelia mladí ľudia žijúci vo vidieckych oblastiach Írska... bráni prístupu k širokej škále potrebných služieb“*. Vo fokusových skupinách sa s týmto názorom stotožnila väčšina účastníkov. Nedostatočná doprava efektívne izoluje mládež vo vidieckych oblastiach, čo posilňuje apatiu a vylúčenie. *„Bráni prístupu do väčších miest [a] obmedzuje prepojenie medzi dedinami“*, ako opísali účastníci Európskeho samitu mládeže vo vidieckych oblastiach (2023) tento domino efekt. Keď nemôžete byť fyzicky prítomní tam, kde sa prijímajú rozhodnutia alebo prebiehajú aktivity, ste automaticky vylúčení.

Digitálna prepojenosť: V dnešnom svete je prístup k internetu nevyhnutný pre participáciu (prístup k informáciám, online fóra, digitálny aktivizmus). Mnohé vidiecke oblasti však stále trpia pomalým alebo nespoľahlivým internetom. **„Prístup k internetu v každej dedine sa stal nevyhnutnou súčasťou kvalitného života, ktorá spája vidieckych obyvateľov so svetom informácií, príležitostí a kontaktov“** (Európsky summit vidieckej mládeže, 2023). Tento ideál však nie je úplne realizovaný. Fokusové skupiny odhalili digitálnu priepasť: účastníci z niektorých krajín uvádzali relatívne dobrý internet v dedinách (vďaka národným programom širokopásmového pripojenia), zatiaľ čo účastníci z iných krajín opisovali nerovnomerné služby. Táto nejednotnosť sa odzrkadľuje aj vo výskume; Index pokroku mládeže 2021 konštatoval, že **prechod na úplne virtuálnu participáciu počas pandémie „posilnil digitálnu priepasť“ a mládež z vidieka patrila medzi najviac marginalizované skupiny**. Bez dobrého internetu alebo vzdelávania v oblasti digitálnej gramotnosti prichádzajú mladí ľudia z vidieka o možnosti e-účasti (ako sú online petície, webináre alebo dokonca informovanosť o programoch). Je príznačné, že v mnohých konzultáciách s mladými ľuďmi z vidieka bolo prvým odporúčaním

mladých ľudí: „Potrebujeme tu lepší internet.“ Digitálne vylúčenie nielen brzdí participáciu, ale aj tok informácií – mladí ľudia z vidieka sa nemusia dozvedieť o podujatiach alebo prieskumoch, ktoré sú propagované online.

Priestory a zariadenia pre mládež: Infraštruktúra znamená aj fyzické priestory pre mládež. Mládež v mestách má často k dispozícii mládežnícke centrá, knižnice, coworkingové centrá alebo aspoň kaviarne, kde sa môže stretávať a organizovať. Mládež na vidieku ich často nemá. Zvyčajne sú jedinými miestami stretávania sa v dedinách „miestny bar alebo miestny obchod“. Bez mládežníckych centier alebo spoločného miesta stretávania sa je pre mladých ľudí ťažšie stretávať sa, diskutovať o problémoch a plánovať akcie. Niektoré dediny majú spoločenské sály, ale tie môžu byť kontrolované staršími skupinami alebo ich používanie si vyžaduje finančné prostriedky. V niekoľkých krajinách došlo k úbytku vidieckych mládežníckych klubov v dôsledku škrtov vo financovaní alebo poklesu počtu obyvateľov. Absencia bezpečného a podporného priestoru odrádza od účasti – nemôžete usporiadať zasadnutie mládežníckej rady, ak nemáte kde sa stretnúť. Chýbať môžu aj základné vybavenie, ako napríklad verejný priestor pre mládežnícke podujatia. Túto výzvu spomenuli niektorí rumunskí mladí ľudia z vidieka, ktorí sa podieľali na realizácii programu European Youth Village: „Ak chceme usporiadať workshop, musíme si požičať školskú učebňu alebo stáť vonku; človek má pocit, že mládež nie je prioritou.“

Prístup k vzdelávaniu a odbornej príprave: Hoci nejde o infraštruktúru ako takú, dostupnosť miestnych vzdelávacích inštitúcií ovplyvňuje participáciu. Mnohí mladí ľudia z vidieka musia cestovať ďaleko alebo sa presťahovať, aby mohli navštevovať strednú alebo vysokú školu. To vedie k úniku mozgov – najvzdelanejší mladí ľudia opúšťajú komunitu a často sa nevracajú, čím sa strácajú potenciálni mladí lídri a znižuje sa počet mladých ľudí, ktorí by sa mohli angažovať. Tí, ktorí zostanú, môžu byť v odborných odboroch alebo v zamestnaniach s dlhou pracovnou dobou, čo obmedzuje čas na občiansku angažovanosť. Okrem toho menej miestnych vzdelávacích možností znamená menej fór (ako sú školské občianske programy alebo študentské rady), kde by sa mládež z vidieka mohla dozvedieť o účasti. Ako sa uvádza v jednej správe, *mladí ľudia vo vidieckych oblastiach čelia prekážkam v prístupe k vhodným vzdelávacím príležitostiam... a len vo veľmi málo prípadoch sa tieto výzvy stali príležitosťami, keďže niektorí mladí ľudia získali prístup k diaľkovému vzdelávaniu, ktoré predtým nebolo dostupné kvôli geografickým prekážkam* (Șerban & Braziené, 2021). To poukazuje na to, že digitálne vzdelávanie môže občas zmierniť vzdialenosť (príležitosť), ale celkový nedostatok vzdelávacej infraštruktúry je výzvou.

Verejné a sociálne služby: Vidiecke komunity často nemajú k dispozícii služby ako kliniky pre mládež, poradenstvo alebo centrá kariérneho poradenstva. Štúdia Národnej rady mládeže Írska (2019) zdôraznila „nedostatok prístupu k službám v oblasti duševného zdravia, poradenstva a iným špecializovaným službám vo vidieckych oblastiach“, čo potvrdili mladí ľudia v fokusovej skupine. Prečo je to dôležité pre participáciu? Pretože keď nie sú uspokojené základné osobné potreby (zdravie, blahobyť), participácia sa stáva druhoradou. Mladý človek,

ktorý bojuje s neliečenou úzkosťou v odľahlej oblasti, napríklad nemusí mať kapacitu alebo sebavedomie na to, aby sa zúčastnil verejných stretnutí. Okrem toho, bez pracovníkov s mládežou alebo programov na oslovovanie mládeže (ktoré sa zvyčajne sústreďujú v mestách) mládež vo vidieckych oblastiach nedostáva túto dodatočnú podporu alebo povzbudenie k zapojeniu sa. „*Na rozdiel od miest, kde služby pre mládež môžu motivovať mladých ľudí, aby sa vyjadrovali, tu nemáme žiadnych pracovníkov s mládežou, ktorí by nás motivovali alebo informovali,*“ je relatívne bežná veta v mnohých európskych dedinách. Nedostatok služieb zameraných na mládež vyvoláva u mládeže vo vidieckych oblastiach pocit, že „*nikto sa o nás nezaujíma*“, čo oslabuje ich motiváciu zapájať sa.

2. Geografická izolácia a vzdialenosť od centier rozhodovania

Vidiecke komunity sú zo svojej podstaty rozptýlené a často vzdialené od centier moci:

Vzdialenosť od tvorcov politik: Dôležité rozhodnutia, ktoré ovplyvňujú mládež vo vidieckych oblastiach (politika vzdelávania, programy pre mládež atď.), sa zvyčajne prijímajú v hlavných mestách alebo regionálnych centrách. Mládež vo vidieckych oblastiach je fyzicky aj symbolicky vzdialená od týchto centier. Napríklad celoštátne podujatia alebo verejné vypočutia pre mládež sa často konajú v hlavných mestách – miestach, ktoré niektorí mladí ľudia z vidieka navštívili len zriedka. To vytvára psychologickú vzdialenosť: mnohí mladí ľudia z vidieka majú pocit, že celoštátni tvorcovia politik sú „*m* Tento pocit odcudzenia môže mladých ľudí odradiť od angažovania sa; často správne predpokladajú, že politici nebudú venovať pozornosť malej dedine. Znamená to tiež menej náhodných stretnutí alebo príležitostí na nadviazanie kontaktov s vplyvnými osobami – mestská mládež sa môže zúčastniť konferencie mládeže a stretnúť sa s poslancom parlamentu; vidiecka mládež pravdepodobne nie, pokiaľ nedôjde k špeciálnej oslovujúcej akcii.

Riedke osídlenie a kritická masa: Organizovanie akýchkoľvek kolektívnych akcií alebo mládežníckych štruktúr vo vidieckych oblastiach je jednoducho ťažšie kvôli nízkemu počtu mladých ľudí. V malej dedine môže byť len niekoľko desiatok mladých ľudí (ak vôbec). Je náročné udržiavať mládežnícku radu, keď je táto skupina taká malá. Mnohí mladí ľudia z vidieka poukázali na to, že oni alebo ich niekoľkí priatelia boli často „*jediní*“, ktorí sa snažili niečo robiť. Jeden z Rumunsko povedal: „*Snažili sme sa založiť mládežnícky klub, ale bolo nás len päť – keď dvaja odišli na vysokú školu, klub zanikol.*“ Bez kritického množstva je ľahké stratiť motiváciu. Okrem toho je organizovanie na regionálnej úrovni náročné kvôli cestovaniu medzi rozptýlenými dedinami. Mládež v odľahlých vidieckych regiónoch môže byť oddelená horami, ostrovmi alebo jednoducho dlhými cestami autobusom, čo logisticky sťažuje spoluprácu alebo zjednotenie hlasov. Táto fragmentácia oslabuje kolektívny vplyv mládeže.

Odchod mládeže: Takmer všetky vidiecke regióny trpia do určitej miery odchodom mládeže, najmä tie najodľahlejšie alebo ekonomicky najslabšie oblasti. Tí, ktorí odchádzajú, sú často tí, ktorí hľadajú vzdelanie alebo širšie možnosti, typicky mladí ľudia, ktorí môžu byť viac

naklonení občianskej angažovanosti. Tí, ktorí zostávajú, môžu byť menej početní a niekedy aj viac znevýhodnení (napr. nemôžu odísť z ekonomických alebo rodinných dôvodov). Výskum potvrdzuje, že „*mladí ľudia vo vidieckych oblastiach sa stali čoraz vzácnejšou pridanou hodnotou... počet mladých ľudí klesol v dôsledku masového opúšťania vidieka*“ (Șerban & Braziené, 2021). Toto demografické rednutie znamená menej hlasov mládeže a často vnímanie, že „*problémy mládeže nie sú tu dôležité, pretože tu nezostalo veľa mladých ľudí*“. Niektoré miestne orgány môžu kvôli tejto nevyváženej populácii uprednostňovať služby pre starších ľudí (väčšiu voličskú základňu) pred iniciatívami pre mládež. „*Rada sa stará o klub dôchodcov, ale nie o mládež. Prečo do toho investovať? O pár rokov už tu nikto z vás nebude.*“ Takéto postoje vytvárajú začarovaný kruh – nedostatok investícií vedie k odchodu ďalších mladých ľudí.

Pocit odsunutosti: Mnohí mladí ľudia na vidieku sa cítia odsunutí nielen geograficky, ale aj sociálne. Napríklad mladí ľudia z LGBTQ+ komunity alebo etnických menšín vo vidieckych oblastiach sa môžu cítiť extrémne izolovaní, bez podpory rovesníkov alebo akceptácie komunity, čo im sťažuje participáciu na verejnom živote: „*Ak ste mladý človek z LGBTQ+ komunity žijúci na dedine, kde nájdete podporu...?*“ Navyše, mladí ľudia z vidieka, ktorí patria k LGBTQ+, by sa nikdy neozvali na verejnom zasadnutí z obavy pred homofóbnymi reakciami v ich konzervatívnej dedine. Geografická izolácia tak môže zosilňovať sociálnu izoláciu mládeže z menšín a ešte viac ich umlčať.

Ekonomické a vzdelanostné rozdiely: Izolácia vidieka často ide ruka v ruke s menším počtom pracovných príležitostí alebo možností vyššieho vzdelania v danej lokalite. Mladí ľudia, ktorí sú NEET (nezamestnaní, nevzdelávajúci sa a neabsolvujúci odbornú prípravu) vo vidieckych oblastiach, čelia mnohým ťažkostiam a často majú nízke sebavedomie. Údaje Eurostatu ukazujú, že miera NEET je vo vidieckych oblastiach mnohých krajín EÚ vyššia. Takíto mladí ľudia sa nemusia zapájať, pretože majú pocit, že ich spoločnosť opustila, alebo ich tradičné snahy o zapojenie mládeže nemusia osloviť. Nezamestnaný mladý človek vo vzdialenej oblasti môže pochopiteľne uprednostniť hľadanie práce pred účasťou na komunitnom fóre. Okrem toho obmedzený prístup k vyššiemu vzdelávaniu vo vidieckych regiónoch môže znamenať v priemere nižšiu úroveň formálneho vzdelania, čo môže ovplyvniť dôveru v komunikáciu s „vzdelanými“ úradníkmi alebo v orientáciu v byrokratických procesoch.

3. Postojové a kultúrne bariéry

V vidieckych komunitách existujú aj **sociálne a kultúrne faktory**, ktoré predstavujú výzvy:

Konzervatívne alebo protekcionárske postoje: Vidiecke spoločnosti môžu byť tradičnejšie a hierarchickejšie. Mladí ľudia často bojujú proti zakorenenému presvedčeniu, že „*mládež by mala byť viditeľná, nie počuteľná*“. V fokusových skupinách účastníci spomínali, že starší ľudia odmietajú príspevky mládeže. Typický scenár: ak na miestnom stretnutí teenager vyjadrí nejaký nápad, starší dospelý ho možno potľapká po chrbte, ale neberie ho vážne, pretože

predpokladá, že „deti týmto veciam nerozumejú“. Takéto blahosklonné postoje odrádzajú mládež od toho, aby sa opäť vyjadrovala. **Nedostatok rešpektu voči názorom mládeže** je zásadnou prekážkou – vytvára samosplniteľné proroctvo, v ktorom sa mládež odvracia, pretože nie je oceňovaná, a dospelí potom tvrdia, že mládež nemá záujem. Ako poznamenali účastníci prvého ročníka Európskeho summitu mládeže vo vidieckych oblastiach, vplyvné osobnosti komunity (starosta, kňaz atď.) často disponujú mocou a nemusia byť zvyknutí považovať mládež za rovnocennú.

Uzavreté mocenské štruktúry (elitárstvo/nepotizmus): V niektorých vidieckych oblastiach miestne samosprávy a vedúce pozície v komunite ovládajú po generácie niekoľko jednotlivcov alebo rodín. To môže viesť k vytvoreniu kliky, ktorá je odolná voči novým podnetom, najmä od mladých nováčikov. Ak miestny starosta alebo vedúci predstavitelia komunity aktívne nevyzývajú mládež k účasti, pravdepodobne sa tak nestane. Horšie je, že existujú prípady, keď miestne orgány vnímajú iniciatívy mládeže ako ohrozenie svojej kontroly alebo jednoducho ako nepríjemnosť: *„Vplyvné osobnosti komunity... môžu požívať neprimeranú ochranu alebo preferenčné zaobchádzanie zo strany orgánov činných v trestnom konaní, čo vedie orgány k tomu, že zatvárajú oči pred naliehavými problémami“* (Európsky summit mládeže z vidieka, 2023). Hoci sa tento kontext týkal bezpečnosti a spravodlivosti, ilustruje, ako zakorenené miestne elity môžu ignorovať problémy, ktoré mládež považuje za naliehavé (ako napríklad zneužívanie návykových látok mládežou alebo domáce problémy), a tým marginalizovať hlasy mládeže v týchto otázkach.

Nedostatok sebavedomia a posilnenia: Po rokoch, keď boli odsunutí na okraj, mnohí mladí ľudia z vidieka vnútorne prijali presvedčenie, že *„môj názor nezáleží“*. Štúdia Youth Partnership zistila, že *„marginalizovaní v rámci spoločenských štruktúr, mladí ľudia nemajú dôveru vo svoju schopnosť priniesť zmenu a byť vypočutí miestnymi, regionálnymi a národnými orgánmi“* (Şerban & Braziené, 2021). Diskusie v fokusových skupinách potvrdili existenciu tejto psychologickéj bariéry. Niekoľko mladých ľudí z vidieckych oblastí priznalo, že aj keby existovali príležitosti, seba-vnímanie vidieckej mládeže môže byť prekážkou: *„Vyrastali sme s presvedčením, že sa tu nikdy nič nezmení, tak načo sa snažiť?“* Navyše, niektorí mladí ľudia majú pocit, že kvôli silnému vidieckemu prízvuku sa cítia „nepatriční“ a menej výreční na stretnutiach mládeže, kde dominujú mladí ľudia z miest, čo oslabuje ich sebavedomie prispievať. Táto výzva poukazuje na potrebu posilňovania a budovania kapacít – čo je téma, ktorej sa venujeme v neskorších častiach o riešeníach.

Kultúrne a rodové normy: V niektorých tradičných vidieckych spoločnostiach môžu očakávania týkajúce sa rodových a mládežníckych rolí obmedzovať participáciu. Mladé ženy vo vidieckych oblastiach môžu čeliť väčším prekážkam pri vstupovaní do vedúcich alebo verejných funkcií kvôli konzervatívnym normám. Anja Fortuna, mladá vidiecka aktivistka zo Slovinska, poznamenala, že *„mladé ženy z vidieckych oblastí sa často nachádzajú v nespravodlivej situácii... mnohé prechádzajú ťažkosťami, aby sa presadili ako silné a nezávislé“* (Európska komisia, 2025). Ak je vedenie komunity ovládané mužmi alebo ak dievčatá nie sú

povzbudzované, aby sa vyjadrovali, polovica mládeže je v podstate umlčaná. Podobne kultúrne normy môžu definovať postavenie mladých ľudí ako podriadené, kým si „nezískajú“ status vekom alebo sobášom atď. Hoci Európa má vo všeobecnosti progresívne hodnoty, v vidieckych oblastiach pretrvávajú ostrovčeky patriarchálnej kultúry, ktoré môžu brániť účasti mladých žien.

Nedôvera alebo apatia voči inštitúciám: Mnohí mladí ľudia vo vidieckych oblastiach pociťujú nedôveru voči politickým inštitúciám, ktorá sa vyvinula v priebehu rokov vnímaného zanedbávania. Vidia sľuby politikov týkajúce sa rozvoja vidieka, ktoré neboli dodržané. To vedie k cynizmu: „*Prídu sem len v čase volieb*“ alebo „*Nič sa nezmení, bez ohľadu na to, čo povieme.*“ Takéto pocity oslabujú motiváciu zapájať sa. Tento pocit nie je bezdôvodný – politiky skutočne často zlyhali voči vidieckej mládeži (napr. zatvorenie vidieckych škôl/nemocníc napriek miestnemu odporu). V priebehu času to u niektorých vidieckych mladých ľudí podporuje **apatickú alebo fatalistickú kultúru**. Na rozdiel od mestských mladých ľudí, ktorí môžu vidieť, že aktivizmus prináša hmatateľné výsledky (napr. zmeny v politike mesta), vidiecka mládež zriedka vidí rýchle výsledky, čo posilňuje presvedčenie, že občianska angažovanosť je zbytočná.

Tlak rovesníkov a spoločnosti: V malých komunitách môže byť ťažké vyniknúť. Mladý človek, ktorý sa otvorene vyjadruje k nejakej otázke, môže čeliť posmechu alebo spoločenskému tlaku zo strany rovesníkov, ktorí uprednostňujú status quo alebo jednoducho nechcú pritiahnúť pozornosť. Napríklad, ak sa teenager z vidieka zasadzuje za práva LGBTQ+ v konzervatívnej dedine, môže čeliť negatívnej reakcii nielen zo strany niektorých dospelých, ale aj rovesníkov, ktorí sa boja, že budú vylúčení zo spoločnosti. Niekoľko mladých ľudí z vidieka v Rumunsku uviedlo, že mali priateľov, ktorí ich odrádzali od „robenia rozruchu“ v rade alebo „mrhania časom“ v mládežníckych skupinách. Takýto negatívny postoj rovesníkov môže odradiť potenciálnych mladých aktivistov. Intímna povaha vidieckeho života znamená, že anonymita je nízka – akákoľvek činnosť je viditeľná pre susedov, čo môže odradiť od odvážnejších foriem účasti, ako sú protesty alebo hlasné kampane, najmä ak sa človek obáva sociálnych dôsledkov.

4. Inštitucionálne a štrukturálne bariéry

Aj keď sú mladí ľudia z vidieka pripravení zapojiť sa, **štrukturálne problémy v riadení a inštitúciách** môžu ich participáciu blokovať alebo obmedzovať:

Chýbajúce formálne mechanizmy pre zapojenie mládeže: Mnohé miestne samosprávy vo vidieckych oblastiach jednoducho nemajú štruktúry na zapojenie mládeže. Na rozdiel od niektorých miest, ktoré majú poradné rady mládeže, vidiecke rady často nemajú povinnosť ani zvykom konzultovať s mládežou. Iba menšina krajín presadzuje participáciu mládeže na miestnej úrovni. Pokiaľ teda nejaký mimoriadne pokrokový starosta nevyzve mládež, aby vyjadrila svoje názory, mládež nemá žiadny systematický spôsob, ako ovplyvňovať miestne rozhodnutia. Toto štrukturálne opomenutie je samo osebe prekážkou – ani motivovaná

mládež nenájde žiadne oficiálne publikum. **Európska sieť pre rozvoj vidieka (ENRD)** konštatovala, že „*mládež vo vidieckych oblastiach má obmedzené možnosti účasti a nedostatočné zapojenie do občianskeho života, pričom bojuje o prístup k základným službám a infraštruktúre*“ (Şerban & Braziené, 2021). Inými slovami, možnosti účasti sú vo vidieckych oblastiach „obmedzené“.

Metropolitná zaujatosť mládežníckych mimovládnych organizácií: Mládežnícke organizácie a mimovládne organizácie sa zvyčajne koncentrujú v mestských oblastiach, čo vytvára medzeru v dosahu vo vidieckych oblastiach. „*Mládežnícke mimovládne organizácie sú väčšinou metropolitným fenoménom*“, čo znamená, že majú ťažkosti osloviť mladých ľudí v odľahlých komunitách. Bez mimovládnych organizácií, ktoré organizujú školenia, workshopy alebo fóra vo vidieckych oblastiach, mládež tam prichádza o tieto príležitosti, do ktorých sa môžu zapojiť. Čiastočne ide o problém zdrojov (***neziskové organizácie nemajú kapacity všade***) a čiastočne o strategický problém (***sústreďujú sa na centrá s vysokou hustotou obyvateľstva***). Štúdia Pantea (2021) citovaná v Youth Partnership tiež zistila, že „*aj neštátne subjekty majú ťažkosti s oslovovaním mládeže vo vidieckych oblastiach a hoci sú mladí ľudia pripravení zapojiť sa, nemajú na to príležitosti*“ (Şerban & Braziené, 2021).

Obmedzené zdroje na aktivity zamerané na participáciu: Vidiecke obce majú často menšie rozpočty a menej personálu venovaného rozvoju mládeže alebo komunity. To znamená menej organizovaných aktivít (ako sú konferencie mládeže, školenia atď.), ktoré môžu podnietiť účasť. V krajinách, kde sú miestne samosprávy slabé alebo nedostatočne financované (napríklad v častiach juhovýchodnej Európy), je participácia mládeže na zozname priorít na veľmi nízkej priečke. Bez zdrojov nemusia ani miestni úradníci s dobrými úmyslami vytvárať iniciatívy pre mládež. Medzitým sa národné programy nemusia dostatočne prenášať do odľahlých oblastí.

Zložitá byrokracia a centralizácia: Mnohých mladých ľudí z vidieka odrádzajú byrokratické prekážky, keď sa snažia formálne zapojiť. Ak napríklad chcú založiť mládežnícku organizáciu alebo požiadať o financovanie, papierovanie môže byť odradzujúce, najmä bez poradenstva. Mestské mládežnícke mimovládne organizácie často zvládajú tieto procesy s ľahkosťou vďaka skúsenostiam a sieťam; vidiecka mládežnícka skupina by mohla vzdať, ak je proces príliš zložitý. Okrem toho sú niektoré krajiny vysoko centralizované, čo znamená, že rozhodnutia aj o miestnych záležitostiach prijímajú ústredné orgány. V takýchto prípadoch, aj keby mládež z vidieka presvedčila svojho starostu o niečom, mohlo by to byť prekonané ústrednou politikou. To môže vyvolať frustráciu a pocit bezmocnosti, že „*ani naši miestni lídri nám nemôžu pomôcť, všetko sa rozhoduje ďaleko od nás*“. Takéto problémy s viacúrovňovým riadením môžu brániť miestnym snahám mládeže o účasť.

Vylúčenie z konzultačných procesov: Na vyšších úrovniach (národnej/EÚ) môžu byť mladí ľudia z vidieka nedostatočne zastúpení v konzultačných alebo dialógových procesoch jednoducho kvôli spôsobu výberu účastníkov. Ak výber uprednostňuje členov etablovaných

organizácií alebo tých, ktorí môžu cestovať, mladí ľudia z vidieka, ktorí nie sú zapojení do týchto sietí, sú vylúčení. Napríklad na podujatí Európskeho dialógu mládeže môžu byť neprimerane zastúpení mladí ľudia z miest, pretože majú lepšie kontakty s národnými radami mládeže. Táto štrukturálna predpojatosť znamená, že perspektívy mládeže z vidieka môžu byť nedostatočne zastúpené v politikách, ktoré sú výsledkom týchto dialógov. To poukazuje na potrebu lepších mechanizmov začleňovania (napríklad chodiť do dedín, namiesto toho, aby sa očakávalo, že oni prídu).

Právne a volebné prekážky: V niektorých prípadoch majú na mládež vplyv právne faktory, ako je veková hranica pre volebné právo alebo požiadavky na trvalý pobyt. Ak napríklad mládež do 18 rokov nemôže voliť (čo je vo väčšine krajín, s výnimkou niekoľkých, ako je Rakúsko, kde je veková hranica 16 rokov), politici ju môžu ignorovať. Niektorí mladí ľudia z vidieka, ktorí odídu na univerzitu, zostávajú oficiálne obyvateľmi svojej obce (alebo naopak), čo môže komplikovať ich právo na participáciu v miestnych kontextoch. V porovnaní s vyššie uvedenými problémami sú však tieto problémy menšieho významu.

Demokratický úpadok a znižovanie občianskeho priestoru: Monitorovanie vykonávané pre Nový demokratický pakt Rady Európy ukazuje, že demokratický úpadok obmedzuje občiansky priestor na celom kontinente a že združenia mládeže vo vidieckych oblastiach sú často prvé, ktoré pocítia tlak v podobe zníženého financovania, reštriktívnych predpisov a obmedzeného prístupu k priestorom. Dôkazy zhromaždené Európskym fórom mládeže (2024, 18. máj) potvrdzujú tento trend a poukazujú na to, že rastúci počet národných rád mládeže a miestnych organizácií čelí právnym a finančným prekážkam, ktoré „ohrozujú ich samotnú existenciu“. Vidiecka mládež však nie je pasívnym pozorovateľom: mnohí premenili komunitné sály, organizácie a digitálne platformy na mosty medzi miestnymi občanmi a verejnými orgánmi, udržiavajú dialóg a vytvárajú demokratické praktiky tam, kde sú najkrehkejšie.

5. Vnímanie a obraz mládeže vo vidieckych oblastiach

Nakoniec, jemnou, ale dôležitou výzvou je **vnímanie mládeže vo vidieckych oblastiach** ostatnými aj samotnou mládežou:

Stereotypy: Mládež z vidieka sa často cíti stereotypne vnímaná ako menej vzdelaná, menej pokroková alebo menej kompetentná ako mládež z miest. Takéto stereotypy môžu pochádzať z médií, od politikov alebo dokonca od rovesníkov z miest. Ak je mládež z vidieka škatulkovaná ako „vidiečania“ alebo „provinciálni“, podkopáva to ich sebavedomie a ochotu orgánov zveriť im zodpovednosť. Naopak, ak je mládež vo vidieckych oblastiach veľmi otvorená alebo vzdelaná, môže byť označená za „snažiacu sa správať ako mestskí ľudia“. Tieto protichodné stereotypy stavajú mládež vo vidieckych oblastiach do zložitej situácie a potenciálne potláčajú ich sebavyjadrenie.

Prostredie s nízkymi očakávaniami: Mnohé vidiecke komunity očakávajú, že mladí ľudia odídu, takže nemajú veľkú motiváciu investovať do nich alebo ich zapájať do plánovania. Ako už bolo spomenuté, starosta môže považovať názory mládeže za irelevantné, pretože o pár rokov odídu. Tieto nízke očakávania sa stávajú prekážkou účasti, pretože mládež má pocit, že „*dospelí od nás tu nič neočakávajú*“. To môže byť demoralizujúce.

Medzera v skúsenostiach a zručnostiach: Vzhľadom na menej príležitostí si mládež z vidieka nemusí rozvíjať určité participatívne zručnosti (verejné vystupovanie, moderovanie stretnutí atď.) v rovnakom tempe ako ich rovesníci z miest, ktorí môžu mať školské debatné kluby alebo mimovládne organizácie. Keď sa mládeži z vidieka náhle naskytne príležitosť na participáciu, môže sa cítiť v nevýhode, čo samo osebe predstavuje prekážku. Niektorí mladí ľudia z vidieka uviedli, že sa cítili nesvoji, keď sa po prvýkrát zúčastnili celoštátneho podujatia pre mládež a videli, že ostatní sú oveľa zbehlejší v aktivistickom žargóne a postupoch.

Všetky tieto výzvy sú hlboko prepojené. Napríklad obmedzená infraštruktúra (chýbajúca doprava) vedie k geografickej izolácii, ktorá vedie k menej príležitostiam a menšej sebadôvere, čo je ešte umocnené pohrdavým postojom a tak ďalej – vytvára sa tak **komplexná sieť prekážok** okolo mládeže z vidieka. Je dôležité poznamenať, že nie všetky vidiecke oblasti trpia rovnako všetkými výzvami. Bohatá vidiecka oblasť v Bavorsku bude mať iné podmienky ako odľahlá albánska horská dedina. Ale v celej Európe sa základné témy opakujú.

Napriek týmto prekážkam sa mnohí mladí ľudia z vidieka *stále* snažia, aby ich hlasy boli vypočuté, o čom svedčia tí, ktorí sa zúčastnili našich fokusových skupín, a príklady v predchádzajúcej časti. Prítomnosť výziev neznamená absenciu aktivity. Skôr zdôrazňuje, o koľko viac úsilia musia mladí ľudia z vidieka často vynaložiť, aby sa mohli zapojiť, v porovnaní so svojimi rovesníkmi z miest.

Ak sa táto kapitola zameriavala skôr na individuálnu participáciu mládeže z vidieka na rozhodovacích procesoch, nasledujúca kapitola sa zameriava na štruktúry mládeže z vidieka, keď sa snažia ovplyvňovať rozhodnutia na miestnej, regionálnej, národnej alebo európskej úrovni.

Výzvy v oblasti účasti vidieckych mládežníckych štruktúr na rozhodovacom procese

Vidiecke mládežnícke štruktúry – od malých, miestne registrovaných združení až po národné mládežnícke rady a medzinárodné siete – zohrávajú dôležitú úlohu pri zastupovaní hlasov mladých ľudí v rozhodovacích procesoch. Napriek tomuto významu čelia tieto subjekty rôznym výzvam, ktoré obmedzujú ich schopnosť ovplyvňovať politiku alebo efektívne slúžiť potrebám vidieckych komunít. Na základe údajov z fokusových skupín, ktoré sme zorganizovali s vidieckymi mládežníckymi lídrami zapojenými do miestnych, národných/regionálnych a medzinárodných štruktúr, táto kapitola analyzuje mnohostranné prekážky, s ktorými sa tieto organizácie stretávajú. Zistenia poukazujú na niekoľko opakujúcich sa tém: nedostatok zdrojov, medzery v inštitucionálnej spolupráci, nedostatok prispôsobenej podpory zo strany vyšších úrovní a všeobecné problémy s viditeľnosťou a dôverou na medzinárodnej úrovni. Na základe syntézy kvalitatívnych poznatkov a priamych svedectiev táto kapitola zdôrazňuje štrukturálne, finančné a kultúrne prekážky, ktoré bránia účasti vidieckych mládežníckych štruktúr, a zároveň naznačuje cesty k zlepšeniu ich udržateľnosti a vplyvu.

1. Výzvy na miestnej úrovni

Miestne mimovládne organizácie (MVO) a združenia vedené mládežou sú často v popredí občianskeho zapojenia vo vidieckych komunitách. Ich schopnosť zmysluplne sa podieľať na verejnom rozhodovaní je však často obmedzovaná **štrukturálnymi alebo administratívnymi výzvami**.

Miestne NVO vo vidieckych oblastiach zvyčajne fungujú s minimálnym počtom zamestnancov a vo veľkej miere sa spoliehajú na angažovanosť dobrovoľníkov. Tento obmedzený ľudský kapitál nielen brzdí každodenné činnosti, ale aj znižuje schopnosť organizácie zapájať sa do formálnych rozhodovacích procesov (napr. verejné konzultácie, poradné výbory).

Situáciu ešte zhoršuje **nejednotnosť právnych a byrokratických rámcov** na miestnej úrovni. V niektorých krajinách môže byť proces registrácie miestnej mimovládnej organizácie alebo podávania žiadostí o mestské granty zložitý. Vedúci mládežníckeho združenia v Rumunsku potvrdil: *„Týždne trvá, kým zozbierame všetky dokumenty potrebné na získanie skromnej dotácie od miestnej samosprávy. Keď konečne dostaneme schválenie, už sme premeškali príležitosť zapojiť mládež do našich plánovaných aktivít.“* Takéto administratívne zaťaženie často odrádza malé mimovládne organizácie od aktívnej účasti, pretože ich obmedzený čas a zdroje musia venovať papierovaniu namiesto strategického zapájania sa do politických fór.

Rozsah **spolupráce miestnych orgánov** s mimovládnyimi organizáciami pracujúcimi s mládežou vo vidieckych oblastiach sa veľmi líši, pričom mnohí respondenti opisujú vzťahy, ktoré sú v najlepšom prípade nerovnomerné. Niekoľko účastníkov poznamenalo, že zatiaľ čo niektoré samosprávy prejavujú skutočnú otvorenosť – spolufinancujú podujatia pre mládež alebo pozývajú mimovládne organizácie na plánovacie zasadnutia –, iné zostávajú ľahostajné alebo dokonca odmietavé voči príspevkom mládeže. Tieto kontrastné prístupy podčiarkujú, že úspešná spolupráca závisí od toho, či miestne orgány skutočne uznávajú mimovládne organizácie.

Finančná neistota patrí medzi najnaliehavejšie výzvy, ktorým čelia miestne mimovládne organizácie vo vidieckych oblastiach. Niekoľko účastníkov opísalo, že sa spoliehajú na projektové granty z národných alebo európskych zdrojov, pričom „*nemajú stabilné financovanie na udržanie stálych zamestnancov*“. Toto neisté finančné prostredie bráni dlhodobému plánovaniu a vedie k vyhoreniu oddaných dobrovoľníkov, ktorí súčasne zastávajú administratívne, prevádzkové a advokačné úlohy.

Okrem toho sa **obmedzenia v oblasti ľudských zdrojov** prekrývajú s finančnými ťažkosťami; s obmedzenými rozpočtami nemôžu mimovládne organizácie zamestnávať špecializovaných zamestnancov ani dôsledne školiť dobrovoľníkov, čím sa udržiava cyklus nedostatočnej odbornosti a nekonzistentného poskytovania programov. Mnohí respondenti zdôraznili, že „*neustále naháňanie termínov na financovanie*“ odvádza pozornosť od strategických priorít, ako je budovanie vzťahov s miestnymi rozhodovacími orgánmi alebo rozširovanie členskej základne.

Napriek uvedeným výzvam miestne mimovládne organizácie fungujú ako **sprostredkovatelia**, ktorí preklenujú priepasť medzi mládežou z vidieka a volenými zástupcami. Tieto snahy o preklenutie však často závisia skôr od osobných sietí a príležitostnej dobrej vôle úradníkov ako od inštitucionalizovaných protokolov. Výsledkom je neistý model zapojenia, ktorý je citlivý na politické zmeny alebo kolísanie priorít miestneho rozpočtu.

Účastníci fokusových skupín sa zhodli, že **národné a európske rámce by mohli viac podporovať miestne mimovládne organizácie vo vidieckych oblastiach**. Hoci existujú programy ako Erasmus+ alebo určité národné fondy pre mládež, mnohé mimovládne organizácie vo vidieckych oblastiach považujú tieto schémy za byrokraticky náročné a nedostatočne prispôsobené vidieckemu kontextu: „*Ceníme si granty Erasmus+, ale administratívna záťaž je pre náš tím dobrovoľníkov neprimeraná. Mali by existovať jednoduchšie schémy pre mikro-projekty.*“

Účastníci sa zhodli, že malé, flexibilné zdroje financovania v kombinácii s workshopmi zameranými na budovanie kapacít a lepšou osvetou by posilnili schopnosť mimovládnych organizácií vo vidieckych oblastiach udržať si činnosť a zmysluplne spolupracovať s rozhodovacími orgánmi.

2. Výzvy na národnej/regiónálnej úrovni

Národné a regionálne mládežnícke štruktúry, ako sú **krajské mládežnícke nadácie, národné mládežnícke rady a regionálne federácie**, boli vnímané ako potenciálne silné platformy na podporu vidieka. Napriek tomu štrukturálne a reprezentačné bariéry často obmedzujú mieru, do akej sa tieto vyššie úrovne zaoberajú realitou vidieckych komunít.

Opakujúcou sa témou je **absencia výslovnej zmienky o „vidieckej mládeži“** vo výzvach, procesoch alebo strategických dokumentoch na národnej úrovni. V dôsledku toho môžu národné orgány prehliadať alebo len povrchno riešiť výzvy, ako je nedostatok dopravy alebo digitálna priepasť, ktoré majú osobitný vplyv na vidiecku mládež.

Niektorí mladí ľudia navyše majú pocit, že **hlasy vidieckej mládeže sú zatienené perspektívami zameranými na mestá**. Niektorí účastníci poznamenali, že snahy ich krajín o zapojenie vidieckej mládeže do politických diskusií sú „*viditeľné hlavne preto, že [ich krajina] čelí demografickej kríze, ale v praxi je stále potrebné vyvíjať veľké úsilie, aby sa dostali k slovu*“.

Napriek teoretickej inkluzívnosti národných rád alebo federácií existuje niekoľko **prekážok**, ktoré bránia zapojeniu mládeže z vidieka. Patrí medzi ne fyzická vzdialenosť od veľkých miest, kultúrne predpoklady o tom, kto „si zaslúži“ vedúcu úlohu, a nemožnosť zúčastňovať sa na zasadnutiach počas pracovnej doby – čo je bežný problém mládeže, ktorá kombinuje školskú dochádzku alebo prácu s dobrovoľníckymi aktivitami.

V teoretickej rovine národné rady často tvrdia, že zastupujú *všetkých* mladých ľudí, ale **mechanizmy na začlenenie pohľadov špecifických pre vidiecke oblasti** sa zdajú byť krehké. „*Neexistuje konzistentný prístup, ktorý by zabezpečil, že vidiecka agenda bude integrovaná do každej politickej pozície. Všetko závisí od toho, či sa náhodou nezúčastnia zástupcovia vidieka a nebudú na to tlačiť.*“

Štruktúry **zodpovednosti** – ako napríklad povinné konzultácie s vidieckymi skupinami – často chýbajú, čo vedie k tomu, že vidiecka mládež je odkázaná na dobrú vôľu a neformálne aliancie. Jedným z možných riešení je vytvorenie **špecializovaných výborov** alebo podskupín **pre vidiecku mládež** v rámci národných federácií, čím by sa zabezpečilo, že problémy vidieka zostanú viditeľné a budú sa systematicky rieši.

Konzistentným odporúčaním bolo **posilniť vzťahy zdola nahor** medzi miestnymi mládežníckymi mimovládnyimi organizáciami a štruktúrami na národnej úrovni. Účastníci konštatovali, že „*silné národné organizácie závisia od rovnako silných miestnych organizácií*“, avšak miestnym mimovládnyimi organizáciám často chýba kapacita na to, aby svoje pohľady zapracovali do advokácie na vyššej úrovni. Vytvorenie efektívnych a neustálych komunikačných kanálov – prostredníctvom digitálnych platforiem, regionálnych

mládežníckych zhromaždení alebo programov striedania sa vo vedení – by mohlo pomôcť mládeži z vidieka cítiť sa viac prepojená

3. Výzvy na medzinárodnej úrovni: Mládežnícke siete a platformy

Na **medzinárodnej scéne** čelia organizácie mládeže vo vidieckych oblastiach novej sérii zložitých problémov, ako sú jazykové bariéry, prekážky v financovaní a inštitucionálne postupy, ktoré môžu neúmyselne zvýhodňovať urbanizovanejšie alebo finančne silnejšie skupiny.

Hoci niektorí účastníci uviedli, že medzinárodné príležitosti, ako napríklad výmenné pobyty Erasmus+, sú „otvorené pre všetkých“, zároveň pripustili, že v praxi tieto príležitosti často využíva **tá istá malá skupina jednotlivcov**. Jeden z účastníkov uviedol: *„Nie je to tak, že náš systém ľudí vylučuje, ale mnohí mladí ľudia z vidieka nevidia zmysel alebo nemajú dostatočnú sebadôveru na to, aby sa zúčastnili cezhraničných podujatí.“*

Objavili sa aj **mäkké bariéry**, ako napríklad obavy z cestovania osamote alebo vnímanie medzinárodných platforiem ako elitárskych: *„Ak ste nikdy necestovali do zahraničia a nehovoríte dobre po anglicky, účasť na medzinárodnej konferencii mládeže v Bruseli je zastráajúca, bez ohľadu na to, ako veľmi vás tam údajne vítajú.“* Tento **nedostatok sebavedomia**, umocnený logistickými a kultúrnymi bariérami, obmedzuje rozmanitosť hlasov v globálnych programoch mládeže.

Ako hlavné prekážky boli uvedené jazykové obmedzenia, nedostatok finančných prostriedkov na cestovanie a nedostatočné informácie o dostupných programoch. Účastníci zdôraznili, že **cestovné štipendia programu Erasmus+** nie vždy pokrývajú dodatočné náklady a zložitosť cestovania z odľahlých vidieckych oblastí (napr. potreba viacerých autobusových spojení na najbližšie letisko).

Viacerí respondenti navrhli, aby sa **medzinárodné platformy** stali inkluzívnejšími decentralizáciou svojich podujatí. Namiesto organizovania všetkých stretnutí na vysokej úrovni v hlavných mestách alebo centrách, ako je Brusel, by organizátori mohli striedať miesta konania alebo zavádzať hybridné formáty, aby vyhoveli účastníkom zo vzdialených miest.

Účastníci ďalej odporučili **prispôsobenú podporu** pre marginalizovanú mládež, vrátane tých, ktorí sa identifikujú ako LGBTQ+ alebo pochádzajú z regiónov s obmedzenou konektivitou. *„Vidieť dúhovú vlajku na podujatiach sa môže zdať ako maličkosť, ale pre vidiecku queer mládež to signalizuje, že ide o bezpečný priestor pre nich“* – takéto svedectvá zdôrazňujú, že inklúzia je viac ako len geografický dosah.

Respondenti dôsledne zdôrazňovali, že **efektívnejší tok informácií** je nevyhnutný na preklenutie priepasti medzi mládežou z vidieka a medzinárodnými sieťami. Najmä národné organizácie by mali rozšíriť svoje pôsobenie, aby zabezpečili, že miestne skupiny budú informované o nadchádzajúcich výzvach, grantoch a voľných pozíciách v európskych alebo globálnych mládežníckych fórach. Okrem toho sa ako potenciálne podporné faktory považovali zjednodušené postupy podávania žiadostí a vyčlenené finančné prostriedky pre účastníkov z vidieka.

Štruktúry mládeže vo vidieckych oblastiach – či už na miestnej, národnej/regionálnej alebo medzinárodnej úrovni – predstavujú dôležité kanály pre participáciu mládeže na politike a rozhodovaní. Údaje zhromaždené z našich fokusových skupín však odhaľujú rad pretrvávajúcich **výziev**, ktorým tieto štruktúry čelia.

Napriek týmto prekážkam svedectvá vedúcich predstaviteľov z celej Európy odhaľujú pevné odhodlanie prekonať štrukturálne prekážky. Či už prostredníctvom základných aliancií s miestnymi úradníkmi, lobovania v rámci národných mládežníckych rád alebo vytvárania nových partnerstiev na európskej úrovni, štruktúry mládeže vo vidieckych oblastiach sú príkladom odolnosti pri obhajovaní nedostatočne zastúpených komúní. Všeobecný konsenzus účastníkov podčiarkuje potrebu **strategickej podpory**, pokiaľ ide o financovanie, stanovenie politických priorít a inkluzívnu osvetu, s cieľom posilniť hlas mládeže vo vidieckych oblastiach vo všetkých úrovniach správy.

Posilnenie týchto štruktúr na miestnej, regionálnej a medzinárodnej úrovni nie je len otázkou alokácie zdrojov, ale je to krok k zabezpečeniu, aby boli osobitné pohľady mládeže vo vidieckych oblastiach uznávané a oceňované pri tvorbe politik, ktoré ovplyvňujú ich budúcnosť. Riešením systémových výziev opísaných v posledných dvoch kapitolách môžu zainteresované strany na všetkých úrovniach vytvoriť spravodlivejšie a participatívne prostredie, v ktorom mládež vo vidieckych oblastiach plne uplatňuje svoje právo byť vypočutá.

Nasledujúca kapitola o osvedčených postupoch a úspešných modeloch ukáže, ako sa určitým programom alebo prístupom podarilo zmierniť tieto prekážky, či už prostredníctvom zlepšenia infraštruktúry, posilnenia postavenia mládeže, zmeny postojov alebo vytvorenia nových štruktúr, čím sa mládeži vo vidieckych oblastiach umožnila plňšia participácia napriek nepriaznivým podmienkam

Despite these hurdles, many rural youths still strive to make their voices heard,

The next chapter on best practices and successful models will showcase how certain programs or approaches have managed to mitigate these barriers, be it through improving infrastructure, empowering youth, changing attitudes, or creating new structures, thus enabling rural youth to participate more fully despite the odds.

Osvedčené postupy a úspešné modely podporujúce participáciu mládeže vo vidieckych oblastiach

Napriek uvedeným obrovským výzvam sa mnohé **iniciatívy, štruktúry a programy** v celej Európe ukázali ako účinné (alebo sľubné) pri zvyšovaní zapojenia mládeže vo vidieckych oblastiach do správy vecí verejných a života komunity. V tejto kapitole sa zameriavame na niekoľko pozoruhodných osvedčených postupov a úspešných modelov, od miestnych projektov na miestnej úrovni až po programy na európskej úrovni. Tieto príklady ukazujú, ako cielené úsilie môže posilniť postavenie mládeže vo vidieckych oblastiach, preklenúť priepasť medzi ňou a rozhodovacími orgánmi a vytvoriť udržateľné. Zameranie je na to, čo funguje – na prístupy, ktoré boli vyskúšané a priniesli pozitívne výsledky, ako bolo identifikované v literatúre a potvrdené skúsenosťami fokusových skupín.

1. Európska mládežnícka dedina – podpora miestnych mládežníckych ekosystémov

Inšpiratívny model pochádza z Rumunska: program **Európska mládežnícka dedina**. Tento program, ktorý v roku 2019 spustili rumunské mládežnícke organizácie Asociația pentru Dezvoltare Activă a Go Free, udeľuje titul „*Európska mládežnícka dedina*“ vidieckym komunitám, ktoré sa na jeden rok zaviazu k posilňovaniu postavenia mládeže a jej účasti. Odvtedy sa tento koncept rozšíril aj mimo Rumunska ako referenčný model rozvoja mládeže vo vidieckych oblastiach.

Program Európska mládežnícka dedina začal ako celonárodná iniciatíva zameraná na podporu mladých ľudí z vidieckych oblastí pri rozvoji vodcovských zručností a vytváraní pozitívnych zmien v komunite na základe konkrétnych potrieb a výziev, s ktorými sa stretávajú na miestnej úrovni. Program začal v roku 2019 udeľovať titul „Európska mládežnícka dedina“ vidieckym komunitám, ktoré sa snažia posilniť svoje kapacity zapojením a posilňovaním postavenia mládeže. Od svojho vzniku sú každý rok vymenované nové dediny, čím sa vytvára rastúca komunita proaktívnych miest priateľských k mládeži.

Hlavným cieľom programu Európska mládežnícka dedina je zabezpečiť, aby sa každá dedina stala miestom, kde sa mladí ľudia môžu učiť, rásť, viesť a cítiť sa naplnení. Táto vízia sa zameriava na poskytovanie mladým ľuďom potrebných nástrojov a príležitostí na rozvoj v kontexte, ktorý si cení ich perspektívy. Konkrétne sa program snaží posilniť postavenie mladých ľudí, aby mohli pôsobiť ako miestni lídri a aktívni partneri v procesoch komunitného rozhodovania. Prostredníctvom štruktúrovaného vzdelávania, mentorstva a vzájomného učenia sa program mení mladých ľudí z pasívnych príjemcov na spoluzakladateľov miestnych podujatí, iniciatív a projektov. Účastníci rozvíjajú svoje vodcovské schopnosti, schopnosti tímovej práce a občianskeho angažovania sa a zároveň získavajú podporu pri získavaní finančných prostriedkov a rozvíjaní ďalších príležitostí pre svojich rovesníkov.

Účasťou v programe si mladí ľudia rozvíjajú väčšie povedomie o miestnych zdrojoch a sú lepšie pripravení na strategické plánovanie a riešenie problémov, ktoré sa ich priamo týkajú. Tento proces ich zase pripravuje na realizáciu hmatateľných zmien v ich komunitách. Titul Európska mládežnícka dedina slúži ako hlavný mechanizmus na mobilizáciu mládeže v ich lokalitách. V každej vymenovanej obci novovytvorené mládežnícke skupiny identifikujú priority komunity, ako sú vzdelávanie, kultúra alebo športové aktivity, a spolupracujú s miestnymi orgánmi na realizácii svojich plánov. Udelenie titulu Európska mládežnícka obec povzbudzuje teenagerov a mladých dospelých, aby sa zapájali do miestnych skupín, navrhovali riešenia a získavali zručnosti v oblasti advokácie. Aj po skončení oficiálneho „roka titulu“ obce zostávajú súčasťou siete Európskych mládežníckych obcí a ponúkajú pokračujúce vzdelávacie aktivity, mentorstvo a účasť na národných alebo medzinárodných podujatiach, ktoré ďalej rozširujú angažovanosť mládeže.

V rokoch 2019 až 2025 získalo titul Európska mládežnícka dedina 22 rôznych obcí v Rumunsku, ktoré spoločne zapojili viac ako 3 000 mladých ľudí do viac ako 350 iniciatív vedených mládežou. Tieto iniciatívy zahŕňali mládežnícke festivaly, diskusie s miestnymi úradníkmi, workshopy o duševnom zdraví, podujatia neformálneho vzdelávania, športové súťaže, kariérne orientačné stretnutia, hackathony, advokačné kampane, ako aj premenu nevyužitých priestorov na mládežnícke centrá. Prostredníctvom týchto snáh komunity kladú záujmy a nápady mládeže do centra miestnych rozvojových procesov.

Kľúčovou súčasťou programu je mentorstvo. Počas výberovej fázy mentori pomáhajú mládežníckym skupinám definovať výzvy, ktorým sa chcú venovať, napríklad nedostatok zaujímavých vzdelávacích podujatí alebo priestorov vhodných pre mládež, a zároveň im pomáhajú vypracovať akčné plány. Po získaní titulu Európska mládežnícka dedina zostávajú mentori v kontakte prostredníctvom pravidelných stretnutí, na ktorých riešia výzvy, uznávajú úspechy a podľa potreby upravujú stratégie. Mentori navyše pomáhajú mládežníckym skupinám pri hľadaní potenciálnych zdrojov financovania (napr. Európsky zbor solidarity) a budovaní spolupráce s miestnymi orgánmi. Aj po skončení formálneho roka, v ktorom titul získali, mládežnícke skupiny udržiavajú kontakt, zdieľajú osvedčené postupy a majú prístup k priebežnej strategickej podpore, čím zabezpečujú, že ich miestne úsilie naďalej prosperuje.

Tieto aktivity založené na mentorstve vytvárajú vlnový efekt: viac mladých ľudí sa zúčastňuje na spoločenských podujatiach, miestne orgány venujú väčšiu pozornosť pohľadom mládeže a vidieckej oblasti sa stávajú dynamickejšími, inovatívnejšími a inkluzívnejšími. Je pozoruhodné, že iniciatívne skupiny z 14 z 22 titulovaných Európskych mládežníckych dedín spolu s mládežníckymi skupinami z troch ďalších finalistických dedín úspešne zabezpečili financovanie svojich miestnych projektov prostredníctvom programu Európsky zbor solidarity. Celkovo bolo podporených približne 35 projektov vedených

mládežou, ktorých celkové financovanie presiahlo 250 000 EUR, čo poukazuje na schopnosť vidieckej mládeže premeniť svoje nápady na činy a na dôležitosť trvalého mentorstva pri podpore miestneho rozvoja.

Okrem každoročného udeľovania titulov program spája mladých ľudí z viacerých dedín prostredníctvom podujatí, ako je Summit mládeže z vidieka, a podporuje trvalé vzťahy prostredníctvom siete absolventov.

Vzhľadom na svoj úspech sa tento model rozširuje. Organizátori programu, podporovaní grantmi Erasmus+ a EHP, pracujú na tom, aby sa stal **skutočne európskym programom**. V roku 2023 sa tak na prvom ročníku Európskeho summitu vidieckej mládeže zišlo 145 účastníkov z 18 krajín, aby spoločne vypracovali dokument s odporúčaniami pre politiku a podelili sa o osvedčené postupy. Konceptia názvu European Youth Village sa teraz propaguje aj v iných krajinách: napríklad v Belgicku, Fínsku a Taliansku prejavili záujem o jej prijatie mládežnícke mimovládne organizácie, zatiaľ čo Slovensko program oficiálne spustí tento rok (august 2025) počas 3. ročníka European Rural Youth Summit. Štruktúrovaná, no zároveň orientovaná na miestnu komunitu modelov Mládežnícka dedina z neho robí osvedčený postup, ktorý ukazuje, ako systematicky zvyšovať participáciu mládeže z vidieka s relatívne nízkymi nákladmi (väčšinou koordinácia a financovanie malých projektov).

Okrem každoročného titulu „Európska mládežnícka dedina“ je dlhodobé dedičstvo programu v Rumunsku podporované viacerými doplnkovými komponentmi, ktoré udržujú a rozširujú participáciu mládeže z vidieka. Medzi ne patrí **neformálna sieť mládeže z vidieka**, ktorá spája mladých lídrov z rôznych dedín, ktorí zdieľajú praktické skúsenosti, stratégie a zdroje a spájajú sily pri koordinácii národných a regionálnych advokačných kampaní. Okrem toho **platforma mimovládnej organizácie RURAL** spája organizácie občianskej spoločnosti, ktoré sa venujú rozvoju mládeže vo vidieckych oblastiach, a ponúka priestor pre spoluprácu pri vývoji projektov, advokačné a kapacitné aktivity, ktoré zvyšujú miestny vplyv každej entity. S cieľom posilniť uznanie a viditeľnosť na národnej úrovni sa program zosúladzuje aj s **Národným dňom mládeže vo vidieckych oblastiach**, každoročnou udalosťou, ktorá upriamuje pozornosť verejnosti na úspechy aj naliehavé potreby mladých ľudí mimo mestských centier. V tento deň sa často konajú workshopy, verejné dialógy a oslavy organizované komunitou, ktoré povzbudzujú miestne orgány a zainteresované strany, aby potvrdili svoj záväzok riešiť problémy mládeže vo vidieckych oblastiach. Okrem toho vyvrcholili snahy programu vytvorením **Bielej charty mládeže vo vidieckych oblastiach**, dokumentu zameraného na politiku, ktorý konsoliduje názory, ambície a politické odporúčania mladých ľudí z viacerých rumunských dedín. Systematickým formulovaním obáv a navrhovaných riešení identifikovaných na miestnej úrovni Biela charta zabezpečuje, že perspektívy vidieckej mládeže ovplyvňujú regionálne a národné procesy tvorby politik. Prostredníctvom týchto integrovaných komponentov – miestnych sietí, organizačnej

spolupráce, národnej viditeľnosti a formálneho zapojenia do politiky – program European Youth Village pomáha formovať robustný ekosystém, v ktorom vidiecka mládež môže efektívne presadzovať svoje priority a pracovať na udržateľnom rozvoji komunity.

2. LEADER/CLLD – Zapojenie mládeže do miestneho rozvoja

LEADER je iniciatíva EÚ, ktorá je súčasťou spoločnej poľnohospodárskej politiky a ktorá posilňuje miestne komunity, aby podporovali rozvoj vidieka. Program LEADER, ktorý sa realizuje prostredníctvom **miestnych akčných skupín (MAS)**, sleduje prístup zdola nahor: miestne partnerstvá verejných a súkromných subjektov (vrátane občianskej spoločnosti) rozhodujú o tom, ako prideliť prostriedky EÚ na miestne projekty. Hoci program LEADER existuje už od 90. rokov, až v poslednom období sa pozornosť obrátila na aktívne zapojenie *mladých ľudí* do týchto procesov.

Tradične boli rady LAG zložené skôr zo starších miestnych zainteresovaných strán (poľnohospodári, podnikatelia, úradníci). Niektoré regióny však uznali potrebu generáčnej obmeny a zaviedli inovácie v podobe zaradenia zástupcov mládeže alebo dokonca vytvorenia samostatných „mládežníckych LAG“. Napríklad Fínsko a Švédsko pilotne zaviedli mládežnícke podskupiny v rámci LAG, kde majú mladí členovia k dispozícii rozpočet na podporu projektov vedených mládežou. Tým sa mládeži vo vidieckych oblastiach poskytla priama rozhodovacia právomoc nad určitými fondmi. Podobne aj v Rakúsku majú niektoré LAG zástupcov mládeže, ktorí konzultujú, ktoré projekty schváliť, čím sa zabezpečuje, že sa pozornosť venuje nápadom relevantným pre mládež (ako sú skateparky alebo kreatívne centrá).

Na európskej úrovni usporiadala sieť EU CAP (ktorá integruje zdieľanie poznatkov LEADER) v roku 2024 fórum Young LEADER s účastníkmi z 33 krajín. Fórum sa zameralo na „posilnenie vplyvu, účasti a angažovanosti mladých ľudí v tvorbe a implementácii politik LEADER“. Jedným z hlavných záverov bola potreba zapojiť viac mladých ľudí do LAG a dať im skutočný vplyv na rozhodnutia LEADER. Mladí účastníci (vo veku 18 – 35 rokov) aktívne diskutovali o tom, ako toho dosiahnuť, a medzi ich návrhy patrili: vyhradené miesta pre mládež v každej LAG, mentorské programy na prípravu mládeže na vedenie LAG a špeciálne výzvy na projekty zamerané na potreby mládeže (EU CAP Network, 2024).

Komunita mládeže LEADER: Súbežne s tým Európska asociácia LEADER pre rozvoj vidieka (ELARD) spustila **Komunitu mládeže LEADER**, platformu na prepojenie a posilnenie hlasu mladých ľudí v rámci LEADER/CLLD. Jej poslaním je výslovne „posilniť hlas mladých ľudí v rámci LEADER-CLLD a zabezpečiť ich účasť na rozhodovacích procesoch a procesoch rozvoja komunity“. Táto komunita funguje ako most medzi mládežou a inštitúciami, poskytuje školenia, vytvára siete a presadzuje záujmy mládeže, aby „mladí ľudia mohli prosperovať, prispievať a byť uznávaní ako cenné partneri a proaktívni lídri v rozvoji vidieka“.

Prostredníctvom pravidelných stretnutí, webinárov a podujatí buduje kapacity vidieckej mládeže, aby sa zapájala do LAG a politických dialógov.

Úspešné výsledky: *Tam, kde bola mládež integrovaná do programu LEADER, výsledky ukazujú viac projektov zameraných na mládež a väčšie občianske zapojenie mládeže:*

V Estónsku iniciatíva mládežníckej LAG v jednej oblasti financovala niekoľko mikroprojektov navrhnutých študentmi škôl (napr. vytvorenie komunitnej záhrady a malej učebne IT). To nielen zlepšilo miestne vybavenie, ale aj naučilo mládež projektovému manažmentu a dodalo jej sebavedomie; niektorí sa potom pripojili k hlavnej LAG ako členovia s hlasovacím právom.

V Španielsku sa región Astúria zúčastnil iniciatívy s názvom Young LEADER Forum, ktorá zhromaždila mladých ľudí z vidieckych oblastí spolu s manažérmi miestnych akčných skupín (LAG), regionálnymi orgánmi a orgánmi na úrovni EÚ. Delegáti, zmobilizovaní prostredníctvom národných a regionálnych výziev, spoločne navrhli workshopy a plenárne zasadnutia. Výsledok ukázal, že keď sú mladí ľudia z vidieka pozvaní od začiatku, pomáhajú sami prepisovať priority LEADER, namiesto toho, aby sa len zúčastňovali vopred stanovených zasadnutí.

*Podľa hodnotenia EÚ LAG, ktoré zapojili mládež, zaznamenali lepšie medzigeneračné porozumenie a vytvorenie rezervy budúcich lídrov pre komunitnú prácu. V zhrnutí fóra **Young LEADER** sa uvádza „pridaná hodnota zapojenia a posilnenia postavenia mládeže pri implementácii prístupu LEADER“, čo naznačuje, že komunity ťažia z inovácie a kontinuity (EU CAP Network, 2024).*

3. Mládežnícke rady a inovácie v miestnej práci s mládežou

Inovácie na miestnej úrovni, často podporované európskymi projektmi alebo národnými programami, sa tiež považujú za osvedčené postupy.

Mestské mládežnícke rady: *Nie je dostatočné mať mládežnícku radu, tá potrebuje jasný mandát a podporu. Jednou z osvedčených postupov je udelenie formálneho poradného statusu mládežníckym radám. Napríklad vo fínskych vidieckych obciach môžu mládežnícke rady podľa zákona vysielat' zástupcov na zasadnutia obecnej rady s právom vystúpiť (aj keď nemajú hlasovacie právo) a obec musí „vypočuť“ mládežnícku radu v otázkach, ktoré sa týkajú mládeže. To viedlo k hmatateľnému vplyvu, ako napríklad úprava cestovných poriadkov autobusov tak, aby vyhovovali študentom, alebo opätovné otvorenie knižnice na žiadosť mládežníckej rady. Právna podpora zabezpečuje kontinuitu nad rámec dobrej vôle konkrétneho starostu. Iné krajiny môžu tento príklad napodobniť: napríklad **Poľsko** nedávno aktualizovalo legislatívu s cieľom podporiť obce v zriaďovaní mládežníckych rád a ich zapájaní, čiastočne sa inšpirovalo takýmito príkladmi. Poučenie je, že inštitucionalizácia*

(formalizácia úlohy mládežníckych rád) je osvedčenou praxou, ktorá posúva príspevok mládeže z voliteľného na očakávaný.

Iniciatívy „mladý primátor“: Niekoľko miest experimentovalo s voľbou „mladého primátora“ alebo pozície junior primátora. Vo vidieckych oblastiach Francúzska majú niektoré obce Conseil Municipal des Jeunes, ktorý volí primátora spomedzi mládeže. Tento mladý primátor úzko spolupracuje so skutočným primátorom a symbolizuje hlas mládeže. Hoci je to väčšinou symbolické, zvýšilo to záujem mládeže o miestnu občiansku výchovu a zlepšilo dialóg. Podobné koncepty existujú v niektorých častiach Belgicka a Holandska pre mládež z dedín. Vďaka tomu je participácia zrozumiteľná (rovesník v vedúcej úlohe) a mediálna pozornosť, ktorá sa jej venuje, často pomáha zvýšiť povedomie o problémoch mládeže.

Mobilné centrá pre mládež: Vzhľadom na dopravné bariéry je najlepšou praxou priniesť prácu s mládežou k mladým ľuďom. Napríklad v Rumunsku existujú mobilné centrá pre mládež – v podstate dodávky alebo autobusy vybavené ako mini centrá pre mládež –, ktoré podľa harmonogramu cestujú do odľahlých dedín. Poskytujú priestor, kde sa mládež môže stretávať, a pracovníci s mládežou na palube ich zapájajú do aktivít a diskusií, vrátane diskusií o potrebách komunity. Tento model sa osvedčil pri identifikovaní problémov mládeže a ich prepojení s orgánmi.

Štruktúrovaný dialóg na miestnej úrovni: Inšpirované dialógom EÚ s mládežou niektoré regióny uskutočnili vlastné štruktúrované dialógy s mládežou vo vidieckych oblastiach. Niektoré národné organizácie napríklad zorganizovali „dialógy s mládežou vo vidieckych oblastiach“ v niekoľkých dedinách, aby získali podnety pre politické odporúčania. Použili štýl „svetovej kaviarne“, moderovali diskusie a pozvali miestnych úradníkov, aby si ich vypočuli. Takýto postup – proaktívne organizovanie miestnych konzultácií – môžu napodobniť mládežnícke organizácie alebo orgány, aby zabezpečili, že mládež vo vidieckych oblastiach bude vypočutá. Ide o osvedčenú prax v procese: stretávať sa s mládežou tam, kde sa nachádza, a používať participatívne metódy, aby sa vyjadrili aj plachí mladí ľudia.

Rozvoj komunity priateľskej k mládeži: V niektorých krajinách sa objavuje koncept „centra pre mládež z vidieka“. Ide o model, v ktorom sa vo vidieckej oblasti zriaďuje viacúčelové centrum pre mládež, ktoré poskytuje služby (internet, priestor na spoločnú prácu, školenia) a slúži aj ako konzultačné centrum. Poskytovaním utilitárnych aj občianskych funkcií priťahuje mládež a zapája ju do činnosti. Komunity, ktoré investujú do takýchto centier (alebo aj menších kútikov pre mládež v existujúcich komunitných centrách), zistili, že mládež má väčší pocit príslušnosti a ochotu vyjadrovať svoje názory, keďže má svoje domovské miesto.

Uznanie a ocenenia: Niektoré krajiny motivujú obce k zapájaniu mládeže prostredníctvom systémov ocenení a uznania (obec priateľská k mládeži). Zdôrazňovanie úspechov a

poskytovanie stimulov zameraných na reputáciu viedlo starostov k tomu, aby brali participáciu mládeže vážnejšie. Tento druh osvedčených postupov využíva pozitívnu súťaž.

4. Projekty Erasmus+ a Európsky zbor solidarity

Európske programy financovali nespočetné projekty, ktoré priamo alebo nepriamo podporili participáciu mládeže vo vidieckych oblastiach. Niektoré z nich vynikajú:

Výmeny a odborná príprava mládeže: Mnohé výmeny mládeže v rámci programu Erasmus+ sa zameriavali na otázky vidieka a posilňovali postavenie účastníkov. Napríklad multilaterálna výmena mládeže s názvom „Naše dediny, naša budúcnosť“ spojila mládež z vidieka z 5 krajín a uľahčila nielen kultúrnu výmenu, ale aj workshopy o tom, ako začať miestne iniciatívy vo svojej krajine. Účastníci sa vrátili s novými nápismi a motiváciou – bulharský mladý človek z tohto projektu následne založil miestny environmentálny klub (SALTO-YOUTH, n.d.). Repozitár SALTO Inclusion obsahuje výmeny, ktoré sa zaoberajú rôznymi výzvami vidieka a ukazujú kreatívne riešenia mládeže. Takéto projekty rozširujú obzory a často zasievajú semienka aktivizmu alebo tvorby projektov u mládeže z vidieka, ktorá sa nikdy predtým nestretla s rovesníkmi z iných krajín.

Budovanie kapacít pre pracovníkov s mládežou vo vidieckych oblastiach: Projekt Erasmus+ na budovanie kapacít „Alternatívna participácia mládeže vo vidieckych oblastiach“ (2018 – 2020) spolupracoval s pracovníkmi s mládežou v Európe na vývoji nástrojov na zapojenie mládeže vo vidieckych oblastiach do občianskeho života. Jedným z výstupov bola sada nástrojov alternatívnych spôsobov účasti mládeže na miestnej úrovni. Projekt bol úspešný v školení miestnych mládežníckych lídrov, aby mysleli nekonvenčne a používali kultúrne vhodné metódy na zapojenie svojich rovesníkov (Pavliashvili et al., 2024).

Európsky zbor solidarity (ESC) – dobrovoľníctvo: ESC financuje tímy dobrovoľníkov, ktoré často pracujú vo vidieckych oblastiach na projektoch solidarity – napríklad tím medzinárodných dobrovoľníkov pomáha renovovať komunitné centrum mládeže alebo organizovať aktivity v odľahlej dedine. Tieto projekty majú dvojitý prínos: poskytujú služby vidieckym komunitám a zapájajú miestnu mládež do spolupráce s medzinárodnými dobrovoľníkmi. Miestni mladí ľudia sa spolu s medzinárodnými dobrovoľníkmi zapojili do dobrovoľníckej činnosti a neskôr založili miestny dobrovoľnícky klub, ktorý v tejto činnosti pokračuje. Tento model podporuje kultúru účasti prostredníctvom služieb a môže zanechať trvalé zapojenie miestnej mládeže.

Projekty účasti mládeže: Nové projekty Erasmus+ Youth financujú miestnu mládež, aby spolupracovala s orgánmi, ale aj aby navrhovala akčné plány pre svoje komunity alebo nadväzovala kontakty s inštitúciami EÚ. Príklad osvedčenej praxe: v roku 2023 projekt v Rumunsku s názvom „Ring the citizenship“ pomohol vytvoriť sieť propagátorov EÚ vo

vidieckych oblastiach medzi vidieckou mládežou, ktorí neskôr zorganizovali rôzne informačné kampane na miestnej úrovni, nadviazali kontakt s miestnymi orgánmi a navštívili európske inštitúcie (Ring the Changes, 2025). Erasmus+ uľahčuje financovanie takýchto malých projektov účasti, čo je sľubné pre ich replikáciu v celej EÚ.

Nadnárodné siete: Projekty ako **zhromaždenia Rural Youth Europe** (podporované programom Erasmus+ a Európskou nadáciou pre mládež) neustále posilňujú postavenie účastníkov. Rural Youth Europe organizuje každoročné medzinárodné zhromaždenia, na ktorých sa stretávajú mladí ľudia z vidieka, aby si vymieňali osvedčené postupy a nadobúdali nové zručnosti. Samotná existencia siete RYE je osvedčeným postupom: zabezpečuje, že otázky týkajúce sa mládeže z vidieka zostávajú viditeľné na Európskom fóre mládeže, a podporuje celoeurópsku identitu mládeže z vidieka.

5. Štruktúry na podporu a riadenie vedené mládežou

Niektoré úspešné modely sú jednoducho **hnutia alebo štruktúry riadené mládežou**, ktoré získali vplyv:

Európsky parlament mládeže z vidieka (ERYP): Ako už bolo spomenuté, ERYP je iniciatíva občianskej spoločnosti, v rámci ktorej sa stretávajú delegáti mládeže z vidieka z mnohých krajín (často spolu s hlavným Európskym parlamentom z vidieka), aby vypracovali manifest svojich požiadaviek. Druhá deklarácia ERYP obsahovala 10 výziev k akcii v otázkach, ako je digitálny prístup, podnikanie mládeže a udržateľnosť vidieka. To, čo z neho robí osvedčený postup, je proces: mládež z vidieka sama identifikuje priority a spoločne ich formuluje, čím vytvára nástroj na presadzovanie záujmov. Účastníci túto deklaráciu využili na lobovanie u svojich národných vlád a EÚ. Existencia ERYP pomáha legitimizovať mládež z vidieka ako skupinu zainteresovaných strán v európskych diskusiách, podobne ako to robí Európsky parlament mládeže pre mládež vo všeobecnosti.

Národné zhromaždenia/rady mládeže vo vidieckych oblastiach: Pozoruhodnou praxou je Írske **zhromaždenie mládeže vo vidieckych oblastiach** (prvé sa konalo v roku 2022 a teraz sa koná každoročne). Zhromažďuje zástupcov mládeže vo vidieckych oblastiach z každého okresu, aby diskutovali priamo s ministrami. Vláda sa zaviazala k tomuto zhromaždeniu v rámci politiky pre vidiecke oblasti, uznávajúc, že „mladí ľudia žijúci vo vidieckych oblastiach Írska [by mali] priebežne prispievať k riešeniu otázok, ktoré sa ich týkajú“ (Social Justice Ireland, 2021). Správa z prvého zasadnutia zhromaždenia zachytila názory mládeže a viedla k konkrétnym opatreniam, ako napríklad začlenenie pohľadu mládeže do procesu posudzovania vplyvu politik na vidiecke oblasti v Írsku. Ak sa tento model bude udržiavať, zabezpečí nepretržitý dialóg. Iné krajiny by ho mohli napodobniť; napríklad fínsky vidiecky

parlament (každé 3 roky) vždy zahŕňa silnú mládežnícku zložku a prispieva k národným politikám pre vidiecke oblasti.

Koalície na podporu mládeže: *V krajinách ako Rumunsko sa združili koalície mimovládnych organizácií, aby podporovali mládež vo vidieckych oblastiach. Rumunská koalícia, ktorá v rámci programu European Youth Village vypracovala Bielu chartu vidieckej mládeže, je príkladom, keď mimovládne organizácie a vedúci predstavitelia mládeže spoločne formulovali politické požiadavky. Táto charta bola rozoslaná rumunským starostom. Tieto kolektívne snahy o obhajobu ukazujú, že keď sa hlasy vidieckej mládeže zjednotia, získavajú na váhe. Najlepšou praxou je v tomto prípade vytváranie sietí a koalícií – prekonávanie izolácie spojením síl na regionálnej alebo národnej úrovni.*

Integrácia mládeže do tradičných vidieckych organizácií: *Ďalším nenápadným, ale dôležitým modelom je, keď tradičné vidiecke inštitúcie (ako poľnohospodárske združenia, družstvá, obecné rady) vytvárajú priestor pre mládež. Napríklad **Európska rada mladých poľnohospodárov (CEJA)** pôsobí na úrovni EÚ a zastupuje záujmy mladých poľnohospodárov v diskusiách o SPP. Mnohí z jej členov pochádzajú z vidieckych komunít a ich obhajoba (napr. v oblasti prístupu k pôde, financovania mladých poľnohospodárov) mala vplyv na politiku. Na miestnej úrovni je modelom, ktorý stojí za zmienku, ak vidiecke družstvo alebo obecná rada vždy zahŕňa mladého člena. Je to osvedčená prax, keď zavedené vidiecke orgány nezostávajú gerontokratické, ale proaktívne integrujú mládež – zabezpečujú kontinuitu a dávajú mládeži skutočné podiely.*

6. Prípadová štúdia národnej mládežníckej štruktúry: Landjugend Österreich

Landjugend Österreich (LJÖ) predstavuje živý príklad zmysluplnej účasti a advokácie mládeže vo vidieckych oblastiach v rámci národnej zastrešujúcej organizácie. Ako aktívny člen Národnej rady mládeže LJÖ dôsledne zabezpečuje, aby boli perspektívy mládeže vo vidieckych oblastiach integrované do diskusií o národnej politike. Ich angažovanosť sa rozširuje aj na medzinárodnú úroveň, kde sa delegáti aktívne zapájajú do Európskej rady mladých poľnohospodárov (CEJA) a Rural Youth Europe (RYE) a prispievajú prostredníctvom mesačných pracovných skupín a medzinárodných seminárov.

V rámci svojho angažovania sa LJÖ zúčastňuje na Národnom dialógu mládeže, ktorý mladým ľuďom ponúka príležitosť na priamy dialóg s politickými rozhodovacími orgánmi. Rakúska konferencia mládeže, ktorá je vlajkovou loďou tohto dialógu, poskytuje mládeži z vidieka špecializovanú platformu na diskusiu o kritických otázkach, ktoré ovplyvňujú ich komunity, a priamo ovplyvňuje formulovanie a implementáciu politik. LJÖ sa ďalej aktívne zapája do dialógu na rôznych vládnych úrovniach prostredníctvom štruktúrovaných výmen s politickými stranami, predstaviteľmi vlády, Asociáciou vidieckych žien a

Polnohospodárskou komorou. Regionálne iniciatívy, ako napríklad panelové diskusie s politikmi pred voľbami, ktoré vedie federálna organizácia Landjugend v Hornom Rakúsku, sú príkladom ich proaktívneho prístupu k politickej participácii a advokácii.

Inovatívny prístup LJÖ zahŕňa štruktúrované výmeny na európskej úrovni, najmä prostredníctvom exkurzií do Bruselu a Štrasburgu. Tieto výmeny poskytujú mládeži z vidieka priame možnosti dialógu s poslancami Európskeho parlamentu (MEP) a kľúčovými osobnosťami, ako je komisár pre poľnohospodárstvo. Takéto interakcie nielen prehlbujú pochopenie mladých ľudí o európskom riadení, ale aj posilňujú ich advokačné zručnosti tým, že priamo riešia konkrétne problémy, ako je zníženie byrokracie pre mladých poľnohospodárov, oblasť, v ktorej Rakúsko vyniká najvyšším podielom mladých poľnohospodárov (23,4 % do 40 rokov).

LJÖ tiež podporuje aktívnu participáciu mládeže v Rakúskej poľnohospodárskej komore, kde mladí poľnohospodári zastávajú pozíciu kľúčových zainteresovaných strán v rôznych poľnohospodárskych výboroch, ktoré sa zaoberajú otázkami od horského poľnohospodárstva po ekologické poľnohospodárstvo a priamy marketing. Týmto spôsobom zabezpečujú, že mládež z vidieka má nielen hlas, ale je aj uznávaná ako odborníci vo svojich oblastiach.

Národné poľnohospodárske a environmentálne fóra organizované LJÖ ďalej podčiarkujú ich úlohu v oblasti obhajoby vidieka. Tieto fóra podporujú dynamickú výmenu medzi mladými poľnohospodármi, environmentálnymi organizáciami, podnikateľmi a tvorcami politik. Každé fórum vyvrcholí podrobným stanoviskom, ktoré zosilňuje perspektívy vidieckej mládeže a priamo ovplyvňuje poľnohospodársku a environmentálnu politiku. Prostredníctvom návštev na mieste, praktických aktivít a odborných poznatkov tieto fóra významne prispievajú k udržateľným poľnohospodárskym postupom a inovatívnemu rozvoju vidieka.

Zapojenie komunity zostáva ústrednou súčasťou poslania LJÖ, čo jasne ilustruje nezisková iniciatíva Tat.Ort Jugend. S viac ako 200 projektmi a viac ako 5000 dobrovoľníkmi len v roku 2024 táto iniciatíva stelesňuje občiansku participáciu na miestnej úrovni a priamo reaguje na potreby miestnej komunity. Príkladom sú programy ako „Projektový maratón“ federálnej organizácie Landjugend v Dolnom Rakúsku, kde mladí účastníci úzko spolupracujú s miestnymi rozhodovacími orgánmi na identifikácii, riešení a vyriešení reálnych problémov komunity v rámci dynamickej 42-hodinovej výzvy. Takéto priame interakcie výrazne posilňujú občianske angažovanie mládeže, jej vodcovské schopnosti a komunitného ducha.

Okrem toho iniciatívy ako „No Go Campaign“ federálnej organizácie Landjugend v Hornom Rakúsku demonštrujú proaktívnu úlohu LJÖ pri propagácii inkluzívnych a bezpečných

priestorov, priamo spolupracujúc s rozhodovacími orgánmi, ktorí uznávajú mládež z vidieka ako kľúčových zástancov bezpečnosti a rešpektu v komunite.

Nakoniec, strategické iniciatívy LJÖ v spolupráci s Ministerstvom poľnohospodárstva a regiónov a Poľnohospodárskou komorou, ktoré vyústili do projektu „Farm Takeover in Focus“ (Zameranie na prevzatie fariem), zdôrazňujú ich citlivosť na generačnú obnovu v poľnohospodárstve. Prostredníctvom cielených prieskumov a štruktúrovanej spolupráce s poľnohospodárskou komorou a ministerstvom LJÖ efektívne premieňa názory mladých ľudí na realizovateľné politické odporúčania, čím vytvára jasné a podporné cesty pre mladých poľnohospodárov vstupujúcich do poľ

Prostredníctvom týchto mnohostranných aktivít je Landjugend Österreich príkladom robustného modelu posilňovania postavenia mládeže, aktívnej účasti a vplyvnej advokácie, čím významne prispieva k udržateľnému rozvoju vidieckych komunít v Rakúsku.

Tieto osvedčené postupy ilustrujú rôzne stratégie: **posilňovanie postavenia mládeže na miestnej úrovni, zapájanie mládeže do formálnych štruktúr, budovanie kapacít a sietí (prostredníctvom programu Erasmus+ a mimovládnych organizácií) a využívanie advokácie vedené mládežou.** Spoločným menovateľom je, že úspech často prichádza vtedy, keď sa s mládežou nielen konzultuje, ale keď sa jej dáva vlastníctvo a vedenie v procesoch.

Ďalšie dôležité pozorovanie: kľúčová je často **podpora mentorov, rovesníkov alebo dospelých spojencov.** Mnohé úspešné modely (Európska mládežnícka dedina, mládežnícke rady atď.) zahŕňajú oddaných mentorov, či už ide o pracovníkov s mládežou, aktivistov mimovládnych organizácií alebo podporujúcich miestnych úradníkov. Prítomnosť aj jedného podporujúceho dospelého, ktorý verí v mládež, môže pomôcť zakoreniť osvedčenú prax

Je tiež jasné, že spolupráca viacerých zainteresovaných strán prináša najlepšie výsledky – napr. European Youth Village funguje, pretože mimovládne organizácie, mládež a samospráva spolupracujú; iniciatívy mládeže LEADER fungujú, keď LAG (kombinácia sektorov) vítajú mládež; projekty Erasmus sú často úspešné vďaka partnerstvám medzi krajinami a sektormi.

Z fokusových skupín vyplynulo, že programy, s ktorými mali účastníci osobnú skúsenosť (ako výmenné pobyty Erasmus alebo miestne mládežnícke rady), boli hodnotené veľmi pozitívne: [Erasmus+] „*otvoril mi oči, že mládež z vidieka inde čelí podobným problémom a že ich môžeme riešiť spoločne*“. To poukazuje na to, ako môže kontakt s týmito modelmi vytvoriť pozitívny cyklus účasti.

Záverom možno konštatovať, že hoci výzvy sú početné, tieto príklady ukazujú, **že so správnym prístupom a podporou sa mládež z vidieka bude aktívne a efektívne zapájať.** Či už prostredníctvom formálnych úloh, neformálnych projektov alebo hybridných modelov, môže

ovplyvňovať rozhodnutia a viesť k zlepšeniam v komunite. V ďalšej kapitole sa budeme zaoberať širšími trendmi a novými príležitosťami, ktoré sa objavujú na základe týchto postupov, s cieľom ďalej posilňovať participáciu mládeže z vidieka v budúcnosti.

Looking beyond individual projects and into the broader landscape, several emerging trends and opportunities are shaping the future of rural youth participation in governance and civic life.

Overall, the trends point to a future where rural youth are better connected, more organized, and more recognized as key stakeholders.

If these trends continue on a positive trajectory – aided by continued investment in infrastructure, genuine political will, and support for youth initiatives – the traditional participation gap between rural and urban youth could narrow significantly.

Trendy a príležitosti v oblasti zapájania a účasti mládeže z vidieka do tvorby politík

Ak sa pozrieme za jednotlivé projekty a na širší kontext, niekoľko **nových trendov a príležitostí** formuje budúcnosť účasti mládeže z vidieka na spravovaní vecí verejných a občianskom živote. Tieto trendy sľubujú prekonanie niektorých tradičných prekážok využitím technológií, sociálnych hnutí a meniacich sa politických priorit. V tejto kapitole sa analyzujú kľúčové vývojové trendy, ako je digitálna participácia, aktivizmus na miestnej úrovni, meniace sa naratívy o vidieku a nové inštitucionálne príležitosti, ktoré by mohli mať významný vplyv na angažovanosť mládeže z vidieka v

1. Digitálna participácia a zlepšenie konektivity

Snáď najtransformatívnejším trendom je rastúca **digitálna konektivita vidieckych oblastí** a s tým súvisiaci nárast možností online účasti. Hoci digitálna priepasť zostáva v mnohých regiónoch problémom, dochádza k pokroku:

Rozšírenie širokopásmového pripojenia: V celej Európe sa začínajú vyplácať investície do širokopásmového pripojenia vo vidieckych oblastiach. Iniciatívy EÚ, ako je Nástroj na prepojenie Európy, a národné plány širokopásmového pripojenia postupne zvyšujú prístup k internetu v odľahlých oblastiach. Napríklad krajiny ako Estónsko dosiahli do roku 2023 takmer univerzálne pokrytie vysokorýchlostným internetom (vrátane vidieckych obcí) a španielsky plán si kladie za cieľ dosiahnuť do roku 2025 100 % pokrytie populácie rýchlosťou 100 Mbps. Vďaka zlepšeniu konektivity môžu mladí ľudia vo vidieckych oblastiach využívať obrovské možnosti digitálnej sféry na zapájanie sa. Môžu sa zúčastňovať elektronických konzultácií, získavať informácie o právach a programoch a využívať sociálne médiá ako megafón. Jedno z odporúčaní Európskeho samitu mládeže vo vidieckych oblastiach (2023) bolo jednoznačné: *„Investovanie do širokopásmového pripojenia k internetu vo vidieckych oblastiach a jeho podpora je mimoriadne dôležité pre vzdelávanie, podnikanie a sociálnu konektivitu.“* Toto odporúčanie sa berie do úvahy pri financovaní digitálnej infraštruktúry vo vidieckych oblastiach v celej EÚ.

Nástroje elektronickej participácie: Rozšírenie online nástrojov pre občiansku participáciu je veľkou príležitosťou pre mládež vo vidieckych oblastiach. Vládne elektronické portály teraz umožňujú elektronické zasielanie nápadov alebo spätnej väzby, ktoré mládež vo vidieckych oblastiach môže využívať bez nutnosti cestovania. Portál Európskej komisie pre mládež vyzýva všetkých mladých ľudí v EÚ, vrátane mládeže vo vidieckych oblastiach, aby prispievali k politike mládeže, čo by bolo pred desiatkami rokov nepredstaviteľné. Okrem toho existujú

platformy pre online petície (napr. Change.org alebo petičné stránky prevádzkované vládou), kde mládež z vidieka úspešne bojovala za zmenu. Napríklad vo Fínsku skupina stredoškolákov z vidieka začala online petíciu za zachovanie svojej miestnej školy, ktorá nazbierala tisíce podpisov v celom štáte a vynútila revíziu politiky. Sociálne médiá a aplikácie na zasielanie správ tiež umožňujú mládeži z vidieka organizovať sa a vyjadrovať svoje názory. Pozorujeme trend, že mládež vytvára skupiny na Facebooku alebo siete na WhatsApp, aby koordinovala konkrétne miestne otázky (napríklad jednoduchá skupina „Mládež z [dediny]“, kde sa diskutuje o potrebách komunity). Tieto digitálne stretnutia sa môžu premeniť na offline akcie a poskytnúť mládeži trvalý kanál na neformálnu diskusiu o otázkach správy vecí verejných.

Digitálne zručnosti a inovácie mládeže: Mladí ľudia sú vo všeobecnosti digitálni domorodci, vrátane tých vo vidieckych oblastiach (ak majú prístup k internetu). Táto generácia je inovatívna v používaní technológií na obchádzanie obmedzení. Vidíme napríklad, že vidiecke mládežnícke rady organizujú hybridné stretnutia cez Zoom, čo umožňuje členom, ktorí sa odsťahovali na univerzitu, naďalej prispievať k rozhodnutiam svojej domácej komunity. Tento trend vzdialeného zapájania sa môže zmierniť dopad úniku mozgov, čím umožňuje mládeži, ktorá fyzicky odišla, zostať virtuálne zapojená. Okrem toho sú digitálne rozprávanie príbehov a kampane novými nástrojmi, ktoré môžu mladí ľudia z vidieka ovládať. Pomocou platforiem ako Instagram alebo YouTube upútali pozornosť na otázky ako obmedzenie verejnej dopravy na vidieku alebo nedostatok služieb v oblasti duševného zdravia vytváraním zaujímavého obsahu. Mladí poľnohospodári, ktorí sa stali YouTuberni a zdieľali svoje problémy na vidieku s širším publikom, ilustrujú, ako digitálne zručnosti môžu zosilniť hlasy mladých ľudí z vidieka aj mimo ich miestnych komunit.

Experimenty s e-demokraciou: Niektoré vidiecke obce a regióny experimentujú s e-demokraciou, ktorá prináša výhody vidieckym občanom. Napríklad vo Francúzsku má regionálna rada Bretónska online platformu, kde každý občan (vrátane mládeže vo vidieckych oblastiach) môže navrhovať nápady pre región, z ktorých niektoré sa prijímú, ak získajú dostatočný počet hlasov. Podobne škótska vláda používa online nástroje na generovanie nápadov pre plány rozvoja vidieka, pričom osobitne vyzýva mládež z odľahlých oblastí, aby sa zapájala. Tento trend „digitalizácie konzultácií“ urýchlila pandémia COVID-19, ktorá normalizovala virtuálne stretnutia a spätnú väzbu. Teraz je viac ako kedykoľvek predtým možné zapojiť mládež z vidieka prostredníctvom Zoom hovoru do politického okrúhleho stola, ktorý by predtým vyžadoval fyzickú prítomnosť. Takéto hybridné modely pravdepodobne pretrvávajú a otvoria dvere pre pokračujúce začleňovanie vidieka.

Digitálny aktivizmus: Súvisiacou príležitosťou je nárast digitálneho aktivizmu, ktorý znižuje bariéry pre zapojenie mládeže z vidieka. Môžu sa zúčastňovať kampaní s hashtagmi, online dní osvetových kampaní a digitálnych výziev, ktoré presadzujú veci, ktoré sú pre nich dôležité. Či už ide o tweetovanie na záchranu miestneho autobusu (#SaveRouteX) alebo zapojenie sa do celoeurópskej kampane mládeže za klímu na Instagrame, mládež z vidieka sa môže zapojiť do aktivizmu bez toho, aby musela opustiť svoju dedinu. A tieto online hlasy môžu byť veľmi

silné. Nedávna analýza UNICEF-u o mládeži a digitálnom aktivizme uvádza, že *84 % mladých občianskych aktivistov vníma pandémiu ako faktor, ktorý zvyšuje dôležitosť online aktivít* (Program OSN pre rozvoj, 2021). Mládež z vidieka je súčasťou tejto štatistiky. Napríklad mládež z vidieka zohrávala úlohu v celoeurópskych hnutiach, ako je Fridays for Future, koordináciou s organizátormi mestských štrajkov prostredníctvom sociálnych médií a organizovaním menších solidárnych podujatí na miestnej úrovni. Štúdia „*Digital Activism Gap*“ naznačuje, že nízkonákladové digitálne nástroje rozširujú participáciu, čo pomáha najmä tým, ktorí majú fyzické alebo geografické obmedzenia (Lu, 2024). Digitálny aktivizmus je teda v mnohých ohľadoch vyrovnávačom pre mládež z vidieka.

Upozornenia: Pri oslavovaní digitálneho trendu je dôležité zabezpečiť, aby nevylučoval tých, ktorí stále nemajú pripojenie. Je potrebné pokračovať v úsilí o všeobecné vzdelávanie v oblasti internetu a digitálnej gramotnosti, aby žiadna mládež z vidieka nezostala pozadu. Trajektória je však nádejná – každý rok sa viac vidieckych komunít pripája k internetu a mládež je často medzi prvými, ktorí ho vo svojich dedinách využívajú, a vedú tak svoje rodiny a susedov.

2. Aktivizmus a sociálne hnutia vedené mládežou na miestnej úrovni

Okrem digitálnej oblasti je pozoruhodný **nárast aktivizmu mládeže na miestnej úrovni**, ktorý sa rozširuje aj do vidieckych oblastí:

Aktivizmus v oblasti životného prostredia a klímy: Mladí ľudia sú v čele environmentálnych hnutí, a to platí aj pre mládež z vidieka, ktorej život je úzko prepojený s prírodou. Hnutia ako *Fridays for Future* a *Extinction Rebellion* zaznamenali participáciu mládeže z vidieka, niekedy aj kreatívnym spôsobom. Napríklad na vidieku v Anglicku mladí poľnohospodári a environmentalisti vytvorili skupinu „Farmers for Future“, ktorá preklenuje priepasť medzi poľnohospodárskymi komunitami a aktivistami v oblasti klímy a presadzuje udržateľné poľnohospodárstvo vo vidieckych oblastiach. Na Slovinsku organizovala mládež z vidieka miestne „klimatické dialógy“, aby diskutovala o tom, ako sa ich obec môže prispôbiť zmene klímy (napríklad výsadbou stromov alebo hospodárením s vodou), čím v podstate podnikala miestne kroky na základe globálneho aktivizmu. Tu sa naskytuje príležitosť: mládež z vidieka môže byť kľúčovým aktérom v oblasti ochrany životného prostredia a prispôsobovania sa zmene klímy vo svojich regiónoch a prostredníctvom aktivizmu získať aj hlas v širšej politike (keďže klimatická politika sa často odvoláva na ochranu vidieckych komunít atď.). Ich dôveryhodnosť ako správcov pôdy môže dodať váhu ich advokácii. Keďže zmena klímy čoraz viac ovplyvňuje živobytie vidieckeho obyvateľstva (suchá, povodne), aktivizmus vidieckej mládeže v týchto otázkach pravdepodobne porastie, čo im potenciálne poskytne vplyv na poľnohospodársku a vidiecku politiku, do ktorej doteraz mali len malý vplyv.

„Revitalizácia“ a hnutia proti vyludňovaniu: V krajinách, ktoré čelia vážnemu vyludňovaniu vidieka (Španielsko, Taliansko, časti východnej Európy), sa nová vlna aktivizmu zameriava na požadovanie pozornosti a zdrojov pre zanedbávané vidiecke regióny. Španielske hnutie „*España Vacuada*“ (Vyludnené Španielsko), hoci ho iniciovala širšia občianska spoločnosť, má silnú participáciu mládeže, pretože sa v podstate zameriava na zabezpečenie budúcnosti pre budúcu generáciu v týchto dedinách. Mladí Španieli z vyludnených provincií organizovali pochody, kampane na sociálnych médiách a dokonca aj politické platformy, ktoré volajú po vyváženom územnom rozvoji. Ide o aktivizmus, ktorý je priamo spojený so záujmom vidieckej mládeže o prežitie ich komunity. Podobne aj v Taliansku mládež vo vnútorných oblastiach (*aree interne*) spustila projekty ako „*Repopulating villages*“ (Obývanie dedín) a lobovala za politiky v *Národnej stratégii pre vnútorné oblasti* na podporu podnikania a služieb mládeže (Agenzia per la Coesione Territoriale, n.d.). Tieto snahy zdola pomaly tlačia vlády k zavedeniu opatrení (ako daňové stimuly pre život na vidieku, financovanie miestnych startupov). Príležitosť spočíva v tom, že mládež z vidieka tým, že svoje osobné rozhodnutie zostať/odišť formuluje ako politickú otázku, získava sympatie a potenciálne ovplyvňuje demografickú a regionálnu politiku. Trendom je, že odlev mozgov z vidieka sa už nepovažuje za nevyhnutný – mládežnícke hnutia spochybňujú tento naratív a žiadajú zmenu, aby mohli zostať podľa vlastného rozhodnutia.

Identita a kultúrne hnutia: Niektorí mladí ľudia z vidieka sa angažujú v hnutiach na oslavu a zachovanie vidieckej kultúrnej identity, čo môže byť posilňujúce a politicky relevantné. Príkladmi sú mladí ľudia, ktorí oživujú menšinové jazyky (ako napríklad mladí Íri v oblastiach Gaeltacht, ktorí prostredníctvom aktivizmu v oblasti írskoho jazyka požadujú podporu médií a vzdelávania), alebo mládežnícke folklórne skupiny vo východnej Európe, ktoré zároveň presadzujú uznanie a financovanie vidieckeho kultúrneho dedičstva. Tieto hnutia posilňujú hrdosť mládeže na svoje vidiecke korene a často sa prelínajú s politikou, keď bojujú za zdroje (napr. financovanie kultúrneho centra alebo dvojjazyčné označenie). Týmto spôsobom zapájajú mládež do dialógu s ministerstvami kultúry alebo miestnymi zastupiteľstvami. *Pozitívne vnímanie vidieckej identity* mládežou je trendom, ktorý protirečí naratív, že vidiek je synonymom zaostalosti. Je to príležitosť zmeniť vnímanie (jedna z predchádzajúcich výziev) a zmobilizovať komunity okolo iniciatív vedených mládežou, ktoré majú aj politický rozmer (napr. rozhodnutia o financovaní, zákony o dedičstve).

Protesty a politika: Trendom v aktivizme je premena protestov na politické návrhy. Mladí ľudia nielen demonštrujú, ale sú čoraz zdatnejší v formulovaní požiadaviek. Napríklad po protestoch v Srbsku a inde (ako napríklad tie, ktoré spomínajú Al Jazeera a Euronews v súvislosti so študentskými protestmi) mladí aktivisti formulovali konkrétne požiadavky. Podobne dozrieva aj aktivizmus vidieckej mládeže. Skupina protestujúcich mladých dedinčanov môže vypracovať podrobnú petíciu alebo sa dokonca sama uchádzať o miestne funkcie. Ďalším trendom sú **mladí kandidáti a nové občianske zoznamy** v miestnych voľbách, ktoré vznikajú v dôsledku aktivizmu. V Taliansku niektoré „občianske zoznamy“ (nezávislé

miestne volebné zoznamy) v malých mestách teraz vedú mladí navrátilci alebo aktivisti, ktorí sa zapojili do hnutí a potom sa rozhodli uchádzať sa o formálnu moc. Príležitosťou je, že aktivizmus slúži ako príprava a odrazový mostík pre vedúce úlohy mládeže, ktoré môžu priamo ovplyvňovať správu vecí verejných, ak získajú kreslá alebo aspoň presadia svoje programy.

Spolupráca so spojencami: Mládežnícke hnutia často nachádzajú spojencov v širšej občianskej spoločnosti alebo dokonca medzi reformne zmýšľajúcimi úradníkmi. Mladí aktivisti z vidieka, ktorí sa spojili napríklad s environmentálnymi mimovládnyimi organizáciami alebo poľnohospodárskymi odbormi, môžu zosilniť svoj vplyv. Napríklad vo Francúzsku našli mladí klimatickí aktivisti z vidieka spoločnú reč s niektorými malými farmármi, ktorí tiež chcú ekologickú politiku – spoločne presadzovali miestne agroekologické projekty a získali podporu samosprávy. Takéto koalície spájajúce generácie a sektory sú príležitosťou na posilnenie vyjednávacej sily vidieckej mládeže. Trendom je uznanie, že záujmy mládeže sa prekrývajú so záujmami iných (klíma, chudoba na vidieku atď.), čo robí aliancie prirodzenými.

Hnutia na sociálnych médiách a zmena naratívu: Menej radikálnou formou aktivizmu je jednoduchá zmena naratívu prostredníctvom sociálnych médií (nie nevyhnutne protesty). Hnutia ako *#RuralYouthProud* (hypotetický hashtag) alebo blogy mladých ľudí z vidieka, ktoré ukazujú pozitívne stránky vidieckeho života, sú často spontánne a stávajú sa trendom. Spochybňujú stigma, že „ak si schopný, opustiš vidiek, ak zostaneš, zlyhal si“. Tým, že prehodnocujú vidiecky život ako cool alebo hodnotný, títo mladí ľudia ovplyvňujú postoje svojich rovesníkov a dokonca aj vnímanie mestského obyvateľstva. Ak spoločnosť viac ocení vidiecke komunity, politiky sa môžu zmeniť tak, aby ich viac podporovali; naratívny aktivizmus tak môže nepriamo viesť k zmene politiky.

Celkovo je energia aktivizmu mládeže na rôznych frontoch veľkou príležitosťou, ak sa využije. Namiesto toho, aby vlády a organizácie vnímali protesty mládeže ako nepríjemnosť, mohli by túto energiu nasmerovať do konštruktívnej účasti (napríklad pozvaním aktivistov do pracovných skupín alebo spoločným vytváraním riešení). Vidíme náznaky toho: po veľkých protestoch mládeže proti zanedbávaniu vidieka niektoré vlády iniciovali dialóg s predstaviteľmi mládeže, aby riešili ich požiadavky. Trend prechodu od konfrontácie k spolupráci je ešte v plienkach, ale sľubný.

3. Meniaca sa politická situácia a inštitucionálna podpora

Politické prostredie v Európe sa postupne nakláňa v prospech **začleňovania mládeže a revitalizácie vidieka**, čím vytvára nové príležitosti:

Závazky na vysokej úrovni v oblasti účasti mládeže: Na európskej úrovni je participácia mládeže kľúčovým cieľom (ako ukazuje dôraz stratégie EÚ pre mládež na pilier „Zapájať“). Existuje politická dynamika na „**začlenenie mládeže**“ do všetkých oblastí politiky – čo znamená, že doprava, klíma atď. musia zohľadňovať mládež. V spojení s dôrazom na to, aby sa nezabúdalo na vidiecke oblasti (z dlhodobej vízie pre vidiecke oblasti atď.), sa mládež vo vidieckych oblastiach ocitá na križovatke dvoch prioritných programov. Inštitúcie ako Európska komisia sú teraz skôr ochotné financovať iniciatívy zamerané na mládež vo vidieckych oblastiach alebo sa s ňou radiť pri navrhovaní politík pre vidiecke oblasti. Odporúčanie Rady Európy týkajúce sa mládeže vo vidieckych oblastiach, o ktorom sme diskutovali, pravdepodobne podnieti členské štáty k vypracovaniu konkrétnych opatrení (príležitosť, ktorú by mali zástancovia týchto opatrení využiť).

Rozmach dialógov a rád mládeže: Existuje tendencia vytvárať viac participatívnych orgánov na rôznych úrovniach. Napríklad konferencia EÚ o budúcnosti Európy (2021-22) zabezpečila zastúpenie mládeže, vrátane niektorých mladých ľudí z vidieka, v občianskych paneloch. Na tomto základe Európska komisia inštitucionalizuje diskusné fóra mládeže pre rôzne témy (napr. Klimatický dialóg mládeže). Mladí ľudia z vidieka môžu prostredníctvom sietí zabezpečiť, aby ich hlas v týchto fórach bol počuteľný. Podobne aj v rámci jednotlivých krajín čoraz viac ministerstiev vytvára poradné rady mládeže. Ak sa mládež z vidieka dostane do týchto rád (napr. mládežnícky panel ministerstva životného prostredia by mal zahŕňať niekoho z vidieckeho prostredia, keďže otázky životného prostredia a vidieka sú prepojené), ich vplyv sa rozšíri. Príležitosťou pre siete mládeže z vidieka je aktívne sa uchádzať o miesta v týchto novo otvorených fórach.

Možnosti financovania: Finančné vyhliadky sú tiež priaznivé. Kohézna politika EÚ na roky 2021 – 2027 stanovuje prísnejšie podmienky pre miestny rozvoj riadený komunitou a začlenenie mládeže. Nové **programy Erasmus+ a ESC** výslovne uprednostňujú projekty zamerané na marginalizovanú mládež, vrátane mládeže z vidieka. To znamená, že organizácie mládeže z vidieka môžu teraz ľahšie získať granty (menej požiadaviek na spolufinancovanie, viac bodov za začlenenie v hodnoteniach). Národné plány obnovy (z Fondu EÚ na obnovu) v niektorých krajinách tiež vyčlenili finančné prostriedky na širokopásmové pripojenie vo vidieckych oblastiach, vzdelávanie a zamestnanosť mládeže. Ak sa tieto plány správne implementujú, môžu nepriamo podporiť participáciu (prostredníctvom zlepšených podmienok). Niektoré krajiny navyše spúšťajú špecializované iniciatívy: napríklad nedávny program Francúzska na nasadenie 1000 mladých ľudí do služieb vo vidieckych oblastiach (akási domáca solidárna organizácia), ktorý zároveň poskytuje mládeži skúsenosti a pomáha komunitám. **OECD** (2023) a ďalšie organizácie tiež smerujú zdroje: iniciatíva G20 „zamestnanosť mládeže vo vidieckych oblastiach“ by mohla viesť k pilotným projektom v niektorých vidieckych oblastiach EÚ zameraným na podnikanie mládeže. Zhrnutie: peniaze sú k dispozícii; príležitosť pre komunity je využiť ich na posilnenie zapojenia mládeže (napr.

financovanie centier mládeže, zamestnávanie koordinátorov mládeže, podpora podnikov vedených mládežou, ktoré ich udržujú v regióne a zapájajú do činnosti).

Politiky zamerané na vidiecke oblasti a mládež: Pozoruhodným trendom v oblasti správy vecí verejných je „*zameranie na vidiecke oblasti*“ (kontrola, či všeobecné politiky zohľadňujú vplyv na vidiecke oblasti) a „*zameranie na mládež*“ (kontrola vplyvu na mládež). Niektoré krajiny prijímajú mechanizmy zamerané na vidiecke oblasti. Ak tieto mechanizmy zahŕňajú príspevky mládeže (v prípade zamerania na vidiecke oblasti) alebo zohľadňujú vidiecke kontexty (v prípade zamerania na mládež), vytvára sa systematické zohľadňovanie mládeže vo vidieckych oblastiach. Napríklad, keď sa procesy overovania v súvislosti s vidieckymi oblasťami a mládežou v Írsku prelínajú, hlas Vidieckeho zhromaždenia mládeže môže byť priamo zapracovaný (Ministerstvo pre rozvoj vidieckych oblastí a komunít, 2022). Ako sa táto prax šíri, otázky týkajúce sa mládeže vo vidieckych oblastiach by mohli byť rutinne zohľadňované pri tvorbe politík, čím by sa znížila potreba protestov po skutočnosti.

Decentralizácia a posilnenie miestnych orgánov: Mnohé európske krajiny prechádzajú procesom decentralizácie alebo uznali potrebu posilniť miestne orgány. To môže byť prínosom pre mládež vo vidieckych oblastiach, ak sú miestne orgány bližšie k nim a zodpovednejšie. V spojení s generačnou obmenou (odchod starších starostov do dôchodku atď.) vznikajú príležitosti pre mladšie miestne vedenie. V niektorých regiónoch vidíme, že sú volení mladší starostovia alebo poslanci, vrátane tých, ktorí kandidovali s programom modernizácie a lepšieho zapojenia komunity. Nová generácia miestnych lídrov môže byť automaticky otvorenejšia účasti mládeže (niektorí môžu mať menej ako 40 rokov a mať iný spôsob myslenia). Vidiecka mládež tak môže zistiť, že miestna samospráva sa stáva trochu prístupnejšou a menej hierarchickou, keďže staršie praktiky strácajú na význame.

Reformy vzdelávania: Zaradenie občianskej výchovy do výučby na vidieckych školách je trendom v niekoľkých krajinách, čo môže pripraviť viac vidieckej mládeže na participáciu. Napríklad Škótsko začlenilo komunitné projekty do učebných osnov niektorých vidieckych škôl, čo znamená, že pred ukončením štúdia musia študenti realizovať projekt miestneho občianskeho zapojenia. To nielen pomáha komunite, ale tiež zvyká mladých ľudí na participáciu už v ranom štádiu. Ak sa takéto praktiky rozšíria, budú budúce generácie vidieckej mládeže pripravenejšie a ochotnejšie zapájať sa do správy vecí verejných.

4. Vnímanie a konanie – meniaci sa spôsob myslenia

Ďalším dôležitým „trendom“ je postupná zmena v tom, ako vidia vidiecka mládež samu seba a ako ju vnímajú ostatní:

Posilnenie postavenia a sebaorganizácia: Medzi mládežou vo vidieckych oblastiach je pozorovateľný nárast *aktivity* – už toľko nečakajú na povolenie ako predtým. Fokusové skupiny a početné príklady ukazujú, že mládež vo vidieckych oblastiach vytvára skupiny, mimovládne organizácie a startupy a preberá iniciatívu pri riešení problémov (napríklad vytváranie siete zdieľaných jász, zriaďovanie komunitného centra atď. Toto proaktívne myslenie je čiastočne poháňané konektivitou (vidieť príklady online) a nutnosťou (vyplňovať medzery, kde zlyhávajú inštitúcie). Takáto sebaorganizácia je sama o sebe formou participácie (vedenie komunity). Trendom je, že dnešná mládež z vidieka je pravdepodobne podnikavejšia v sociálnom zmysle ako predchádzajúce generácie, ktoré mohli pasívne akceptovať podmienky alebo jednoducho odísť. Teraz počujeme o ľuďoch vo veku okolo 20 rokov, ktorí sa vracajú do dedín, aby začali projekty (poľnohospodárske družstvá, projekty vidieckeho cestovného ruchu s komunitným zameraním atď.). Títo jednotlivci sa často stávajú lídrami komunity a mostami medzi svojimi komunitami a vládou. Príležitosťou je podporovať to prostredníctvom podporných sietí (ako sú inkubátory pre iniciatívy vidieckej mládeže).

Pozitívnejší obraz vidieckeho života: Vidiecky život pomaly získava na atraktivite medzi niektorými mladými ľuďmi v dôsledku zmien životného štýlu (práca na diaľku, hľadanie cenovo dostupného bývania, túžba po živote bližšom k prírode). Pandémia COVID-19 tento trend urýchlila a mnohí mladí ľudia prehodnotili život v meste. Krajiny ako Portugalsko a Grécko zaznamenali v rokoch 2021 – 2022 presťahovanie mladých rodín na vidiek vďaka práci na diaľku. Ak tento trend bude pokračovať, počet mladých ľudí na vidieku by sa mohol stabilizovať alebo v niektorých oblastiach dokonca rásť, čo prinesie viac hlasov a energie. Prítomnosť nových mladých obyvateľov (aj keď pracujúcich na diaľku) môže posilniť miestne mládežnícke hnutia a požiadavky na lepšie služby, pretože prichádzajú s očakávaniami z miest. Na politickej úrovni programy ako „*Experience Rural*“ (Zaži vidiek) alebo „*Volunteering Year in rural areas*“ (Rok dobrovoľníctva vo vidieckych oblastiach) povzbudzujú mestskú mládež, aby trávila čas v dedinách, čo často vedie k zmene vnímania a vzájomnému ovplyvňovaniu nápadov. Aj keď je tento obnovený záujem o vidiecke oblasti malý, je to dobrá príležitosť. Mohlo by to priniesť viac investícií a väčší rešpekt voči potrebám vidieka – niečo, o čo mladí ľudia z vidieka žiadajú už dlho.

Zlepšenie medzigeneračného dialógu: Niektoré vidiecke komunity zaznamenávajú zlepšenie medzigeneračných vzťahov vďaka cielenému úsiliu alebo jednoducho generačnej zmene. Napríklad úspešné podujatia alebo projekty vedené mládežou niekedy zmenili postoj starších obyvateľov („Odviedli dobrú prácu, mali by sme ich viac počúvať.“). Keď mladí ľudia zachraňujú tradíciu alebo zlepšujú komunitné zariadenia, starší ľudia ich často začínajú viac oceňovať. Španielska mladá žena rozprávala, ako po tom, čo jej skupina zorganizovala miestny festival dedičstva, starší členovia kultúrneho spolku, ktorí boli spočiatku skeptickí, ich nakoniec chválili a pozvali ich na každoročnú spoluprácu. Takýto získaný rešpekt sa môže prejaviť vo väčšom zapájaní mladých ľudí do komunitných rozhodnutí (napríklad spoločného plánovania festivalu na budúci rok). Okrem toho, ako generácia „baby boomers“ starne,

mnohí z nich (niektorí sú starými rodičmi týchto mladých ľudí) chcú podporovať budúcnosť svojich vnúchat v komunite, čím sa z nich môžu stať spojenci. Vnímanie mladých ľudí ako nezodpovedných je vyvracané dôkazmi o ich iniciatíve a zodpovednosti, keď dostanú šancu. Tento trend zmierňovania postojov je síce neoficiálny, ale dôležitý – vytvára prostredie, ktoré viac podporuje participáciu.

Mladí ľudia vnímajú sami seba ako zainteresované strany: Prostredníctvom programov, ako je European Youth Village, zasadnutia mládežníckeho parlamentu a dokonca aj fokusové skupiny, ako sú tie, ktoré prispievajú k tejto správe, začínajú mladí ľudia z vidieka vnímať sami seba ako oprávnené zainteresované strany, ktoré **môžu** ovplyvňovať politiku. Táto psychologická zmena – od apatie k posilneniu – je najzákladnejšou potrebnou zmenou. Mnohí účastníci našich fokusových skupín vyjadrili, že už samotná skutočnosť, že ich požiadali o názor, im dala pocit, že sú cenení, a zvýšila pravdepodobnosť, že sa znovu zapoja. Ako sa tieto procesy množia, viac mládeže z vidieka môže zaujať postoj „Toto je moja komunita, mám právo sa vyjadriť“.

5. Integrácia pohľadov mládeže z vidieka do širších hnutí

Nakoniec, existuje tendencia integrovať otázky týkajúce sa mládeže z vidieka do širších programov zameraných na mládež a vidiek:

Začlenenie európskeho mládežníckeho hnutia: Európske mládežnícke organizácie (ako napríklad Európske mládežnícke fórum, Rural Youth Europe atď.) si viac uvedomujú, že mládež z vidieka je podskupinou, ktorú je potrebné začleniť. Mládežnícke fórum v roku 2021 navrhlo kontrolný zoznam práv mládeže, ktorý zahŕňal oslovenie mládeže z vidieka. Majú tiež členov z vidieka (Rural Youth Europe, MIJARC), čím zabezpečujú, že hlasy vidieka sú počuteľné v diskusiách o všeobecnej politike mládeže. Kedykoľvek sa teda na medzinárodnej úrovni diskutuje o právach alebo politikách mládeže, stále viac sa zohľadňujú pohľady vidieckeho obyvateľstva. Príležitosťou je tu to, že všeobecná obhajoba mládeže (v otázkach ako vzdelávanie, duševné zdravie a zamestnanosť) bude odrážať špecifiká vidieckeho obyvateľstva, čo povedie k prispôsob

Navyše, na **základe Reykjavíckej deklarácie**, ktorá nariaďuje všetkým štruktúram Rady Európy integrovať „perspektívu mládeže“ do svojej práce, sa v nedávnych balíkoch politik teraz požaduje, aby táto perspektíva bola prispôsobená vidieckym oblastiam, čím sa zabezpečí, že mladí ľudia vo dedinách a malých mestách pomôžu stanoviť priority v oblasti infraštruktúry, demokracie a ekologického prechodu (Rada Európy, 2025). Tieto zmeny čoraz viac uznávajú

mládež vo vidieckych oblastiach ako medzigeneračných mostov, ktorí môžu čeliť polarizácii a obnoviť dôveru verejnosti.

Širšie programy rozvoja vidieka, ktoré uznávajú mládež: Na druhej strane, platformy a organizácie pre rozvoj vidieka, ako napríklad Európska sieť pre rozvoj vidieka a konferencie OECD o vidieku, teraz pravidelne zahŕňajú zasadnutia zamerané na mládež. Naratív v kruhoch venujúcich sa politike vidieka sa mení z vnímania mládeže ako odchodu na vnímanie mládeže ako činiteľov zmien, ktorých je potrebné zapojiť. Návrh odporúčania Rady Európy (2024) výslovne spája rozvoj vidieka so zapojením mládeže a vízia EÚ pre vidiek hovorí o vytvorení vidieka ako „miesta, kde mladí ľudia chcú žiť a pracovať“. Toto zosúladenie agendy vidieka a mládeže na vysokej úrovni je dôležitou príležitosťou – znamená to, že financovanie a politika sa môžu súčasne zamerať na zlepšovanie vidieckych komunít a posilňovanie postavenia mládeže ako na dve strany tej istej mince. Napríklad pri navrhovaní projektu vidieckej inovácie môžu plánovači teraz automaticky zahrnúť komponent týkajúci sa mládeže.

Agendy udržateľnosti a klímy: Globálne a európske iniciatívy v oblasti udržateľnosti ponúkajú ďalšiu možnosť pre pôsobenie mládeže vo vidieckych oblastiach. Ciele udržateľného rozvoja OSN (SDG) a Zelená dohoda EÚ kladú dôraz na inkluzívnu miestnu participáciu, čím implicitne pozývajú vidiecke komunity a mládež k diskusii. Mládež z vidieckych oblastí sa čoraz viac zapája do týchto diskusií. Napríklad mladí poľnohospodári a environmentálni aktivisti z vidieka v Európe sa zúčastnili na klimatických summitoch OSN pre mládež a pôsobili ako veľvyslanci Európskej klimatickej dohody, čím zabezpečili, že sa zohľadnia pohľady vidieka (napr. na udržateľné poľnohospodárstvo alebo lesníctvo). Opatrenia na prispôsobenie sa zmene klímy, ktoré sa zavádzajú v EÚ (napr. plány odolnosti pre vidiecke oblasti), často zahŕňajú zapojenie zainteresovaných strán, čo je pre mládež príležitosť ovplyvniť stratégie, ktoré budú formovať ich budúce živobytie. Stručne povedané, skúma sa *„rozmanitosť, ktorú digitalizácia ponúka alebo brzdí v účasti mládeže z vidieka“*, a keďže politické prostredie uprednostňuje udržateľnosť a inklúziu, mládež z vidieka má nové vstupné body, aby mohla presadiť svoju úlohu v rámci širších hnutí za zmenu (Şerban & Braziené, 2021).

Celkovo trendy smerujú k budúcnosti, v ktorej bude mládež vo vidieckych oblastiach lepšie prepojená, organizovanejšia a viac uznávaná ako kľúčová zainteresovaná strana. Ak sa tieto trendy budú naďalej vyvíjať pozitívne – s pomocou pokračujúcich investícií do infraštruktúry, skutočnej politickej vôle a podpory iniciatív mládeže – tradičná priepasť v účasti medzi mládežou vo vidieckych a mestských oblastiach by sa mohla výrazne zmenšiť. V ďalšej kapitole sa budeme konkrétne zaoberať úlohou existujúcich štruktúr mládeže vo vidieckych oblastiach pri využívaní týchto príležitostí, a potom prejdeme ku konkrétnym odporúčaniam pre rôzne zainteresované strany.

Each stakeholder plays a unique yet complementary role. Policymakers create supportive frameworks and allocate resources, local authorities bring policies to life at the community level through daily engagement with youth, youth organizations empower and represent young people while strengthening their skills, and EU institutions offer broader support through funding, guidance, and opportunities for cross-country learning.

Putting these recommendations into action would not only respond directly to their needs but also help strengthen democracy and revitalise rural communities across Europe.

Odporúčania pre zainteresované strany

Na základe zistení tejto správy predstavujeme sériu **odporúčaní** prispôbených rôznym zainteresovaným stranám – tvorcom politik, mládežníckym organizáciám, miestnym orgánom a inštitúciám EÚ – s cieľom zlepšiť participáciu mládeže z vidieka na rozhodovacom procese. Tieto odporúčania sa zameriavajú na riešenie identifikovaných výziev a využitie diskutovaných príležitostí a osvedčených postupov. Implementácia týchto návrhov si bude vyžadovať koordinované úsilie, ale každá zainteresovaná strana môže podniknúť konkrétne kroky v rámci svojej sféry vplyvu. Integrované poznatky z fokusových skupín (hlas samotnej mládeže z vidieka) sú základom mnohých z týchto odporúčaní a zabezpečujú, že reagujú na skutočné potreby a ambície.

1. Pre tvorcov politik (národné a regionálne vlády):

Prijímať a implementovať stratégie pre mládež vo vidieckych oblastiach: Vypracovať špecializované stratégie alebo akčné plány zamerané na mládež vo vidieckych oblastiach alebo začleniť silnú kapitolu o mládeži vo vidieckych oblastiach do národných politik pre mládež. Tieto stratégie by mali stanoviť ciele na zlepšenie prístupu mládeže vo vidieckych oblastiach k službám, zastúpeniu v riadení a príležitostiam. Zriadiť mechanizmy, ako je zhromaždenie mládeže vo vidieckych oblastiach alebo pravidelné Zabezpečte, aby sa nadchádzajúce odporúčanie Rady Európy týkajúce sa mládeže vo vidieckych oblastiach v plnej miere implementovalo na národnej úrovni prostredníctvom konkrétnych opatrení (napr. financovanie práce s mládežou vo vidieckych oblastiach, programy pre mládež zohľadňujúce vidiecke prostredie atď.

Zlepšiť infraštruktúru a konektivitu: Investície do širokopásmového pripojenia, dopravy a zariadení pre mládež vo vidieckych oblastiach považovať nielen za hospodársky rozvoj, ale aj za predpoklad účasti. Prideliť rozpočty na „mládežnícku“ infraštruktúru vo vidieckych oblastiach – napríklad udržiavať večerné autobusové linky alebo kyvadlovú dopravu na požiadanie, aby mládež mohla navštevovať stretnutia a aktivity (v súlade s častými požiadavkami mládeže vo vidieckych oblastiach na lepšiu dopravu). Urýchliť rozširovanie širokopásmového pripojenia a preskúmať možnosti dotácií alebo komunitných Wi-Fi centier v obciach s cieľom prekonať digitálnu priepasť. Tvorcovia politik by mali monitorovať pokrok: napr. stanoviť cieľ, aby 100 % vidieckych mládežníckych komunít malo prístup k vysokorýchlostnému internetu, a každoročne ho vyhodnocovať (prípadne v súlade s cieľmi EÚ v oblasti konektivity).

Inštitucionalizovať hlasy mládeže vo vidieckom riadení: Povinnosťou alebo silnou podporou vytvoriť **miestne rady mládeže** vo všetkých obciach (alebo aspoň na úrovni okresov/krajov v riedko osídlených oblastiach). Poskytnúť jasný mandát, napríklad požiadavku, aby miestne rady konzultovali s radami mládeže otázky, ktoré sa týkajú mladých ľudí (školy, voľný čas, doprava, životné prostredie). To by sa mohlo dosiahnuť prostredníctvom právnych rámcov

alebo vládnych usmernení. Ponúknuť malé granty alebo školenia prostredníctvom národných agentúr pre mládež na podporu týchto miestnych rád mládeže. Fínsky zákon o účasti mládeže môže slúžiť ako vzor. Podporovať medziobecné rady mládeže v prípadoch, keď sú jednotlivé obce príliš malé.

Zástupcovia mládeže v rozhodovacom procese: Zapojte zástupcov mládeže z vidieka do príslušných rozhodovacích orgánov. Napríklad zriadte **poradné rady mládeže** v ministerstvách poľnohospodárstva/rozvoja vidieka s kvótou alebo silným zastúpením členov do 30 rokov z vidieckych oblastí. Podobne zapojte mládež z vidieka do monitorovacích výborov programov rozvoja vidieka. Tým sa zabezpečí, že politiky a rozhodnutia o financovaní budú odrážať príspevky mládeže. Ak nie je priame zapojenie možné, organizujte pravidelné vypočutia, na ktorých mládež môže prezentovať svoje názory ministrom alebo parlamentným výborom pre vidiecke záležitosti.

Podpora práce s mládežou a služieb pre mládež vo vidieckych oblastiach: Investovať do zamestnávania alebo odbornej prípravy **pracovníkov s mládežou vo vidieckych oblastiach** – odborníkov alebo dobrovoľníkov, ktorí môžu stimulovať participáciu mládeže na miestnej úrovni. Toto bolo odporúčanie mladých ľudí a pracovníkov s mládežou z prvého ročníka Európskeho samitu mládeže vo vidieckych oblastiach (2023). Rozšírením národných služieb pre mládež na vidiecke oblasti (mobilné jednotky práce s mládežou, mládežnícke kluby pre viaceré obce) môžu tvorcovia politik zabezpečiť, aby mládež vo vidieckych oblastiach mala k dispozícii poradenstvo a podporu na zapojenie sa. Financovanie by mohlo pochádzať z rozpočtov na mládež alebo dokonca z fondov na rozvoj vidieka vyčlenených na inklúziu. Okrem toho je potrebné rozšíriť služby v oblasti duševného zdravia a poradenstva pre mládež vo vidieckych oblastiach (prípadne prostredníctvom „tele-medicíny“), pretože duševná pohoda je základom účasti.

„Vidiecke strechy“ Politiky pre mládež a „mládežnícke“ politiky pre vidiek: Zaviesť formálne **posudzovanie** všetkých iniciatív pre mládež z hľadiska **vidieckeho prostredia** – napr. pri spustení národného programu alebo kampane pre mládež ho posúdiť a prispôbiť tak, aby oslovil mládež z vidieka (môže to znamenať špeciálne oslovovanie, vyhradené miesta pre uchádzačov z vidieka atď.). Naopak, pri navrhovaní politik rozvoja vidieka uplatňujte „pohľad mládeže“ – pýtajte sa, ako politika ovplyvňuje mladých ľudí, a zapojte ich do diskusie. Ak napríklad politika ponúka dotácie pre vidiecke podniky, zabezpečte, aby mladí podnikatelia boli oprávnení a informovaní; ak regionálny plán ruší zariadenie (napr. školu alebo rekreačné zariadenie), zväžte vplyv na mládež. V rámci toho zbierajte údaje rozčlenené podľa vidieka/mesta o ukazovateľoch týkajúcich sa mládeže (vzdelanie, miera účasti atď.), aby ste mohli sledovať pokrok a identifikovať medzery.

Uľahčite návrat a udržanie mládeže vo vidieckych oblastiach: Tvorcovia politik by sa mali zaoberať základnou príčinou odchodu – migráciou. Zavádzajte stimuly pre mladých ľudí, aby zostali vo vidieckych oblastiach alebo sa do nich vrátili (štipendiá viazané na návrat do práce

vo vidieckych oblastiach, podpora centier pre prácu na diaľku, počiatkové finančné prostriedky pre podniky mládeže vo vidieckych oblastiach). Zlepšením vyhliadok zostane viac mladých ľudí aktívnych vo svojich komunitách. Názor fokusovej skupiny bol: „*ak tu vidíme budúcnosť, investujeme tu svoj čas*“. Politiky v rámci dlhodobej vízie EÚ pre vidiecke oblasti – ako napríklad vytváranie centier vidieckej inovácie alebo zlepšovanie prístupu k vysokoškolskému vzdelávaniu na vidieku (napr. satelitné kampusy, dištančné vzdelávanie) – priamo súvisia s umožnením mladým ľuďom zostať. Každý mladý človek, ktorý sa vráti alebo zostane, je potenciálnym účastníkom miestneho občianskeho života.

2. Pre miestne orgány (obce a miestne rady vo vidieckych oblastiach):

Podporujte a posilňujte mládežnícke rady: Ak nemáte miestnu mládežnícku radu alebo fórum, pomôžte ich založiť. Oslovte školy alebo aktívnu mládež, aby vytvorili reprezentatívnu skupinu. Poskytnite im priestor na stretnutia a skromný rozpočet na ich aktivity (aj niekoľko sto eur na projekty ich môže motivovať a potvrdiť). Ak už mládežnícka rada existuje, vymenujte styčného pracovníka (napr. poslanca alebo pracovníka pre rozvoj komunity), ktorý sa bude zúčastňovať na jej zasadnutiach a predkladá jej návrhy na rokovanie rady. Zaobchádzajte s mládežníckou radou ako s oficiálnym poradným orgánom – odpovedajte písomne na ich návrhy a vysvetľujte rozhodnutia (tým preukážete rešpekt a udržíte záujem mládeže, aj keď ich presné želanie nebude splnené). Príklady z fokusových skupín ukazujú, že mládežnícke rady strácajú elán, keď sú ignorované; naopak, rozkvitajú, keď vidia výsledky, ako v prípadoch, keď starosta realizuje jeden z ich nápadov.

Zapojte mládež do plánovania komunity: Pri akomkoľvek miestnom plánovaní – či už ide o nový plán komunity, projekt infraštruktúry alebo sociálny program – aktívne zapájajte mladých ľudí. Môže to byť prostredníctvom workshopov, na ktoré sú špeciálne pozývaní mladí ľudia, prieskumov v školách alebo zapojením niekoľkých zástupcov mládeže do plánovacích výborov. Napríklad, ak plánujete prestavbu dediny, opýtajte sa mládeže, aké zariadenia potrebujú (skatepark, študovňa atď.). **Participatívne rozpočtovanie** je mocný nástroj: vyčleňte malú časť rozpočtu obce na projekty vybrané mládežou. Niektoré dediny v Portugalsku a Taliansku to úspešne realizovali, čo viedlo k investíciám vybraným mládežou, ako napríklad športové vybavenie alebo zlepšenie parkov, a čo je dôležité, naučilo mládež demokracii prostredníctvom praktických činností.

Zlepšite komunikáciu a osvetu: Uvedomte si, že mládež na vidieku nemusí dostávať informácie prostredníctvom tradičných vývesiek alebo kanálov. Využívajte sociálne médiá, školské spravodajstvo a mládežnícke siete na komunikáciu príležitostí na zapojenie sa. Efektívne môže byť vytvorenie skupiny na WhatsApp alebo stránky na Facebooku pre miestnu mládež, kde obec môže zverejňovať oznamy (a mládež môže komentovať). Jedna z mládežníckych fokusových skupín spomenula, že nevie, kedy sa konajú zasadnutia

zastupiteľstva, preto zverejňujte oznamy prispôsobené mládeži (v jednoduchom jazyku, na miestach, ktoré mládež často navštevuje). Oslavujte tiež príspevky mládeže verejne, aby ste budovali podporu komunity (napr. miestne tlačové správy chváliace prácu mládežníckej rady alebo dobrovoľnícky projekt).

Podporujte priestory a aktivity pre mládež: Ak je to možné, vyhradte v komunite **priestor pre mládež** – mládežnícke centrum, miestnosť v komunitnej sále, akékoľvek miesto, kde sa mládež môže pravidelne stretávať. Takýto fyzický priestor často slúži ako východiskový bod pre participáciu mládeže, kde sa začínajú formovať nápady. Zabezpečte, aby takéto priestory mali k dispozícii zdroje (internet, športové/kultúrne vybavenie) a umožnite mládeži, aby ich pod odborným vedením spravovala sama. Okrem toho podporujte podujatia organizované mládežou (festivaly, upratovanie, workshopy); aj vecná podpora, ako je poskytnutie zvukovej techniky alebo bezplatné používanie priestorov, svedčí o dobrej vôli rady. Ako vyplýva z osvedčených postupov, keď mládež úspešne realizuje projekty, ako je miestny festival, získa dôveru a sebavedomie potrebné na zapojenie sa do iných oblastí občianskeho života.

Medzigeneračné iniciatívy: Miestne orgány môžu vytvárať programy, ktoré spájajú mládež a starších ľudí, aby diskutovali o otázkach týkajúcich sa komunity. Napríklad „fórum o budúcnosti dediny“, kde mládež prezentuje svoju víziu a starší obyvatelia prezentujú svoju, slúži na hľadanie spoločnej reči. Takýto dialóg môže prelomiť identifikované kultúrne bariéry a podporiť vzájomný rešpekt. Niektoré dediny vyskúšali medzigeneračné mentorstvo – spárovanie člena mládežníckej rady so skúseným radcom, čo môže vzdelávať mládež a zároveň citlivo vnímať starších úradníkov. To môže postupne zmeniť postoj „mládež by nemala hovoriť“ na prístup založený na spolupráci.

Využite externé programy: Využite národné/európske programy určené na pomoc vidieckym komunitám a mládeži. Napríklad sa prihláste do iniciatív ako **European Youth Village**. Nie každá obec uspeje v týchto konkurenčných programoch, ale samotný proces môže zmobilizovať miestnu mládež a úradníkov k spoločnému cieľu. Ak máte miestnu akčnú skupinu LEADER, lobujte za zaradenie mládeže alebo člena mládeže. Využite program Erasmus+ tým, že budete hostiť alebo vysielat mládež na výmenné pobyty – vaša miestna mládež sa vráti plná energie a nápadov pre komunitu. Vedúci predstavitelia obcí by sa nemali považovať len za poskytovateľov služieb, ale za *sprostredkovateľov príležitostí* – spájajúcich ich mládež s širšími skúsenosťami a financovaním (napríklad prostredníctvom špecializovaného „referenta pre mládež“, ktorý vyhľadáva takéto príležitosti).

3. Pre mládežnícke organizácie a siete:

Uprednostňujte osvetovú činnosť na vidieku: Národné mládežnícke organizácie (NYC, MVO, študentské zväzy atď.) by mali posúdiť svoje členstvo a činnosti, aby zabezpečili zapojenie

mládeže z vidieka. To môže znamenať organizovanie niektorých podujatí mimo veľkých miest, vytvorenie regionálnych pobočiek alebo veľvyslancov vo vidieckych oblastiach a prispôsobenie komunikácie (napr. použitie offline metód alebo rádia v oblastiach s nízkym pokrytím internetom). Vytvoriť špecifické programy na budovanie kapacít členov mládeže z vidieka, napríklad ich školenia v oblasti advokačných zručností alebo projektového manažmentu, aby mohli vo svojich domovoch pôsobiť ako iniciátori zmien. Európske fórum mládeže a NYC môžu spustiť kampane zamerané na problémy mládeže z vidieka, aby zvýšili povedomie všetkých členov o tom, že začlenenie vidieka je súčasťou širšieho začlenenia mládeže. Konkrétny krok: vytvoriť *pracovnú skupinu pre mládež z vidieka* v rámci národnej rady mládeže, aby sa tieto otázky riešili priebežne.

Podporovať a prepojiť skupiny mládeže vo vidieckych oblastiach: Tam, kde existujú nezávislé organizácie mládeže vo vidieckych oblastiach (poľnohospodárske mládežnícke kluby, kultúrne mládežnícke kluby atď.), by s nimi mali spolupracovať väčšie mládežnícke mimovládne organizácie alebo siete. Ponúkať mentorstvo, zdieľať zdroje a zapájať ich do koalícií. Napríklad, ak sa plánuje advokačná kampaň zameraná na vzdelávanie, je potrebné zabezpečiť, aby sa do diskusie zapoj Zastrešujúce organizácie ako Rural Youth Europe a MIJARC by mali naďalej posilňovať svoje členské organizácie prostredníctvom školení (napríklad o tom, ako zapojiť miestne orgány alebo ako požiadať o finančné prostriedky) a podporovať výmenu osvedčených postupov medzi krajinami. Budovanie aktívnej nadnárodnej komunity (ako to robia zhromaždenia RYE alebo Európsky summit mládeže z vidieka) udržiava vysokú motiváciu. Mládežnícke organizácie v mestských oblastiach by mohli zvážiť „partnerstvo“ s vidieckymi mládežníckymi klubmi s cieľom vymieňať si skúsenosti a prekonať bariéry medzi mestom a vidiekom.

Využívanie digitálnych nástrojov na prepojenie mládeže z vidieka: Mládežnícke siete by mali využívať digitálne platformy na zjednotenie mládeže z vidieka, ktorá môže byť lokálne izolovaná. Napríklad vytvoriť online fóra alebo skupiny špeciálne pre mládež z vidieka, kde by mohli diskutovať o spoločných výzvach a riešení (niečo ako nepretržitý virtuálny parlament mládeže z vidieka). Toto môže moderovať mimovládna organizácia a využívať na hromadné zbieranie politických požiadaviek, ktoré potom mimovládna organizácia môže presadzovať. Účastníci našich fokusových skupín z rôznych krajín našli solidaritu v zdieľaní skúseností; formalizovanie takýchto výmen (napríklad mesačný medzinárodný webinár pre mládež z vidieka) by účastníkom poskytlo nové nápady a pocit príslušnosti k väčšiemu hnutiu.

Obhajoba vidieckej mládeže v politike: Mládežnícke organizácie by mali výslovne obhajovať otázky vidieckej mládeže pred vládami a inštitúciami. Európske fórum mládeže a národné rady mládeže môžu prevziať vedúcu úlohu vydávaním politických dokumentov alebo vyhlásení a následným lobovaním. Mali by sledovať pokrok v plnení cieľa mládeže č. 6 a žiadať od orgánov zodpovednosť – napríklad sa opýtať Európskej komisie a členských štátov, čo urobili na „zaistenie aktívnej účasti mladých ľudí vo vidieckych oblastiach na rozhodovacom procese“. Udržaním tlaku mládežnícke organizácie zabezpečia, že mládež vo vidieckych oblastiach

zostane prioritou aj mimo rétorického začlenenia. Okrem toho presadzujte financovanie: NYC a MVO môžu viesť kampaň za konkrétne rozpočtové položky alebo výzvy zamerané na mládež vo vidieckych oblastiach (napríklad požiadať národnú agentúru Erasmus+ o vytvorenie priority začlenenia „vidieckych oblastí“ do výberu projektov pre mládež, ak ešte neexistuje).

Posilňovať vodcovstvo mládeže vo vidieckych oblastiach: V rámci mládežníckych organizácií aktívne podporovať mladých vodcov z vidieckych oblastí, aby zastávali rozhodovacie pozície. To môže zahŕňať školenia v oblasti vodcovstva, mentorstvo zo strany súčasných vodcov a odstraňovanie akýchkoľvek vnútorných predsudkov, ktoré uprednostňujú ľudí z mestského prostredia alebo z elitných vrstiev. Viditeľní vodcovia mládeže vo vidieckych oblastiach nielen ovplyvňujú politiku, ale inšpirujú aj ostatnú mládež vo vidieckych oblastiach, že aj oni môžu viesť mimo svojej lokality. Vytvoriť programy mentorstva, v rámci ktorých sa skúsení mládežnícki aktivisti spájajú s nováčikmi z vid

Spolupráca s inými sektormi: Mládežnícke štruktúry by mali budovať aliancie s organizáciami zaoberajúcimi sa rozvojom vidieka, poľnohospodárskymi zväzmi a inými subjektmi, ktoré majú záujem na vidieckych komunitách. Spoločný prístup – napríklad mládežnícke rady spolupracujúce s poľnohospodárskymi družstvami na riešení zamestnanosti mládeže vo vidieckych oblastiach – môže predstavovať jednotný front voči tvorcom politik a spojiť zdroje. Mládežnícke štruktúry prinášajú participatívne metódy a perspektívy mládeže, zatiaľ čo tradičné vidiecke organizácie prinášajú vplyv a hlboké miestne siete. Spoločne môžu realizovať inovatívne projekty (napríklad spoločný návrh na vytvorenie vidieckeho mládežníckeho centra financovaného z viacerých zdrojov) a účinnejšie presadzovať svoje záujmy (ako široká koalícia za oživenie vidieka, vrátane mládeže).

4. Pre inštitúcie Európskej únie:

Zabezpečiť zapojenie mládeže z vidieka do iniciatív EÚ: EÚ by mala pokračovať a rozširovať úsilie o začlenenie mládeže z vidieka do svojich politik. Napríklad v nadchádzajúcich programoch v rámci stratégie EÚ pre mládež by sa mali vyčleniť výzvy alebo finančné prostriedky špeciálne na projekty zamerané na zlepšenie účasti mládeže z vidieka (mohlo by to byť v rámci projektov Erasmus+ Youth Participation alebo European Solidarity Corps). Cyklus **dialógu EÚ s mládežou** by mal pravidelne zahŕňať oslovovanie mládeže vo vidieckych oblastiach, napríklad prostredníctvom organizovania konferencií alebo podujatí EÚ pre mládež vo vidieckych regiónoch a vyžadovaním od národných pracovných skupín, aby podávali správy o oslovovaní mládeže vo vidieckych oblastiach. EÚ by mohla sponzorovať podujatie **Európsky dialóg s mládežou vo vidieckych oblastiach** ako nadväzujúce na ciele mládeže, aby zhromaždila nové poznatky po implementácii cieľa mládeže č. 6.

Využiť Pakt pre vidiek a dlhodobú víziu: V rámci Paktu pre vidiek (z dlhodoberj vízie pre vidiecke oblasti) povzbudiť signatárov (medzi ktorých patria orgány a organizácie), aby prijali záväzky týkajúce sa účasti mládeže. Napríklad záväzok v rámci Paktu pre vidiecke oblasti na

úrovni EÚ by mohol znieť: „Do roku 2025 vytvoríť 100 nových miestnych rád mládeže vo vidieckych oblastiach v celej EÚ“ – pričom Komisia by uľahčila výmenu poznatkov a prípadne poskytla mikrogranty na podporu tohto zámeru. EÚ môže tiež integrovať ukazovatele týkajúce sa mládeže do monitorovania akčného plánu pre vidiecke oblasti. Generálne riaditeľstvo pre poľnohospodárstvo a generálne riaditeľstvo pre vzdelávanie a mládež by mali spolupracovať: napríklad využívať siete SPP na šírenie informácií o príležitostiach pre mládež a využívať programy Erasmus+/Mládež na podporu cieľov SPP v oblasti generačnej obnovy (financovať spoločné podujatia mladých poľnohospodárov a inej vidieckej mládeže atď.

Synergia politik a financovania: EÚ by mala zlepšiť synergiu medzi financovaním politik v oblasti mládeže a financovaním rozvoja vidieka. Jedným z odporúčaní je umožniť **kombinovanie fondov:** podporovať miestne akčné skupiny LEADER, aby časť svojich rozpočtov použili na projekty zamerané na mládež, a uľahčiť im spolufinancovanie s projektmi Erasmus+ alebo ESF+. Komisia by mohla poskytnúť usmernenia alebo súbor nástrojov na kombinovanie finančných prostriedkov pre iniciatívy mládeže vo vidieckych oblastiach, pričom by uviedla príklady, keď projekt výmeny mládeže alebo dobrovoľnícky projekt ESC doplnil projekt LEADER. Okrem toho by sa v rámci ďalšej revízie programu Erasmus+ mohla zaviesť konkrétna akcia na „participácia miestnej mládeže vo vidieckych/odľahlých oblastiach“, aby sa tam smerovali zdroje.

Podpora budovania vedomostí a kapacít: Prebiehajúci výskum partnerstva EÚ a Rady Európy v oblasti mládeže venovaný mládeži vo vidieckych oblastiach je veľmi cenný. EÚ by mala podporovať nadväzujúce opatrenia vyplývajúce z tohto výskumu, napr. vývoj vzdelávacích modulov pre pracovníkov s mládežou vo vidieckych oblastiach alebo vytvorenie online „nástroja účasti mládeže vo vidieckych oblastiach“ obsahujúceho osvedčené postupy (v nadväznosti na prácu, ako je inšpiratívna stránka SALTO venovaná vidieckym projektom). Komisia by mohla tiež podporiť **komunitu praxe** pre obce v oblasti zapájania mládeže (ako je projekt Europe Goes Local), čím by zabezpečila, že vidiecke obce budú dostatočne zastúpené a že sa bude riešiť ich špecifické problémy.

Uznanie a ocenenia na úrovni EÚ: Zaviesť európske ocenenia alebo značky pre komunity, ktoré vynikajú v oblasti účasti mládeže a inkluzívnosti (vrátane vidieka). Napríklad rozšíriť titul „*Európska mládežnícka dedina*“ a podporiť vidiecke komunity z celej Európy, aby sa oň uchádzali. To by motivovalo vidiecke oblasti k súťaži a inováciám v oblasti zapájania mládeže, ako to vidno na príklade Rumunska. EÚ by mohla spolupracovať s organizáciou Rural Youth Europe alebo podobnou organizáciou na navrhnutí kritérií, ktoré zdôrazňujú vodcovstvo mládeže vo vidieckych oblastiach a partnerstvo medzi mládežou a miestnymi orgánmi.

Legislatívna podpora: Hoci politika v oblasti mládeže je primárne národnou záležitosťou, EÚ môže členské štáty podporovať prostredníctvom záverov Rady alebo iných nástrojov. Už

máme závery z roku 2020; o niekoľko rokov by Rada mohla byť vyzvaná, aby preskúmala pokrok a možno prijala nové závery zamerané konkrétne na **participáciu** (záver z roku 2020 bol širší, pokiaľ ide o príležitosti). Európsky parlament môže zohrávať silnejšiu úlohu v podpore mládeže vo vidieckych oblastiach. Poslanci Európskeho parlamentu by napríklad mohli zriadiť pracovnú skupinu zameranú na otázky mládeže vo vidieckych oblastiach. Okrem toho by parlamentné správy o mládeži alebo rozvoji vidieka mali odrážať perspektívy zdôraznené v tomto dokumente. Štúdia Parlamentu z roku 2021 poukázala na to, že mimovládne organizácie zamerané na mládež nedokážu efektívne osloviť mládež vo vidieckych oblastiach – Parlament by mohol prevziať vedúcu úlohu pri presadzovaní opatrení na odstránenie tejto medzery. Inštitúcie EÚ by mali naďalej využívať mäkkú silu a pri diskusii o otázkach mládeže alebo vidieka venovať pozornosť mládeži vo vidieckych oblastiach.

Každá zainteresovaná strana zohráva jedinečnú, ale komplementárnu úlohu. Tvorcovia politik vytvárajú podporné rámce a pridelujú zdroje, miestne orgány uvádzajú politiky do života na úrovni komunity prostredníctvom každodenného zapájania mládeže, mládežnícke organizácie posilňujú a zastupujú mladých ľudí a zároveň posilňujú ich zručnosti a inštitúcie EÚ ponúkajú širšiu podporu prostredníctvom financovania, usmernení a príležitostí na cezhraničné vzdelávanie.

Je dôležité zdôrazniť, že mnohé z týchto odporúčaní odzrkadľujú to, čo mladí ľudia z vidieka sami vyjadrili počas našich fokusových skupín a konzultácií. Vyzvali na zlepšenie dopravy a prístupu k internetu, aby sa mohli zapájať, na uznanie a rešpekt zo strany miestnych vedúcich predstaviteľov – odtiaľ vyplýva potreba mládežníckych rád a platforiem pre dialóg –, na príležitosti, ktoré im poskytnú zručnosti a dôvody na to, aby zostali, ako napríklad vzdelávanie a pracovné miesta, a na skutočné zapojenie do rozhodovania na všetkých úrovniach. Uplatnenie týchto odporúčaní by nielen priamo reagovalo na ich potreby, ale tiež by pomohlo posilniť demokraciu a oživiť vidiecke komunity v celej Európe.

“If decisions always ignore us, we lose faith. But if we are part of decisions, we invest in our village and we trust the system”.

Závery

Mladí ľudia vo vidieckych oblastiach v celej Európe majú veľký záujem podieľať sa na formovaní svojich komunít a budúcnosti, čelia však jedinečnej kombinácii prekážok, ktoré historicky obmedzujú ich hlas v rozhodovacom procese. Naša analýza odhalila, že súčasná úroveň účasti je vo vidieckych oblastiach vo všeobecnosti nižšia ako v mestských, a to predovšetkým kvôli nedostatkom v infraštruktúre, geografickej izolácii a sociálno-politickej dynamike, ktorá mládež marginalizuje. Mladí ľudia vo vidieckych oblastiach sa často cítia odtrhnutí od inštitúcií a frustrovaní nedostatkom formálnych príležitostí na zapojenie sa. Výzvy, ako sú zlá dopravná dostupnosť, nestabilný internet, odchod rovesníkov a protekcionistický prístup, vytvárajú prostredie, v ktorom aj motivovaná mládež vo vidieckych oblastiach bojuje o to, aby bola vypočutá.

Napriek týmto výzvam sme však našli inšpirujúce príklady vidieckej mládeže, ktorá preberá iniciatívu, a účinné modely, ktoré podporujú jej participáciu – od programu European Youth Village, ktorý oživuje miestne komunity v Rumunsku, cez skupiny LEADER vo Fínsku, ktoré poskytujú mládeži miesto za rokovacím stolom, až po národné zhromaždenia, ako je rakúska Landjugend Österreich, ktoré prinášajú hlasy mládeže tvorcom politik. Tieto osvedčené postupy ukazujú, že keď má vidiecka mládež podporu a kanály, dokáže sa tejto úlohy zhostiť s nadšením, kreativitou a zodpovednosťou. Vo veľkej miere sa zapájajú do dobrovoľníckych aktivít vo svojich komunitách, začínajú miestne projekty a významne prispievajú, keď sú zapojení do rád alebo dialógov.

V podstate náš výskum poskytol detailný pohľad na vnímanie vidieckej mládeže. Zdôraznil, že vidiecka mládež *chce* mať možnosť rozhodovať – chce byť konzultovaná v otázkach ako vzdelávanie, miestne vybavenie a tvorba pracovných miest; záleží jej na svojich komunitách a mnohí z nich by radšej zostali alebo sa vrátili, ak by to podmienky dovoľovali. Ponúkli aj praktické nápady: účastníci napríklad zdôraznili dôležitosť miestneho pracovníka s mládežou alebo mentora, ktorý by ich usmerňoval, využívania digitálnych nástrojov na udržanie ich zapojenia, keď odídu študovať, a budovania spojenectiev s otvorenými miestnymi úradníkmi. Ich pohľady potvrdili mnohé z našich výskumných zistení: „*Máme rovnaké ambície ako mládež z miest – len nemáme rovnaké príležitosti ich vyjadriť.*“ To podčiarkuje, že rozdiel nie je v záujme alebo schopnostiach mládeže, ale v štrukturálnych príležitostiach – rozdiel, ktorý môžu a mali by zainteresované strany preklenúť.

Zaznamenali sme tiež nové trendy, ktoré podporujú zapájanie mládeže z vidieka: zlepšená digitálna konektivita, väčšie politické uznanie, vznik iniciatív vedených mládežou a ciele možnosti financovania spoločne posilnili štruktúrovanú participáciu mládeže z vidieka. Rozvoj digitálnej infraštruktúry, najmä prostredníctvom investícií EÚ, umožnil nepretržité a flexibilné zapájanie, čím sa výrazne znížila geografická izolácia. Inštitucionálne uznanie prostredníctvom

rámcov, ako je stratégia EÚ pre mládež, ďalej posilnilo úlohu mládeže z vidieka ako kľúčových zainteresovaných strán v politických dialógoch, čo účinne demonštrovali rady a zhromaždenia mládeže v celej Európe. Okrem toho hnutia vedené mládežou, ktoré sa zaoberajú vyľudňovaním vidieka, zmenou klímy a kultúrnym dedičstvom, zosilnili hlasy vidieka a poskytli konkrétne príklady aktivizmu mládeže, ktorý sa vyvinul do priameho politického vplyvu a zastúpenia. Štruktúrovaná participácia však naďalej čelí podstatným prekážkam, medzi ktoré patria pretrvávajúce rozdiely medzi vidiekom a mestom, neisté financovanie, obmedzená inštitucionálna podpora a technologické rozdiely. Tieto výzvy oslabujú udržateľnosť, znižujú kapacity dlhodobého plánovania a obmedzujú významný vplyv mládeže na politiku. Je nevyhnutné riešiť tieto prekážky prostredníctvom komplexných integrovaných stratégií, ako je zabezpečenie stabilného financovania, posilnenie inštitucionálnych mandátov a dosiahnutie univerzálnej digitálnej konektivity. Širšie spoločenské zmeny smerom k digitalizácii a povedomiu o klíme ešte viac zdôrazňujú úlohu mládeže vo vidieckych oblastiach ako kľúčových aktérov pri formovaní udržateľnej budúcnosti. Preto sú na plné využitie ich potenciálu na podporu spravodlivých, inkluzívnych a odolných vidieckych komúní nevyhnutné pokračujúce investície a strategické politické intervencie, ktoré uznávajú a posilňujú štruktúry vidieckej mládeže, aby sa plne využil ich potenciál na podporu spravodlivých, inkluzívnych a odolných vidieckych komúní.

Najnovšie varovania o úpadku demokracie podčiarkujú naliehavosť zapojenia mládeže z vidieka ako činiteľov súdržnosti. Ich jedinečná pozícia im umožňuje preklenúť sektorové, územné a generačné rozdiely.

Výhľad na participáciu mládeže vo vidieckych oblastiach je opatrne optimistický. Skutočnosť, že inštitúcie uznávajú „politickú medzeru“ v oblasti mládeže vo vidieckych oblastiach a že sa šíria iniciatívy zamerané konkrétne na zapojenie mládeže vo vidieckych oblastiach, je dôvodom na nádej. Dnes sú otázky týkajúce sa mládeže vo vidieckych oblastiach viac ako kedykoľvek predtým na európskom programe. Ak sa implementujú uvedené odporúčania – zlepšenie infraštruktúry, formalizácia začleňovania mládeže, podpora štruktúr vedených mládežou a využitie digitálnych a politických trendov –, môžeme v najbližších rokoch očakávať oveľa živší obraz účasti mládeže vo vidieckych oblastiach.

V tejto predstave budúcnosti by sa mladá žena žijúca v gréckej horskej dedine mohla pravidelne zúčastňovať zasadnutí miestnej mládežníckej rady – buď osobne, vďaka novej kyvadlovej doprave, alebo virtuálne prostredníctvom online streamovania – a byť presvedčená, že jej nápady týkajúce sa miestneho cestovného ruchu budú brané vážne. V Litve by skupina teenagerov mohla spolupracovať s miestnou akčnou skupinou LEADER na založení sociálneho podniku vedeného mládežou, čím by získali praktické obchodné skúsenosti a zároveň by prispeli k formovaniu miestneho hospodárskeho rozvoja. Na národnej úrovni by vlády pravidelne konzultovali s predstaviteľmi mládeže z vidieka pri formovaní politik v oblasti vzdelávania, dopravy alebo digitalizácie, čím by sa zabezpečilo, že tieto politiky odrážajú realitu všetkých mladých ľudí, nielen tých v mestách. A na európskej úrovni by

mládež z vidieka bola viditeľná a vplyvná – možno prostredníctvom stálej pracovnej skupiny prispievajúcej k dialógu EÚ s mládežou alebo prostredníctvom pravidelného podujatia „Rural Youth Event“, ktoré priamo nadväzuje na Európsku komisiu.

Pozitívny vplyv týchto zmien by siahal ďaleko za samotnú mládež z vidieka. Keď sa mladí ľudia aktívne zapájajú, komunity a tvorcovia politik ťažia z nových nápadov, obnovenej energie a silnejšieho odhodlania nasledujúcej generácie. Posilnenie postavenia mládeže z vidieka môže pomôcť bojovať proti úbytku obyvateľstva tým, že ukáže, že si môžu vybudovať zmysluplný život na miestnej úrovni, podporiť sociálnu súdržnosť prostredníctvom medzigeneračnej spolupráce a posilniť demokraciu na miestnej úrovni. Ako to vyjadril jeden mladý účastník nášho výskumu: *„Ak nás rozhodnutia vždy ignorujú, strácame vieru. Ale ak sme súčasťou rozhodnutí, investujeme do našej dediny a dôverujeme systému.“* To vystihuje základnú pravdu: **posilňovanie účasti mládeže nie je len o dodržiavaní ich práv – je to aj inteligentná stratégia na podporu inkluzívnejších a odolnejších vidieckych komunít.**

Záverčné úvahy:

Konzultácie priniesli jasnú a inšpirujúcu spoločnú víziu: **„Zdieľame spoločnú víziu, v ktorej je mládež vo vidieckych oblastiach plne uznávaná a posilňovaná ako spolutvorcovia, ktorí aktívne a zmysluplne formujú svoje komunity, svoje krajiny a budúcnosť Európy.“**

Dosiahnutie tejto ambicióznejšej, ale nevyhnutnej vízie si vyžaduje kolektívnu vytrvalosť, odhodlanie a ochotu spochybňovať existujúce postupy a štruktúry. Je to spoločná cesta, na ktorej vlády vytvárajú skutočné príležitosti, mládež s dôverou prijíma tieto úlohy a občianska spoločnosť poskytuje nepretržitú podporu. Nakoniec bude realizácia tejto vízie závisieť od spoločného odhodlania, otvorenosti k prispôsobeniu sa a nepretržitej investícii do mládeže vo vidieckych oblastiach ako kľúčových lídrov udržateľnej a inkluzívnej budúcnosti Európy. Odporúčania v tejto správe poskytujú cestovnú mapu, ale kľúčové sú odhodlanie a prispôsobenie sa

Nie každé opatrenie bude fungovať rovnako všade – vidiecke oblasti Európy sú heterogénne. Dôležité je prijať základný princíp, že *mládež vo vidieckych oblastiach je rovnocenným účastníkom* spoločnosti, ktorý má nárok na rovnaké príležitosti a rovnakú úroveň vplyvu ako jej rovesníci v mestách. Vždy, keď sa tento princíp dodržiaval, videli sme, ako mládež vo vidieckych oblastiach prosperuje ako lídri a partneri.

Na záver možno konštatovať, že skutočnosti a trendy podrobne opísané v tejto správe ukazujú, že hoci mládež vo vidieckych oblastiach čelí osobitným výzvam, má aj jedinečné silné stránky a prežíva obdobie rastúceho uznania. Systematickým odstraňovaním prekážok a rozširovaním úspešných modelov môže Európa zvrátiť trend, podľa ktorého je mládež vo vidieckych oblastiach *„rozmanitá, ignorovaná a nenaplnená“*, a dosiahnuť, aby bola **prepojená, počúvaná a posilnená**. Názory fokusových skupín, výsledky výskumu a politická

dynamika smerujú k jednému jasnému posolstvu: **je čas posunúť mládež z vidieka vpred**, z okraja do stredu rozhodovacieho procesu.

Cesta k plnej účasti mládeže z vidieka je v plnom prúde – teraz je potrebné ju urýchliť a udržať, aby sme v nasledujúcom desaťročí mohli hlásiť novú realitu: realitu, v ktorej by adresa na vidieku už nebola nevýhodou pre občiansku angažovanosť mládeže, ale jednoducho jedným z mnohých cenných hlasov v rozmanitom zbore Európy.

Referencie:

Agenzia per la Coesione Territoriale. (n.d.). *National Strategy for Inner Areas*. Retrieved May 26, 2025, from <https://www.agenziacoesione.gov.it/strategia-nazionale-aree-interne/?lang=en>

Bund der Deutschen Landjugend. (2018, October 30). *Bund der Deutschen Landjugend*. Newbie Academy. https://www.newbie-academy.eu/partners_logos/bund-der-deutschen-landjugend/

Council of Europe. (2024, February 16). *Think Rural Youth! The preparatory work for a recommendation of the Committee of Ministers to put rural youth on the agenda of member states continues*. <https://www.coe.int/en/web/youth/-/think-rural-youth-the-preparatory-work-of-a-recommendation-of-the-committee-of-ministers-to-put-rural-youth-on-the-agenda-of-member-states-continues>

Council of Europe. (2025). *2025 report by the Secretary General: A democratic renewal for Europe*. Strasbourg: Council of Europe. <https://rm.coe.int/2025-report-of-the-secretary-general-of-the-council-of-europe-en-final/1680b5ad96>

Council of Europe. (2025, March 11). *Youth perspectives in action: Council of Europe's Partial Agreements after the Reykjavik Summit*. <https://www.coe.int/en/web/youth/-/youth-perspectives-in-action-council-of-europe-s-partial-agreements-after-the-reykjavik-summit>

Council of the European Union. (2020, May 26). *Raising opportunities for young people in rural and remote areas: The Council adopts conclusions*. <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2020/05/26/raising-opportunities-for-young-people-in-rural-and-remote-areas-the-council-adopts-conclusions/>

Department of Rural and Community Development. (2022, July 14). *Our Rural Future: Minister Humphreys and Minister O'Gorman welcome second sitting of Ireland's Rural Youth Assembly*. <https://www.gov.ie/en/department-of-rural-and-community-development/press-releases/our-rural-future-minister-humphreys-and-minister-ogorman-welcome-second-sitting-of-irelands-rural-youth-assembly/>

Development Principles NGO. (2019, December 30). *EUROPEAN RURAL PARLIAMENT 2019*. <https://developmentprinciples.org/european-rural-parliament-2019/>

EU CAP Network. (2024, June 26). *LEADER shows young people how they can develop rural Europe*. https://eu-cap-network.ec.europa.eu/news/leader-shows-young-people-how-they-can-develop-rural-europe_en

EU CAP Network. (2024, June 26). *LEADER shows young people how they can develop rural Europe*. https://eu-cap-network.ec.europa.eu/news/leader-shows-young-people-how-they-can-develop-rural-europe_en

European Commission. (2021, October 14). *The situation of young people in the European Union* (SWD/2021/287 final). Publications Office of the European Union. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021SC0287>

European Commission. (2025, March 7). *Anja Fortuna: Advocating for rural youth in Europe*. https://agriculture.ec.europa.eu/overview-vision-agriculture-food/young-people-agriculture-and-rural-areas/anja-fortuna-advocating-rural-youth-europe_en

European LEADER Association for Rural Development. (n.d.). *LEADER Youth Community*. <https://elard.eu/leader-youth-community/>

European Rural Youth Summit. (2023). *From RURAL to PLURAL – Policy recommendation paper on building a European Rural Youth Ecosystem*. [https://www.suntsolidar.eu/library/Corpul_European_de_Solidaritate/Evenimente/ERYS/From%20RURAL%20to%20PLURAL%20-%20Policy%20recommendation%20paper%20\(final\).pdf](https://www.suntsolidar.eu/library/Corpul_European_de_Solidaritate/Evenimente/ERYS/From%20RURAL%20to%20PLURAL%20-%20Policy%20recommendation%20paper%20(final).pdf)

European Youth Forum. (2024, May 18). *The situation of youth organisations across Europe*. Retrieved from <https://www.youthforum.org/policy-library/motion-youth-organisations-across-europe>

European Youth Village. (n.d.). *EN – European Youth Village*. Retrieved May 24, 2025, from <https://europeanyouthvillage.eu/en/>

FAFCE. (2023, November 23). *FAFCE welcomes conclusions on a long-term vision for the EU's rural areas approved by the European Council*. <https://www.fafce.org/fafce-welcomes-conclusions-on-a-long-term-vision-for-the-eus-rural-areas-approved-by-the-european-council/>

Lu, C. (2024, February 20). *Europe's farmer protests are part of a bigger problem*. Foreign Policy. <https://foreignpolicy.com/2024/02/20/europe-farmers-protests-climate-eu-green-deal/>

National Youth Council of Ireland. (2019, November 22). *Rural youth: public transport, employment, and investment in youth and mental health services key*

issues. <https://www.youth.ie/articles/rural-youth-public-transport-employment-and-investment-in-youth-and-mental-health-services-key-issues/>

OECD (2023), “The G20 initiative for rural youth employment: A better future for rural youth”, *OECD Development Policy Papers*, No. 48, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/ac173afe-en>.

OECD. (2022, September 28). *Youth Panel – Young as Future Leaders in Rural Communities*. 13th OECD Rural Development Conference. <https://www.oecd-events.org/13th-rural-conference/session/f65a9873-40d1-ec11-b656-a04a5e7d2a9d/youth-panel-young-as-future-leaders-in-rural-communities>

Pavliashvili, M., Lortkipanidze, T., Tvalavadze, K., Donets, D., Pidlisna, A., Fedosieieva, A., Liaño Pérez, E., Castillo Echeverria, M., Hita, J., Andrade Ferreira, F. A., & Vilarins, R. C. M. (2024). *Alternative Participation of Rural Youth*. La

Bardal. <https://ngoumbrellablob.blob.core.windows.net/ngoumbrellacontainer/84402bff-a201-4682-92c9-03399be98544-Alternative%20Participation%20of%20Rural%20Youth.pdf>

Ring the Changes. (2025, 7 martie). *Promotorii UE din mediul rural în vizită la Bruxelles*. <https://ringthechanges.blog/2025/03/07/promotorii-ue-din-mediul-rural-in-vizita-la-bruxelles/>

Rural Șerban, A. M., & Brazienè, R. (2021). *Young people in rural areas: Diverse, ignored, and unfulfilled*. EU–Council of Europe Youth Partnership. <https://pip-eu.coe.int/documents/42128013/106317733/Rural-youth-study.pdf>

SALTO-YOUTH. (n.d.). *Examples of rural projects – Get inspired!*. Retrieved May 26, 2025, from <https://www.salto-youth.net/inclusionruralexamples/>

Savanović, S. (2025, February 23). *The protests in Serbia are historic, the world shouldn't ignore them*. Al Jazeera. <https://www.aljazeera.com/opinions/2025/2/23/the-protests-in-serbia-are-historic-the-world-shouldnt-ignore-them>

Social Justice Ireland. (2021, March 29). *Our Rural Future – Rural Development Policy 2021–2025*. <https://www.socialjustice.ie/content/policy-issues/our-rural-future-rural-development-policy-2021-2025>

United Nations Development Programme. (2021, September 1). *Civic participation of youth in a digital world*. <https://www.undp.org/eurasia/publications/civic-participation-youth-digital-world>

Youth Goals. (n.d.). *Youth Goal 6 – Moving Rural Youth Forward*. Retrieved May 24, 2025, from <https://youth-goals.eu/yg6>

Rural
Youth
Forward